

C. 8.

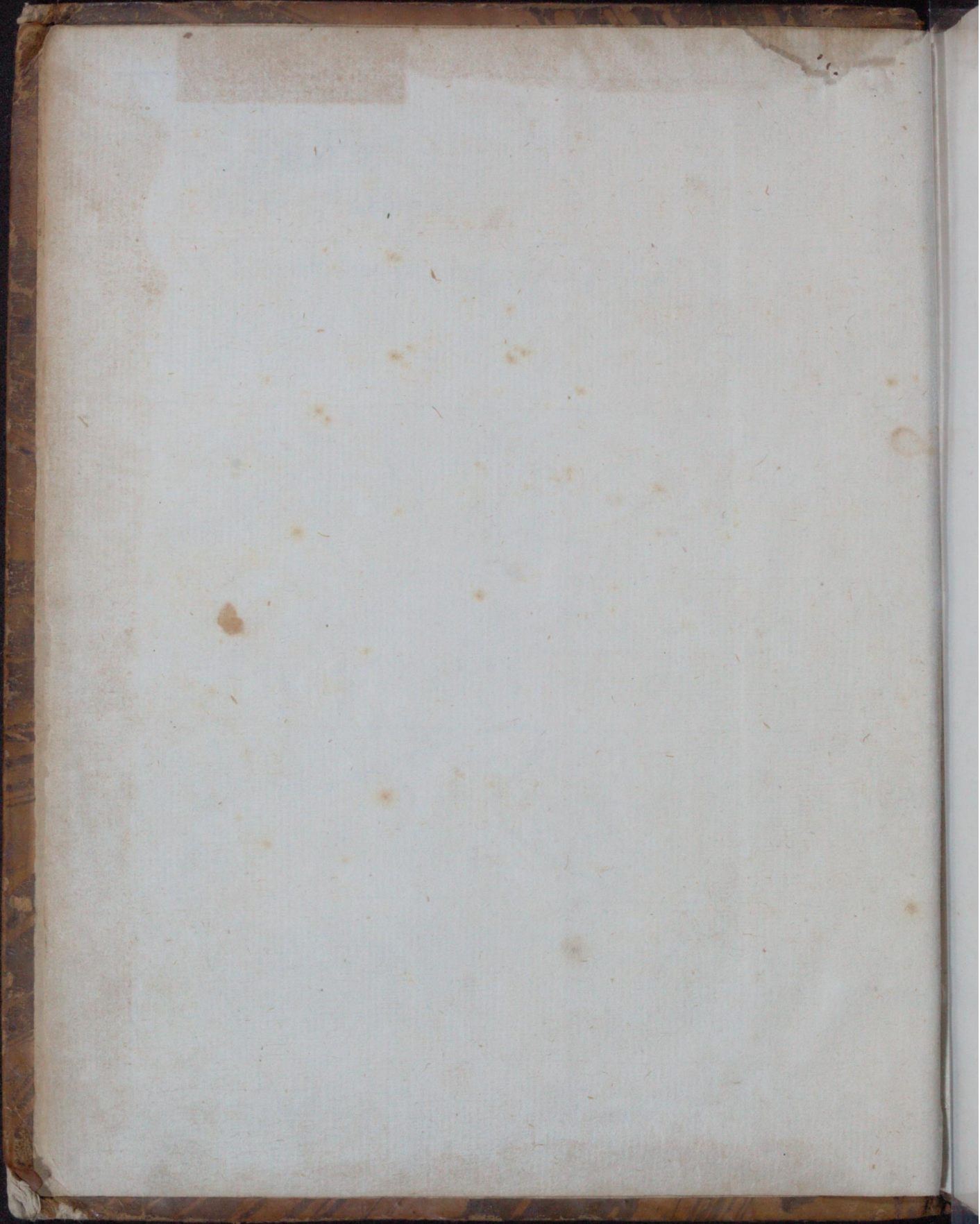
NIET UITLEENEN

676 F 5

niet plakken

(Boekband nr. 175707)

~~1981-1982~~

N I J W E
H O L L A N D S E

S C H E E P S - B O U W

Waar in worden gemaakt

V O L M A A K T S C H I P

Wat de deels en geheel

Waar in worden gemaakt de deels en geheel
van alle de Tinnen, Zepen, Olie

Waar in worden gemaakt

Waar in worden gemaakt

Wat de deels en geheel

W A A R I N W O R D E N G E M A A K T

Wat de deels en geheel

Waar in worden gemaakt de deels en geheel
van alle de Tinnen, Zepen, Olie
Waar in worden gemaakt de deels en geheel
van alle de Tinnen, Zepen, Olie

Waar in worden gemaakt

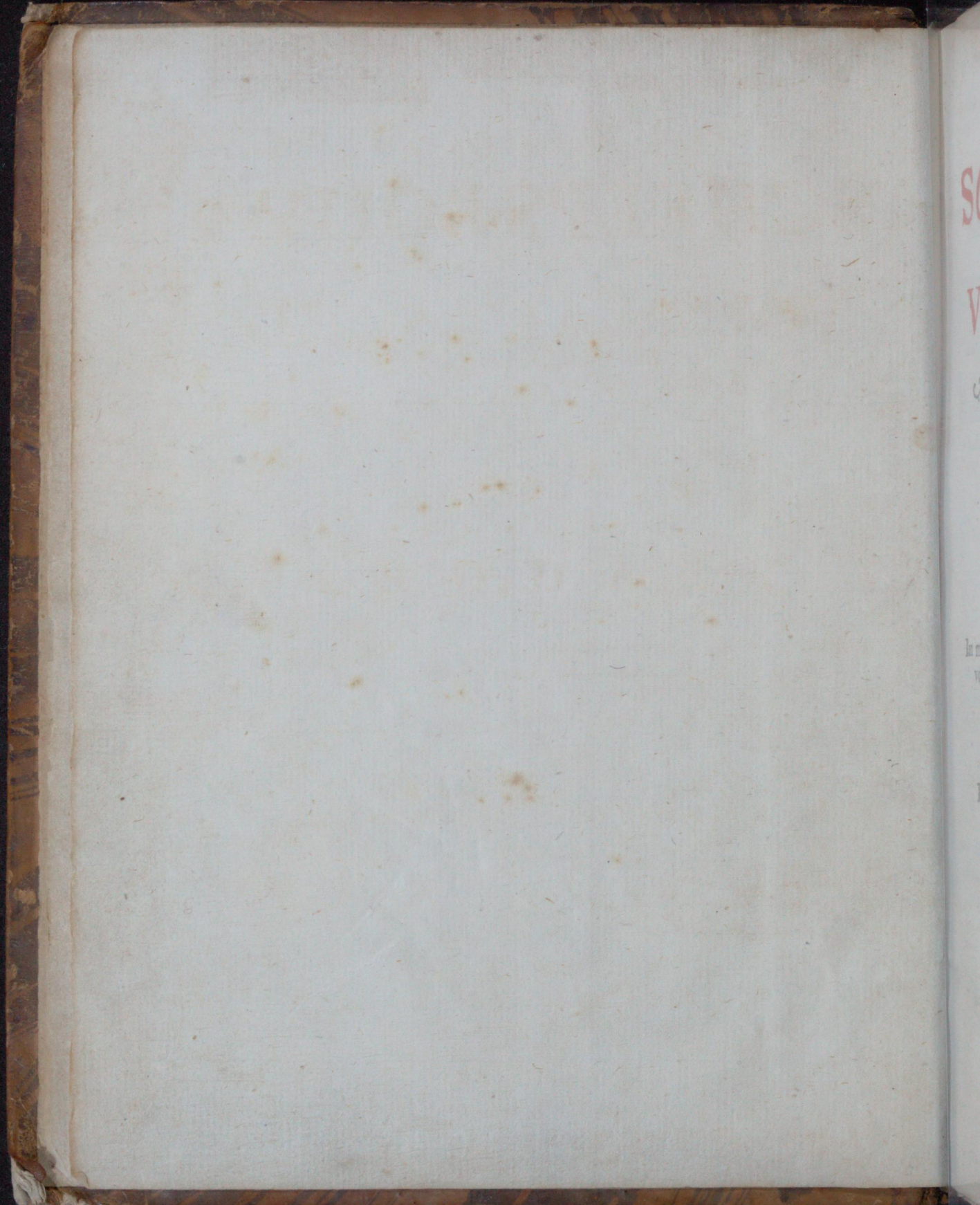
Waar in worden gemaakt de deels en geheel
van alle de Tinnen, Zepen, Olie

Waar in worden gemaakt

Waar in worden gemaakt de deels en geheel
van alle de Tinnen, Zepen, Olie

Waar in worden gemaakt

Waar in worden gemaakt de deels en geheel
van alle de Tinnen, Zepen, Olie

N I E U W E
H O L L A N D S E
SCHEEPS-BOUW,

Waar in vertoond word een

VOLMAAKT SCHIP,

Met alle des zelfs uitterlyke deelen,

*Met een verklaring der naamen van dien; als mede
van alle de Touwen, Zijlen, &c.*

B E N E V E N S D E
A F B E E L D I N G E N

Van alle de voornaamste

V L A G G E N,

Die men in zee ontmoet;

In meer als tachtig kopere Platen; daar in (door de arceeringen
volgens de blazoen-kunde) niet alleen de koleuren der Vlaggen,
maar ook der Wapenen, die daar op-staan, vertoond worden;
met een beschrijving van de oorspronk der zelve.

B E N E E F F E N S

Een Beschrijving van het Bouwen en Toetakelen van allerly
soorten van Scheepen, volgens een gestelde maat.

Te zaamen gesteld door

C A R E L A L L A R D.

Tot A M S T E L D A M,

By C A R E L A L L A R D, op den Dam.

*Met Privilegie van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staaten van Holland en
West-Friesland, voor 25 Jaaren 1695.*

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE SHACE.

HOLLANDE
SCHEEPS-BOUW.

VOLMAAKT SCHIP.

AARBEIDINGEN
VLAAGEN

In naam der heer...
...de heer...
...de heer...

...de heer...
...de heer...

CARIEL ALLARD

...de heer...
...de heer...
...de heer...

Goedwilligen , en Onpartijdigen

L E E Z E R .

E redenen die ons aangevoerd hebben , om dit Werkje in 't licht te brengen , zyn deeze .

Om datons van zeker zee-vaarend Lief-hebber ter hand gesteld is een Vlagge-boekje , waar in het meeste gedeelte van deeze VLAGGEN met water-verwen zeer kurieus waren geschilderd , en de koleuren zeer omzichtig daar in waargenomen .

Dit heeft ons dan met grooten iver aangepord , om deeze Vlaggen niet alleen zo , gelijk ons die voorquamen , in 't Koper te laten maaken ; maar wy hebben , door naaukeurig onderzoek , dit Werkje merkelyk verbeterd en te gelyk vermeerderd , de *Blazoenkunde* , zo veel mogelijk was , daar in waargenomen , en de Wapens niet alleen , maar ook de Vlaggen op zulk een manier doen arceeren , datmen de koleuren daar uit kennen kan , van welke aanwijzing der koleuren wy niet alleen een uitlegging laaten voor afgaan ; maar beschryven ook elke Vlag , en de Wapens daar op , in 't byzonder , welkers oorspronk wy , zo veel doenlyk is , verklaaren : Doch eer wy tot de Vlaggen komen , zo laaten wy het getakelde Schip voor afgaan , waar in met letters en nommers aangewezen worden alle de particuliere deelen , als ; Masten , Zijlen , Touw-werk en alles dat tot een VOLMAAKT SCHIP behoord , met de naamen van ider deel in 't byzonder ; en dewijl der geen Schip door Zee gebracht kan worden , zonder dat noodige instrument , het *Kompas* , zo hebben wy het zelve , met alle zijne strecken en benaamingen der Winden , ook daar by gevoegd ; en eindelijk zyn wy over getreden tot de beschrijving van het bouwen en toetakelen van allerly Scheepen , en dat volgens een gestelde maat .

Wat de Rang van de VLAGGEN aangaat : terwijl het onwederस्पreekelyk is , dat de *Engelse* en *Hollanders* de machtigste

ter Zee zyn, zo hebben wy die de Voor-rang gegeven; De Roomse Vorften zullen niet qualyk neemen, dat wy de Paus voor haar ftellen; daar na volgen de Spaanfe, Portugeeze en Italiaanfe, als de oudfte en eerfte Zee-vaarders; dan de Fransen, en die daar onder hooren; Voorders de Deenfe, Sweedfe en Poolfe, Duitze, en Moskovife, als laaft aankomende; en eindelyk de Turkfe, enz.

Wy verhoopen dat een igelyk die hier (na zyn meening) eenige mistelling in vinde, het ons ten goeden zal houden, denkende, dat het onmogelyk is het ider een van pas te maaken.

V E R K L A A R I N G
D E R
L E T T E R S E N N O M M E R S,

Aangeweezen in het

V O L M A A K T S C H I P,

*Behelzende de naamen van alle des zelfs
Uitterlyke Deelen;*

Als mede van alle de Touwen, Zylen, enz.

A.A. D E Kiel van 't Schip.	Verdek.
B. D e Achter-steven, en Roer.	K. De Bak.
C. De Voor-Steven.	L. De Kraan-balken, daar men 't anker by opwind.
D. De Galdery en 't Spiegelwerk.	M. Het Galjoen.
E. Het Hakkebord.	N.N. De Bark-houten.
F. De Vlag-ftok, en Ezels-hoofd.	O.O. 't Geschut, en Poortgaten.
G. 't Kampanje, of de Hut.	P. Val-Reep, of Trap.
H. Mars, Ree, en Riemen, by nood.	Q. Plecht-Anker.
I. De Schans, anders Half-	R. 't Kabel-touw, en Kluisgaten.
	S. De Boey, ofte Waaker van

by Carol. Allard engraven met privilege

NIEUWE HOLLANDSE SCHEEPS-BOUW. 5

van 't Anker.

T. De Boot en Sloep.

V. Bezaans-Mast.

X. Grootte Mast.

Y. Fokke Mast.

Z. Boeg-spriet.

a. Kruis-fteng.

b. Grootte Steng.

c. Grootte Brand-fteng.

d. Fokke-fteng.

e. Fokke-Brand-fteng.

f. Blinde, of Boeg-spriets-fteng.

g. Vleugels.

h. Admiraals-Vlag.

i. Wimpel.

k. De grootte Vlag.

* Stag-Zijlen.

** Ly-Zijlen.

NB. Ly-Zijlen, Boelijnen en Schooten; deeze worden niet anders gebruikt, als om jagt na iemand te maaken, of te vluchten.

De *Bezaans-mast* met zijn toebehooren, in de Plaat gemerkt met de letter V.

2. Bezaans Roe en Zeil.

3. De Bagijne Ree; deze diend alleen om 't werk boven uit te houden.

4. De Kruis ree en zijl.

5. De Marffaaling en Ezels-hoofd.

6. De Toppenant van de Kruis-ree.

7. De Toppenant van de Ba-

gijne-ree. De Toppenanten dienen om de Raas recht te zetten, of op te toppen.

8. De Hoofd-touwen van de Bezaans-mast.

9. De Hoofd-touwen van de Kruis-fteng.

10. De Bezaans-ruft en Puttings.

11. De Bezaans-schoot, dienende om de Bezaans aan te haalen en te vieren.

12. De Brassien van't Kruis-zyl, dienende om 't zyl om te haalen als 't op de mast leid.

13. De Boelijns van 't Kruis-zyl, zyn om de zylen kant te zetten, als men by de wind zyld.

14. De gy-touwen van't Kruis-zyl, dienende om de zylen op te geyen.

15. De Gy-touwen van de Bezaan.

16. Het Kruis ftenge-stag.

17. Het Bezaans-ftag.

18. Bezaans-schooten.

19. Beslag-lyn van de Bezaan.

20. De Boclyn van de Bezaan.

21. Het Haane-pootje van de Bezaans-ree.

22. De Reep van 't kruis-zyl-val.

23. De Bagijne brassien.

24. De Taly-reeps.

6 NIEUWE HOLLANDSE

25. Reep en Val van de Bezaans-
Ree,
26. De Bezaans-ftag
*Van de groote Mast met zyn
toebehooren, in de Plaat
geteekend met de letter
X.*
2. De groote Ree en Zyl.
3. De Mars-zijls Ree en Zijl.
4. De Brand-zijls Ree en Zijl.
5. De Marffaaling en ezels
hoofd.
6. De Toppenant van de groo-
te Ree.
7. De Toppenant van de Mars-
zijls Ree.
8. De Toppenant van de Brand
zijls ree.
9. De Brassen van de groote
Ree.
10. De Schooten van het Scho-
ver-zyl.
11. De Boelyns van het Scho-
ver-zyl.
12. De Gy-touwen van 't Scho-
ver-zyl.
13. Het groote Stag.
14. De Hoofd-touwen van de
groote Mast.
15. De Rust met zyn Puttings.
16. Het Perdoen van de groote
Steng; Perdoen diend om
te behoeden dat de Steng
niet breekt als men voor
de wind zyld.
17. Het groote Stenge-ftag.
18. De Brassen van 't groote
Mars-zyl.
19. De Gy-touwen van 't groo-
te Mars-zyl.
20. De Boelyns van 't groot
Mars-zyl.
21. De Hoofd-touwen van de
groote Steng.
22. De Hoofd-touwen van de
groote Brand-fteng.
23. De Brassen van de Brand-
zyls Ree.
24. De Gy-touwen van 't groo-
te Brand-zyl.
25. De Boelyns van 't groote
Brand-zyl.
26. De Peerdelyn van 't groote
Mars-zyl.
27. De Demp-gordings van 't
groote Mars-zyl.
28. De Buik-gordings van 't
groote Mars-zyl.
29. De Nok-gordings van 't
groote Mars-zyl.
30. De groote Smyten.
31. De groote Schooten.
32. De groote Reep en Kardeel
33. De groote Looper, en Takel
en Mantel.
34. De Reep van 't groot Mars-
zyls Val.
35. Het groot Brand-zyls Reep
en Val.
36. Brand-zyls-ftag.
*Van de Fokke-mast en Touw-
werk, in de Plaat gete-
kent met de letter Y.*

2. De Fokke-ree en zyl. 3. De Voormars-zyls Ree en zyl. 4. De Voorbrand-zyls Ree en zyl. 5. De Toppenant van de Fokke-ree. 6. De Toppenant van de Voormars-zyls Ree. 7. De Toppenant van de Voorbrand-zyls Ree. 8. De Marfjaaling en Ezels hoofd. 9. De Braffen van de Fokke-ree. 10. De Braffen van 't Voormars-zyls Ree. 11. De Braffen van de Voorbrand-zyls-ree. 12. De Schooten en halze van de Fok. 13. De Boelyns van de Fok. 14. De Boelyns van 't Voormars-zyl. 15. De Boelyns van 't Voorbrand-zyl. 16. De Gy-touwen van de Fok. 17. De Gy-touwen van 't Voormars-zyl. 18. De Hoofd-touwen van de Fokke-maft. 19. De Hoofd-touwen van de Voor-fteng. 20. De Hoofd-touwen van de Voor-brand-fteng. 21. Het Fokke-ftag. 22. Het Voor-ftenge-ftag.	<p>23. Het Voor-brand-zyls-ftag.</p> <p>24. De Peerdelyn van 't Voormars-zyl.</p> <p>25. De Gy-touwen van 't Voorbrand-zyl.</p> <p>26. Het Perdoen van de Voor-fteng.</p> <p>27. De Ruft en Puttings van de Fokke-maft.</p> <p>28. De Demp-gordings van 't Voormars-zyl.</p> <p>29. De Buik-gordings van 't Voormars-zyl.</p> <p>30. De Demp-gordings van de Fok.</p> <p>31. De Buik-gordings van de Fok.</p> <p>32. De Reep en Val van 't Voormars-zyl.</p> <p>33. De Fokke-reep.</p> <p>34. De Voortakel , mantel en Looper.</p> <p>35. Het Voorbrand-zyls Reep en Val.</p> <p>36. De Fokke-smeiten.
<i>Van de Boeg-fpriet en zyn Touw-werk , in de Plaat geteekend met de letter Z.</i></p> <p>2. De groote Blinde Ree.</p> <p>3. De Boeg-fpriets Mars en Ezels-hoofd.</p> <p>4. De boven Ree van de Blind en 't Zyl.</p> <p>5. De Boeg-fpriets Steng.</p> <p>6. De Toppenant van de groote Blind,</p> |
|--|---|

8 NIEUWE HOLLANDSE

7. De Spaans Toppenant, en groote Blinde Ree.	15. De Loopftag van de boven Blind-fteng.
8. De Brassèn van de groote Blinde Ree.	16. De Loopftag van de Boegspriet.
9. Schooten en Halzen van de groote Blind.	17. De Trensen van de groote blind, dienende om de blind in dwang te houden.
10. De Gy-touwen van de groote Blind.	18. De Reep en Val van de groote blind.
11. De Brassèn van de boven Blinde Ree.	19. De Gy-touwen van de boven blind.
12. Toppenant van de boven Blinde Ree.	20. Het boven blinde Val.
13. Hoofd-touwen vande boegspriets fteng.	21. Boven blinde Haane-poot.
14. Het Geusje en de Vlaggestok.	22. De Woeling om de boegspriet.

1. Naamen van alle de WINDEN, in 't KOMPAS begreepen.

NOORD.

Noord ten Oosten.
 Noord Noord-Ooft.
 Noord-Ooft ten Noorden.
 NOORD-OOST.
 Noord-Ooft ten Oosten.
 Ooft Noord-Ooft.
 Ooft ten Noorden.

OOST.

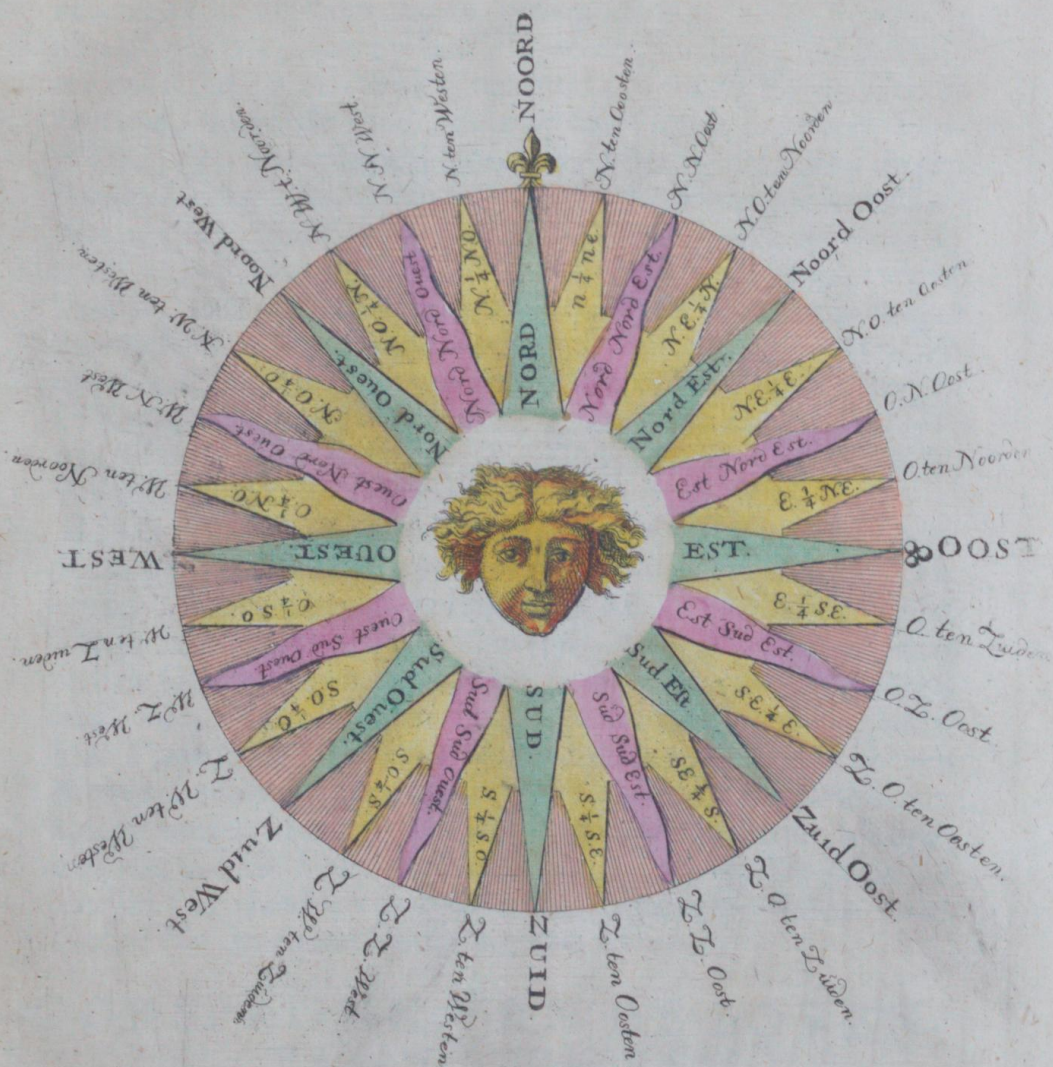
Ooft ten Zuiden.
 Ooft Zuid-Ooft.
 Zuid-Ooft ten Oosten.
 ZUID-OOST.
 Zuid-Ooft ten Zuiden.
 Zuid Zuid-Ooft.
 Zuid ten Oosten.

ZUID.

Zuid ten Westen.
 Zuid Zuid-West.
 Zuid West ten Zuiden.
 ZUID-WEST.
 Zuid-West ten Westen.
 West Zuid-West.
 West ten Zuiden.

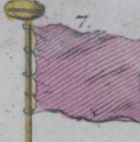
WEST.

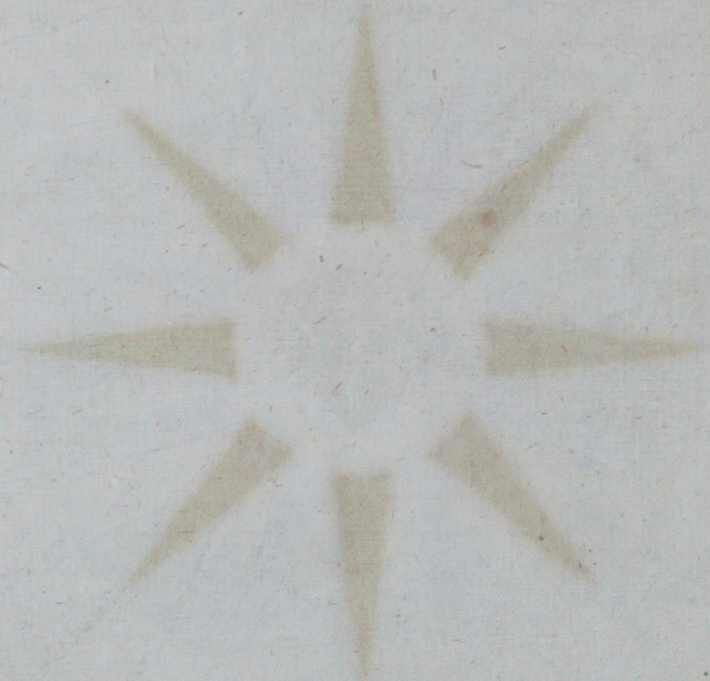
West ten Noorden.
 West Noord-West.
 Noord-West ten Westen.
 NOORD-WEST.
 Noord-West ten Noorden.
 Noord Noord-West.
 Noord ten Westen.

EXPLICATION des COULEURS.

VERKLAARING der KOLEUREN

<p>1. Or
Jaune
Goud
Geel</p>	<p>2. Argent,
Blanc.
Zilver,
Wit.</p>	<p>3. Azur
Bleu
Blaau</p>	<p>4. Rouge
Rood</p>
<p>5. Sable
Noir
Zwart</p>	<p>6. Single
Vert
Groen</p>	<p>7. Pourpre
Violet
Purper</p>	

EN
III
of
De
me
qu
par
Ro
lin
ch
bl
ve
ra
in
K
na
We
E
de
er
Er
op
and
He
Ro
Li
me
Er
Go
00
2
r
y
L
Tr

S C H E E P S - B O U W. 9

2. **ENGELSE KONINGS VLAG** van **WILLEM III.** die niet anders gevoerd mag werden als door **Z. K. M.** of iemand die van hem daar toe geordineerd is.

Deeze Vlag is wit, daar op het Wapen des Konings, dat geëcarteleerd is, of in vier deelen verdeeld; welkers Eerste Deel is *Engeland*, voerende rood, daar op drie Goude Leeuwen-Leopards. Het Tweede deel *Schotland*, voerd goud, daar op een Roode Leeuw, beslooten in twee roode Borduursfels met Lelien omzet. Het Derde deel is *Vrankrijk*, voerende blaauw, daar op drie Goude Lelien. Het Vierde deel is *Ierland*, voerd blaauw, daar op een Gouden Harp. Op het Hart is *Nassau* voerende blaauw, bezaaid met Goude Billets, of Blokjes, en een Goude Leeuw. Boven op het Wapen staat een Koninglyke Kroon, en om het wapen hangt de *Order van de Koussband*, met dit devys, **HONI SOIT QUI MAL Y PENSE.** Welke Order in 't volgende nader beschreven word.

3. **ENGELSE KONINGS VLAG** gelyk die voor deeze gevoerd wierd, zynde verdeeld in vier deelen, welkers eerste Deel wederom verdeeld is in 4 quartieren. Het Eerste en Vierde quartier is *Vrankrijk*, voerende blaauw, daar op drie Goude Lelien. Het Tweede en Derde quartier is *Engeland*, voerende rood, daar op drie Goude Leeuwen-Leopards. Het Tweede Deel is *Schotland*, voerende goud, daar op een Roode Leeuw, beslooten in twee Roode Borduursfels met Lelien omzet. Het Derde deel is *Ierland*, voerende blaauw, met een Goude Harp daar op. Het Vierde deel is gelyk het Eerste. Op het Hart is *Nassau*, voerd blaauw, bezaaid met Goude Blokjes en een Goude Leeuw.

O O R S P R O N K V A N D E B O V E N - S T A A N D E W A P E N S .

Zedert de Regeering van **EDUARD III.** hebben de Koningen van **ENGELAND** het **FRANSE WAPEN** by het haare gevoegd, volgens de pretentie, die Kon. Eduard had op het Koningrijk van *Vrankrijk*, wegens zyn moeder, dochter van *Philippus de Schoone*, na de dood van haar drie broeders; en zedert dat **HENDRIK VI** tot Koning van *Vrankrijk* gekroond was tot *Parijs* *Ae.* 1433.

Na dat zy een groot gedeelte van Vrankryk overwonnen hadden, is Carel VII, met hulp van de Maagd van Orleans, en de Graaf de Dunoi, weder in zyn Rijk hersteld.

Het Tweede Deel, zynde Schotland.

ALXANDER III, Koning van Schotland (tot een teken van zyn alliantie met Vrankryk) besloot de Leeuw, die zyn Koningryk in 't Wapen voerde, (zedert de Koning MALCOLME, gezegd CAMMOR) in een enkeld rood Borduursel met Lelien omzet; maar A^o. 1371 verdubbelde de Koning ROBBERT STUART dit Borduursel; tot een bevestiging van de Alliantie met VRANKRYK, die hy vernieuwde, onder de Regeering van Kon. Carel V.

Het Derde Deel, Ierland.

IN 't jaar 1172 is Ierland gekomen onder de gehoorzaamheid van Hendrik II die het onder Engeland gebracht heeft; naderhand is Hendrik VIII tot Koning van Ierland verklaard, en A^o. 1555 door Paus Paulus daar in bevestigd. Een van de Grooten van dat eiland, genaamd DAVID, nam voor het wapen, de HARP van die Koninglyke Propheet, daar hy na genaamd was.

4. DE GROOTE STANDAARD gevoerd door Z. K. M. VAN GROOT BRITANJE, doenmaals noch Prins van Oranje, Erf-Stad-houder en Kapitein Generaal der Vereenigde Nederlanden enz. toen hy met de Hulp-Vloot overvoer naar Engeland, den 11 Novemb. 1688.

Zynde een witte Vlag, met het wapen, gelyk hy het toen voerde, verdeeld in twee deelen; het Eerste Deel is het wapen der Prinszen van Oranje, wederom verdeeld in vier quartieren, welkers Eerste quartier is Nassau, voerende blaauw, daar op een Goude Leeuw, bezaaid met Goude Billets, of Blokjes. Het Tweede Quartier Catzenellebogen, voerende Goud, daar op een Roode Leeuw-Leopard, met een blaauwe Kroon, op 't hoofd, en nagels en tong van 't zelve. Het Derde Quartier Viande, is een rood veld, daar op een Zilveren Balk. Het Vierde

de Quartier *Diest*, voerd rood, daar op twee Goude Leeuwen-
Leopards, elk met een Kroon, nagels en tong van blaauw.
Op het hart staat een schild, van gelijke in vieren verdeeld;
het Eerste en Vierde Deel is *Chalon*, voerende rood, daar op
een Bande van Goud. Het Tweede en Derde deel *Oranje*,
voerd goud daar op een Blaauwe Hoorn met een bandje; heb-
bende wederom een Hart schild, 't welk is *Geneve*, zynde
vyf Goude en vier Blaauwe Blokjes. Tussen het Eerste en
Tweede quartier is noch een schild 't welk is *Meurs*, voe-
rende goud, daar op een zwarte balk. Tussen het Derde en
Vierde quartier is het Wapen van *Buuren*, voerende rood, daar
op een zilvere Baar.

Het Tweede deel is het Wapen van *Engeland* enz. hier voorn:
beschreeven. Hebbende voor supports aan de rechter zyde een
Goude Leeuw-Leopards met een Goude Kroon op 't hoofd;
aan de flinker zyde een zilveren Eenhoorn met een Goude
Kroon om den hals, daar een Goude Ketting af hangt.

Boven het Wapen staat FOR THE PROTESTANT
RELIGION, AND THE LIBERTY OF EN-
GLAND; en onder JE MAINTIENDRAY.

De Wimpel waaid van boven de Vlag, boven met een schild van
Engeland, zynde wit, daar op een Rood Kruis, en onder,
rood, wit en blaauw; welke Wimpel, als ze boven de Vlag
waaid, is het teken van een *Admiraal Generaal*.

O O R S P R O N K V A N ' T W A P E N D E R P R I N S E N V A N O R A N J E E N N A S S A U, enz.

NA S S A U (het eerste quartier) afgerekend van 't jaar 682 tot aan
Otho, die in 't jaar 972 overleden is, en van hem tot Hendrik,
bygenaamd de Ryke, Graaf van Nassau, is de Oudste en Edelste stam van
geheel Duitsland; ja streid, wegens oudheid, roem, en waardigheid,
met alle andere stammen, zelfs van geheel Christenryk, zynde ook door
huwelyken vermengd byna met alle de souveraine Huizen van Europa.

C A T Z E N E L L E B O G E N (het tweede quartier) deeze Graaven
quamen in 't Huis van Nassau door Anna, erfgenaam van dat Graaffschap,

12 NIEUWE HOLLANDSE

moeder van Elizabeth van Hessen, Vrouw van Jan, Graaf van Nassau. Adelede van Catzenellebogen leefde Anno 1280, was ook moeder van den Keizer Adolph van Nassau, als mede van Machteld, Vrouw van Rudolph van Habsburg, mede Rooms Keizer.

ADHELTS erfgenaam van VIANDE, (zynde het derde quartier) bracht dit Graaffchap over aan Otho van Nassau, haar man, Graaf van Dillenburg, leevende in 't jaar 1368.

DIETS (het vierde quartier) is aan Nassau gekomen door Jutta, erfgenaam van de Graaf van Diets, troude Adolph, Graaf van Nassau, Viande enz. sturf A°. 1420.

Op het Hart staat het Wapen van CHALON, geëkarteleerd met ORANJE, 't welk oorspronkelijk is van Renne de Chalon, van welke Willem I, Prins van Oranje, en Graaf van Nassau (wiens vaders broeders zoon hy was) het geërd heeft.

Op het hart van Chalon en Oranje staat GENEVE, afkomende van Jan de Chalon, met Maria de Beaux, Princesse van Oranje, Dochter van Reimond de Beaux, Prins van Oranje, en Graaf van Geneve, door zyn Vrouw Johanna van Geneve.

Oorspronk van de ORDER VAN DE
KOUSSEBAND, die aangewezen
is in de Vlag van N°. 2.

Dit Wapen word veeltijds omslingerd met DE ORDER van de KOUSSE-BAND, in 't jaar 1347 ingesteld door EDUARD III, die opgeraapt hadde de Blaauwe Kouffe-band van de Dansfende GRAAVINNE van SALESBURY, welke Kouffe-Band hy daar na droeg aan zyn linker been, tot een faveur; De Koningin, zyn gemaalin, daar over geoffenseerd zijnde, wierd de Koning zulks aangediend van eenige van zijne Grooten, tot de welke de Koning al lachende zeide; HONI SOIT QUI MAL Y PENSE; dat is; hy zy gehaat, die daar quaad van denkt. Daar by voegende, dat hy zoude maaken dien Kouffe. Band tot een eer voor alle die de zelve zoude draagen; en niet lange daar naar instelde deeze Ridderlijke Order, ge evende elke Ridder een Kouffe-Band, rijkelijk geborduurd met goud en kostelijke gesteenten, met het zelve DE VYS daar op. Die deeze Ridderen altijd droegen onder de knie van haar linker been,
va?

vastgemaakt met een goude gesp, betekende Liefde en Eendracht dezer Order.

*Anderen willen, dat dit de Order van de Band genaamd word, om dat die Koning banden uitdeelde aan alle de zyne, die haar dapper gequeeten hadden in het gevangen neemen van Koning Jan van Frankrijk, en Koning Jacob van Schotland, die hy beide, op een tyd, binnen zyn Rijk gevanke-
kelijk gevoerd hadde.*

5. **UNIONS VLAG**, gevoerd door de Respective Admiraalen, en voornaamste Kapiteinen in de expeditie als boven. Zynde rood, daar met witte Letters op staat.

**FOR THE PROTESTANT RELIGION
AND THE
LIBERTY OF ENGLAND.**

Dat is; Voor de Protestantse Gods-dienst en de Vryheid van Engeland.

6. **ENGELSE ADMIRAALS VLAG**, zynde rood daar op een Zilver Anker, overend staande, met een Zilver Kabel-touw slaags-gewys omgeslingerd.

7. **ENGELSE ROODE VLAG**, hebbende een vry quartier, zynde wit, daar op een Rood Kruis.

8. **SCHOTSE VLAG**, zynde blaauw, met een vry quartier wit, daar op een Rood Kruis.

9. **SCHOTSE ROODE VLAG**, hebbende een Vry-quartier blaauw, daar op een wit Sautoir, of St. Andries-Kruis.

10. **IERSE VLAG** is wit, daar op een Rood St. Andries-Kruis.

11. **ENGELSE GEUS** van 't **JAC**, zynde blaauw, daar op een wit St. Andries Kruis, doorsneedden met een Rood Kruis met zilver geborduurd.

12. **VLAG** van de **STAATEN GENERAAL** der **VEREENIGDE NEDERLANDEN**, voerende rood, daar op een Goude Leeuw, houdende in de rechter poot een zilver Zwaard, en in de linker, een bos met zeven Goude Pijlen met blaauwe Spieffen, en Veeren.

Deese Vlag wierd voor deeze gevoerd met Goud, daar op een Roode Leeuw,

met een *Blaauw Zwaard* in de rechter, en een *bos* met zeven *Blaauwe Pijlen* in de *slinker* poof.

13. **STAATEN VLAG**, gemeenlyk genaamd, de **PRINSE-VLAG**, zynde Oranje, Wit en *Blaauw*, welke gevoerd word van alle, die onder de Vereenigde Nederlanden behooren.

De *Luit. ADMIRAAL GENERAAL* voerd deeze Vlag, van de groote Mast van 12 kleed hoog, en 18 ellen lang, met de *Wimpel* daar onder. De Vlag van achteren is 15 kleed hoog.

Een *ADMIRAAL* voerd deeze zelve Vlag zonder *Wimpel*.

Een *VICE-ADMIRAAL* voerd deeze Vlag van 9 kleed, en van achteren van 12 kleed.

Een *schout by Nacht* voerd deeze Vlag van $7\frac{1}{2}$ kleed, en van achteren van 9 kleed.

14. Deeze **DUBBELDE PRINCE VLAG** is

(om de *cierlijkheid*) hier by gevoed, zodanig worden der ook drie-en vier-dubbelde *Prince Vlaggen* gemaakt.

De Vier-dubbelde word gevoerd door een *ADMIRAAL* van 12 Kleed.

De Drie-dubbelde van 9 kleed word gevoerd door een *VICE-ADMIRAAL*.

De Dubbelde van $7\frac{1}{2}$ kleed, door een *schout by nacht*.

Daar zijnder ook van 12 kleed, roode en geele streepen overanderen.

Van gelijke zijnder noch van 12 kleed, roode en witte streepen overanderen.

15. De **STAATEN GENERAALS GEUS** word zamengevoed van een Oranje, een Wit, en een *Blaauw Kruis*, met spitse hoeken na binnen verliezende, en op het Hart het Wapen van de *Staaten Generaal*, hier voorn: beschreeven.

16. **PRINCE GEUS**, even eens als boven, behalven dat'er geen wapen op-staat.

17. **PRINCE GEUS**, met een *Rood*, een Wit, en een *Blaauw Kruis*, op een andere manier zamen gevoegd.

18. *Enckelde PRINCE-GEUS*, gemaakt van een Wit *Kruis*

Dit zyn alle fyn Vlaggen.

Kruis in 't midden, boven een half Rood, en onder een half Blaauw Kruis, met spitze hoeken naar binnen zamenloopende tot een punt.

19. VLAG van AMSTERDAM in Holland, verdeeld in drieën, boven Rood, in 't midden Wit, en onder Zwart, op de witte verdeeling is het Stads-wapen, zyn de drie Paalen, Rood, zwart, en Rood, op de middelste Paal staan drie zilvere St. Andries-Kruiffen boven malkander; het wapen is gekroond met de Keizerlijke Kroon, haar van Keizer Maximiliaan vereerd in 't jaar 1488. hebbende tot Supports twee graauwe Leeuwen met Goude maanen. &c.
20. VLAG van HOORN, in Noord Holland, zijnde Rood, Wit, Rood, op het wit is een Roode Hoorn met Goude banden beslaagen, en hangt aan een Roode Band.
21. VLAG van DER SCHELLING en VLIELAND in West-vrieland, hebbende tien streepen (van boven af te tellen) Rood, Wit, Blaauw, Rood, Blaauw, Geel, Groen, Rood, Wit, Blaauw.
22. ZEEUWSE VLAG, voerende Oranje, Wit, en Blaauw, op het wit staat het Wapen van Zeeland, zijnde een Schild in tweeën gedeeld; het bovenste deel Goud, daar op een halve Roode Leeuw, het onderste, zes Baaren van zilver en Blaauw overanderen.
13. VLAG van MIDDELBURG in Zeeland voerd drie streepen, Geel, Wit, Rood.
24. MIDDELBURGER	} GEUS, in Zee-land, voerende	} Rood daar op een Goude Burg.	
25. VLISSINGER			} Rood daar op een Zilveren Vles met een Kroon daar boven.
26. TER VEERSE			
27. VLAG van de PAUS van ROMEN, is wit, daar op			

op een *S. Petrus*, hebbende in de rechterhand twee goude fleutels, Kruis-weegs over malkanderen, en onder de linker arm een Boek; naast hem *S. Paulus*, houdende in de rechter hand een Boek, en in de linker een Zwaard.

28. SPAANSE KONINGLYKE VLAG, zynde wit, voerende daar op het Wapen van dat Koningrijk, verdeeld in 4 Deelen, welkers eerste Deel wederom gescheiden word in 4 Quartieren; het Eerste en vierde quartier is *Cassilien*, voerende rood, daar op een Goud Casteel; het Tweede en Derde Quartier is *Leon*, voerende zilver, daar op een Purpere Leeuw.

Het tweede Deel is verdeeld in twee Deelen; waar van het Eerste is *Arragon*, voerd goud, daar op vier Roode Paalen. het Tweede is *Sicilia*, geflanqueerd, of Ruits-gewijs in Vieren verdeeld; de Bovenste en Onderste halve ruiten voeren Goud, daar op vier Roode Paalen; de Twee halve zy-Ruiten voeren zilver, en op elk een Zwarten Arend.

Het Derde Deel is gescheiden in twee Schilden; het bovenste schild is *Oostenrijk*, voerende rood, daar op een zilvere Balk; het onderste schild, is het *Oud Bourgogne*, voerende Banden van Goud en Blaauw overanderen, geborduurd met Rood.

Het Vierde en laatste Deel, verdeeld in twee Deelen, waar van het Bovenste deel is het *Hedendaags Bourgogne*, voerende Blaauw, daarop Goude gezaaide Lelien, afkomende van Napels, geborduurd met zilvere en roode Blokjes, die wederom met Blaauw geborduurd zyn. Het Onderste Deel is *Braband*, voerende zwart, daar op een Goude Leeuw, met roode tong en klaauwen.

Het eerste en tweede Deel word van een gescheiden met het Wapen van *Granada*, voerende zilver, daar op een Granaat-Appel naturel, met Roode Pitten en Groene steelen.

Op het *Point de Honneur* of Eer-Plaats, zynde het Midden tussien het eerste en tweede deel, staat het Wapen van *Portugaal*, dat in 't volgende zal beschreven worden.

Op het *Point de Nombri*, zynde het Midden der twee onderste Deelen, is een Schild dat van een gesneeden is, op de eerste helft is *Vlaanderen*, voerende goud, daar op een Zwarte Leeuw.

De Tweede helft is Tirol, voerende zilver, daar op een Rooden Arend.

Boven op het Wapen staat een Koninklyke kroon; het schild is omhangen met de *Order van het Gulde Vlies*.

O O R S P R O N K V A N H E T B O V E N - S T A A N D E W A P E N .

DE Koningen van Spanje hebben haar Wapen zo geëkarteleerd gevoerd, Zedert het jaar 1506, toen PHILIPPUS I, Aarts-Hartog van Oostenryk, troude met JOHANNA, Erfgenaam van Ferdinand en Isabella, Koning, en Koningin van Spanje, voegende de Wapens van zijn Gemaalin, geëkarteleerd met Castilien en Leon, en Arragon en Sicilien in 't hoofd, boven de zijne, scheidende zijn schild gelijk wy het nu zien.

De Eerste die het schild karteelerden met Castilien en Leon, met Arragon en Sicilien, was FERDINAND V, gezegt de Catholijke, A°. 1469, uit oorzaak van zijn huwelyk met ISABELLA, Koningin van Castilien; hy zijnde Koning van Arragon en Sicilien; Daarna A°. 1492 overwon hy Granada, voegende het Zelve Wapen met het zijne.

Het schild van Portugaal heeft deeze Eer-Plaats bekleed, Zedert dat PHILIPPUS II in 't jaar 1581 dat Koningryk overwonnen had.

Wat het Wapen van PHILIPPUS III aangaat, die voerde dat van Oostenryk (uit welken huize hy was) zijnde rood daar op een Zilveren Balk.

Zedert dat LEOPOLDUS II, Hartog van Oostenryk (gelijk men gemeenlyk verteld) wederkerende van een gevecht tegens de Heidenen, geheel bedekt was met bloed over zijn Wapen-Rok van Zilver laken; en wanneer men zijn sluyer ontbond, zo bevond men dat 'er niet wits aan zijn heele Rok was, als 't geene van zijn sluyer bedekt was geweest; het welk de Wapen Koningen verschuldigde, zijn oude Wapen (voerende blaauw, daar op vijf Goude Leeuwrikken, staande gelijk een St. Andries-kruis, van wegen de meenigte der Leeuwrikken die in Oostenryk zijn) te veranderen (gelijk boven verhaald is) in een Rood Schild met een zilveren balk doorsneden.

Maar veele Duitzers zeggen dat men dit zo ver niet en hoeft te trekken; maar dat de Oorzaak van dit Wapen is, om dat de Aarde, in Oostenryk

rood-achtig zijnde, door de Donau (gelijk als door een witte Balk) doorsneeden word.

Het Hedendaags Huis van Oostenrijk, bezat deeze Provincie, zedert dat RUDOLPH, Graaf van Habsburg, en Keizer, het Zelve in het jaar 1273 verkreeg, en het gaf aan zijd Zoon, Albert, welkers nazaten deeze naam en wapen van Habsburg (voerende Goud met een Gekroonde Roode Leeuw met blaauwe nagels) verlaaten hebben, en dat van Oostenrijk aengenoomen; Zy hebben 't geëkarteleerd in de navolgende quartieren, oorspronkelijk wegens zijn Moeder Margareta, Erfgenaam van Bourgogne en de Nederlanden.

Oud ende Hedendaags Bourgogne aan de Pairs van Vrankryk.

Braband, oorspronkelijk uit Margareta, erfgenaam van Vlaanderen, gemaalin van Philips de Stoute.

Deeze eerste Margareta, erfgenaam van Braband, was ook erfgenaam des Heilige Roomsche Rijks van Antwerpen.

Dit Mark-Graaffschap was ingesteld door THIERRY, Koning van Vrankrijk, die een Marquis, of Gouverneur over dit Landschap stelde.

Paulus Æmilius maakte tot Fondateur daar van de Keizer Otho II. ontrent het jaar 973.

OORSPRONK VAN HET GULDE VLIES.

DE Koning van Spanje is hoofd van het GULDE VLIES, ingesteld door PHILIPPUS DE GOEDE, Hartog van Bourgogne tot Brugge in 't jaar 1429, op de Bruilofts-dag van Isabella van Portugal, 10 Januarii.

De Redener daar van zijn verscheide; waar onder deeze wel de voornaamste en waarschijnlijkste zijn; dat hy deeze order zoude ingesteld hebben in faveur van zekere schoone Dame tot Brugge, dien hy beminde, draagende een kleed, gevoerd met schaape-vellen; in navolging van de gevalle Koufseband der Danssende Graavinne van Salesbury, in Engeland.

Andere dat de Vruchtbaarheid des Lands, dat den Goeden Hartog bezat, hem deede neemen het Gulde Vlies van Jafon, waar van elke Letter begrijpe een van de vijf maanden, binnen welke de Vruchten aldaar vergaderd worden, namentlijk;

Iulius.

Iulius.

Augustus.

September.

October.

November.

De Hals-band is samen-gevoegd met vuur-staalen en vuur-steenen, die tegen malkander vuur-slaan. Dit is het Devijs van dien Hartog met deeze woorden; ANTE FERIT, QUAM FLAMMA MICET; dat is; Het slaat van te vooren, eer het vuur daar uit komt blinken. Onder aan hangt het GULDE VLIES geëmailleerd, dat de naam aan deeze Order gegeven heeft.

29. VLAG van CASTILIEN en LEON, zynde wit, daar op een Schild, geëkarteleerd, 1 en 4 is Castilien, voerende rood, daar op een Goud Kasteel; 2 en 3 is Leon, voerende zilver, daar op een Purpere Leeuw.

30. KONINGLYKE PORTUGEESE VLAG zyn- de wit, daar op het Wapen van het Koningryk, zynde een zilver Schild daar op vyf kleine Schilden, gelyk een Kruis, zynde Blaauw; en op elk staande Vyf Bezans van zilver, gelyk een St. Andries Kruis; het Schild is geborduurd met rood, daar op zeven Goude Kasteelen 3 boven, 2 aan de zyden, en 2 nade punt; het Wapen is gekroond met een Koninglyke Kroon.

Dit Wapen word ook wel omslingerd met de Halsband, genaamd de Order van Jesus Christus, zynde drie goude Kettingen, de eene buiten den anderen omhangende, daar onder aan hangt een Rood Kruis Paté, daar een klein Zilver kruisje opstaat. Onder aan de Punt en aan de zyden van 't Wapen vertoonende zich drie groene Lelien, 't welk is de Order van Avis

OORSPRONK VAN HET BOVEN- STAANDE WAPEN.

DE Eerste Koning van Portugaal, ALPHONSUS HENDRICUS, Zoon van Hendrik van Bourgogne (wiens Over-Grootvader van 't mannelijke sort, was Hugo Capet) overwon vyf Moorfe Koningen in de slag van Ourique, dicht aan 't Koningryk van Algarve gelegen, A°. 1139, tot welker gedachtenis hy voor zyn Wapen nam vyf Schilden, gelyk een kruis geplaatst, op elk schild zettende vyf zilvere Bezans, gelyk een S^t. Andries-kruis, tot gedachtenis van vyf Vaandels die hy overwonnen, of vyf wonden die hy daar ontfangen, of vyf overwinningen die hy daar behaald had.

De Schrijvers komen hier in niet over een, gelyk ook niet in de vyf schilden, de welke zy op de vyf wonden van Onze Zaligmaaker toepassen; en de Bezans, by de Zilverlingen daar hy voor verkost was.

Gelyk de kopere Slang door Moses in de Woestijnen was opgerecht, tot een gelijkenis van de kruisiging Christi; zo willen de Portugeezen deeze verborgendheid van de Passie onzes Heeren in haar Wapen vinden.

Zy zeggen van Alphonfus Hendricus, dat hy had gezien Jesus Christus, hem toonende zyn vijf wonden, en streidende in de slag van Ourique.

ALPHONSUS III deeder daar na het Borduursel van Castilien by, van wegen zyn Vrouw BEATRIX, dochter van Alphonfus de Wyse, Koning van Castilien, van welke hy het Koningryk van Algarve had, A°. 1258.

Oorspronk van de

ORDER VAN JESUS CHRISTUS.

DIONYSIUS, Zoon van Alphonfus III, Koning van Portugaal heeft deeze Order ingesteld ontrent het jaar 1318 tegens de Zaraseenen, en de Ongeloovige. Is bevestigd door den Paus Johannes XXII. De Broeders der zelyer Order gebruikten een zwart Kleed, en daar op een kruis half wit, half rood, ofte een rood kruis, met een witte
linie

linie doortrokken; deeden vrye beloften, als de Hospitaliers, Templiers, en de Duitſche Heeren. De Hoofd-Plaats van de Order was in de eerſte Marino, daar na Tomarium, alle Steden, Hoven, Huizen en Templicren zijn van de Koning Dionyſius hun tot onderhoud toegëeigend. De Overſte van de Order is de Abt van Alcohaſien, des Biſdoms van Liſbona, die bevel heeft om deeze Ridderſ te beſchrijven, te ontfangen, en aſte zetten. Haar beroep was te oorlogen tegens de Mooren, de welke woonden in Betica, brachten groote eer aan haar Vaderland. Want door haar vroomheid heeft het zelve Koningrijk zig weid uitgeſtrekt tot in't Ooſten, Africa, Braſil, en de andere Plaatsen, met verbreidingen des Chriſtelyken geloofs. Alexander VI heeft haar toegelaaten te trouwen.

Oorſpronk van de ORDER van AVIS.

DE Order van Avis is ingeſteld door ALPHONSUS I, in 't jaar 1161. de Ridderſ van deeze Order wierden in 't eerſt genaamd Ridderſ van Evora, na de Stad daar zy woonden. Zy ontfingen deeze titel van haaren Groot-Meeſter Ferdinando Montyro, tot uitdrijving van de Mooren; daar na by Ferdinando de Yamus, haaren tweede Groot-Meeſter, gewonnen hebbende het Kasteel van Avis, daar zy haar naam van droegen, alwaar hy haar overbragt om nader aan de Vyand te zyn, naar 't zelve Kasteel Aveſiens. Zy droegen een groen Kruis op een lange ſteel, en naamen tot haar wapen een goud Schild, daar op een gebloemd groen Kruis, beneden verzeld met twee Vogels, vlak van vooren ſtaande, ſpeelende op de naam van Avis, dat een Vogel betekend. Zy hebben voor een Simicre, of Helm-teken, een Draak.

31. PORTUGEESE witte VLAG, daar op een Goude Spheer, boven op hebbende een Blaauwe Waereld met een Goude Horizont, en boven de Waereld een purper Kruis.
32. PORTUGEESE witte VLAG, met een hoog-roode, of Purpere Spheer, aan de zyden met twee, en boven met een Rood Kruis, ſtaande op een blaauwe Waereld met een Goude Horizont; in 't midden van de Spheer verſtoond zich noch een blaauwe Waereld, en onder, een Goude Voet.
33. PORTUGEESE witte VLAG, daar op ſtaande het

Wapen van dat Koningrijk, alvoorn: beschreeven; in het midden, een hoog-roode op Purpere Spheer, daar boven een Rood Kruis, staande op een Blauwe Waereld met een Goude Horizont, in 't midden van de Spheer is noch een Blauwe Waereld, aan weder zijde van de Spheer zyn twee Goude Knopjes, en rust op een Goude Voet.

Deeze voorsz. Globen en Spheeren, of doorgesnede Waereld-kloten, hebben de Koningen van Portugaal voor haar Devysen genoomen; wegens de Ontdekking en overwinning van de Nieuwe Waereld, door den beroemden VASCO DE GAMA A°. 1497.

Aan de andere zyde van de Spheer staat een Munnik, in 't zwart gekleed, hebbende in de rechter hand een Rood Kruis, en in de linker een Roode Pater-noster, hier mede verbeeldende de Geestelykheid, om de inwoonders van de nieuwe Waereld te bekeeren.

34. PORT A PORTSE VLAG, voerende zes Groene, en vyf Witte Streepen over anderen.

35. BOURGONDISE Witte VLAG met een Rood Knop-achtig Kruis, en Sautoir, of gelyk een S^t. Andries Kruis.

36. BOURGONDISE Blauwe VLAG met een Rood Kruis van 't zelve fatzoen als boven.

37. VLAAMSE VLAG, verdeeld in drie Streepen, Rood boven, in 't midden Wit, en onder Geel; op de witte streep is een Purper Bourgondies-Kruis.

Oorspronk van het BOURGONDIES KRUIS.

KYZER CAREL V. stelde in de ORDER VAN HET BOURGONDIES KRUIS, op S^t. Magdalena-dag, in 't jaar 1535: binnen Tunis, als hy zyne victorieuse intree deede, en herstelde Muloassies in de Kroon van Tunis, die hem zeker Zee-Roover Barbarossa hadde ontnomen, tot recompens van manhaftigheid, aan die geene die hem in die overwinningen geassisteerd hadde. De Ridders droegen een Mantel, daar op stond een Bourgondies Kruis (gelyk Carolus gewoon was te vooren inden Oorlog) bestaande in twe knop-achtige stokken, gesteld en sautoir of gelyk een S^t. Andries Kruis; ter gedachtenis van S^t. Andries, Patroon van dat

Huis

Huis; waar by ook wel gevoegd wierd een vuur-staal, dewelke vuur sloeg uit een steen, met deeze inscriptie BARBARIA.

38. VLAG van OOSTENDE in vlaanderen, zynde de bovenste helft Rood, en de onderste Geel.
39. VLAAMSE geele GEUS, met een Zwarte Leeuw, beslooten in een zwarte krans gelyk een schild, omzet met acht Zwarte Lelien, 3 boven, 2 aan de zyden, en 2 onder, gekroond met een Zwarte Kroon met drie Lelien.
40. VENETIAANSE Roode VLAG van St. Marcus, daar op een Goude Leeuw met Goude Vleugels, houdende een Goud Kruis in de rechter Poot, en met de flinker een wit boek, daar in geschreeven staan deeze woorden, Pax tibi, Marce, Evangelista meus; dat is; de Vrede zy u, Marcus, myn Evangelist; de Leeuw staat op een blaauw veld.
41. VENETIAANSE Roode VLAG, zynde de zelve als de voorgaande, behalven dat de Leeuw in de rechter Poot gewapend is met een blaauw Zwaard, daar aan een zwart geveft.
42. Roode VLAG van MALTA in de Middel-Landse Zee, daar op een Wit Kruis; dit is het wapen van de Ridder van St. Jan van Jerufalem, tegenwoordig haar naam draagende; Ridder van Malta, haar onthoudende op dit Eiland.
43. Witte VLAG van MALTA, daar op een Rood Maltezer Kruis.

Het boven gemelde Wapen van Malta word gevoerd in een Schild, omhangen met een Pater-noster, daar het Kruis in deeze Vlag afgebeeld onder aan hangt, dat de ORDER is van de Ridder van MALTA, die begonnen is A°. 1104; welkers devys is, POUR LA FOY; dat is, Voor het Geloof.

Oorspronk van de **ORDER** der *Heeren van*
S^t. Jan Baptist van Jerusalem, geheeten Hospitaliers,
 ook Joanniten, en tegenwoordig genaamd
RIDDERS van MALTA.

DE Order van *S^t. Jan van Jerusalem*, of van de *Ridders van Malta*, die geen van de minste der Orders is, is begonnen A. 1104.

De oorzaak daar van is eenen Gerardus, of de Malphitaanse Kooplieden, die voor 't veroveren van Jerusalem, van den Koning van dat land verlof verkreegen hebben, om, volgens hun devotie en iever, ontrent den H. Grave te mogen maaken Hospitaalen, om de Arme Zieken, en Pelgrims te ontfangen, het welke haar vergund zijnde, hebben zy haar geheel gebouw ende familie opgedraagen aan den H. Jan Baptist. Waren geobligeed, uit liefde te ontfangen alle de geene die quamen om het Heilige Land te bezoeken, haar te convoyeeren, en te beschermen tegens de Ongeloovigen.

Zy draagen een Zwarte Mantel met een Wit achtkantig Kruis, tot een teken van haar zuiverheid, en de acht Godzaligheden, daar zy na trachten.

Zy noemen haaren Oversten, Magistros Militiæ, dat is; Groot-Meefters van den Kreigs-handel; van welken den eersten (alzo Gerardus voor 't inneemen van Jerusalem deze titul niet gevoerd heeft) gehouden word Caimundus de Podio, een Florentiner. Zy voldoen hun geteiden met Pater-noster ettelijke reizen te leezen, zijnde van de Order van *S^t. Augustijn*. Belooven Getrouwigheid, Onderdanigheid en Zuiverheid; zijn gehouden Zelf te streiden tegens de Ongeloovigen. Hunne oude Kreigslieden door ouderdom onbequaam, van te vooren dapper tegen haar Vyanden, worden in verscheide Landschappen gezonden, met bevel om haar Landen, en huizen te regeeren, Commendatores worden zy genaamd.

Palestina verlooren, en in Europa gekomen zijnde, hebben zy met geweld gewonnen Rhodos, 't welk zy behouden hebben 214 jaaren, van daar verplaatst naar Malta, 't welk zy zedert alteid kloekmoediglijk beschermd hebben.

Tot deeze Order mogen geen Onedele Personen genomen worden, noch Mahametaanen, Mooren, of van Fooden askomst.

Insgelyks geen onechte, noch personen onder de achtiën jaaren, uitgenomen zes, 't welk is de Privilegie des Groot-Meefters.

44. VLAG van den Grooten Hartog van TOSCAANEN in Italiën, zynde wit, daar op het Wapen van den Hartog, voerende een Goud Schild met een Italiaans Lof-werk, daar in vyf Rooden *Tourteaux*, of ballen, staande en orle, of om de kant, daar boven een Blaauwe, met drie Goude Lelien, zynde het wapen van Frankrijk.

Boven op het Schild staat een Hartoglijke Kroon; onder aan hangt, aan een blaauw Lint, een Kruis-Ancree (gelyk een Maltefer Kruis) zynde Rood met Goude randen, 't welk de Order is van St. *Stephanus*.

O O R S P R O N K V A N ' T B O V E N S T A A N D E W A P E N.

HEt huis van Medicis verkreeg de Heerlykheid van Florence, tot die teid toe Republiek, in 't jaar 1531. Toen Alexander de Medicis, getrouwd hadde Margareta, Natuurlyke Dochter van Carel V. deeze Kyzer maakte zyn Zwager tot Hartog van Florence, en dwong de Florentinen hem te ontfangen, door het Keizerlyke Leger, gecommandeerd door de Prins van Oranje.

Pius V. kroonde Cosmus, navolger van Alexander, Groot-Hartog van Toscaanen, in 't jaar 1596. hem geevende een kroon, gelyk de Groot-Hartogen zedert alteid op haar Wapen-schilden gevoerd hebben.

Men haald gemeenlyk de oorspronk der Wapenen van 't Huis van Medicis op, uit de overwinningen door Everhard de Medicis behaald, volgende Carel de Groot tegen de Lombardiërs, op de Reus Mugel, met zyn Goude schild afgeweerd hebbende de slagen, die hy hem met een knots hadde toegebracht, van welk schild vyf klooten, besmet zynde met Menschen-bloed, afhingen, welke klooten deeze teekens behielden, en wierden van zyn nazaten, zorgvuldiglyk, als kostelyke panden bewaard, tot ken-tekenen van hunner Voorzaaten Dapperheid; andere willen ons verzekeren, dat het Pillen zyn, de welke op de naam van de Medicis speelen.

Pieter de Medicis, Groot Gonsalonier of Vaandeldraager van Florence,

onfing A°. 1509, van St. Louis XI het Tourteau van Frankryk, dat is de bovenste kloot daar het Franse Wapen op staat.

Cosmus de Medicis, genaamd de Groot, stelde in de Order van St. Stephanus de negende Paus, A° 1561; ter eere de Hēilige Patroon van Florence.

Oorspronk van de ORDER VAN St. STEVEN, Paus en Martelaar.

DE Order van de Ridder van St. Steven is ingesteld in 't jaar 1561 door Cosmus de Midicis, eersten Hartog van Florence, die haar in bewaaring gaf een Nieuwe Sterkte, by hem gemaakt in 't Eiland Elba, genaamd Cosmopolis, om 't zelve te beschermen tegens den aanloop der Turken. Het is een Order gelijk de Rodische, uitgenomen dat deze mogen trouwen. Word gevierd den 2 Augusti, zijnde de dag, dat hy won de Bataille de Marciano. Niemand mag tot deeze Order aangenomen worden, dan Edele, wettige-geboorne, Catholyke Persoonen, zonder vlek of oneer.

Haar habijt is een Zwarte Camelotte Rok, met een rood Kruis op de linker zijde: zy zijn gehouden te beschermen het Christelyk Geloof; arme gevangene Christenen te verlossen; dagelijks te zeggen honderd Pater-Noster, ende gelyke Ave Maria; en op zekere byzondere dagen, of op het afsterven van eenige Ridder dezer Order, 't zelve getal te verdubbelen.

Haar Groot-Meester is den Hartog van Florence. Haar Kruis de forme van dat van Malta; hebbende insgelijks als die, beide haar Priesters, en Freres, Servans d'Armes, dat is; Dienende Broeders der Wapenen. De Woon-plaats der Ridderen is tot Pisen, en de Order bevestigd door Pius IV. A°. 1562 den eersten Februarii.

45. VLAG van GENUA in Italiën, voerende wit, daar op een Rood Kruis; Het Wapen van Genua word aan wederzijde van twee Griffioen als Tenants, vast gehouden, en met een Koninglyke Kroon gekroond.

46. VLAG van MONACO, of Morgue in Genua, is wit, daar op een Schild, met Roode en Zilveren ruiten.

47. SAVOYER VLAG zynde rood, daar op een Wit Kruis, dat de vlag verdeeld in vier quartieren, zynde in elk quar-

quartier een Witte Letter; F, E, R, T, van welke letters de woorden zyn, *Fortitudo Ejus Rhodum Tenuit*; dat is; *Zijn kloekmoedigheid heeft Rhodus behouden.*

48. VLAG van MODENA in *Italien*, is blaauw, daar op een Witten Arend.
49. VLAG van RAGUSA in *Dalmatiën*, zynde wit, daar op hebbende een Schild met deeze spreuk; LIBERTAS, dat is; *Vryheid.*
50. VLAG van LIVORNO in 't *Groot-Hartogdom* van *Toskanen*, is wit, daar op staat een Rood Kruis, halve-maansgewijs eindigende; aan ider end staande een rood Balletje.
51. JERUSALEMSE VLAG, voerd zilver, daar op een groot Goud Kruis met een dwars-balkje aan ider end, en in ider quartier, noch een klein Kruis van Goud gelyk het groote.
52. FRANSE KONINGLYKE VLAG, zynde wit, en bezaaid met Goude Leliën, daar op het Wapen des Konings, voerende Blaauw met drie Goude Leliën 2 boven, 1 onder na de punt, gekroond met een Koninglyke Kroon, en omhangen met de *Orders* van *St. Michiel*, en van den *Heiligen Geest*, hier na breeder beschreeven, voerende tot supports aan elke zyde een Engel.

OORSPRONK VAN HET BOVENSTAANDE WAPEN.

DE Leliën, volgens het gemeene gevoelen, zijn genomen door CLOVIS, na dat een Heilige Heremiet van Joyenval hem gezegt hadde dat hem die van een Engel uit den hemel gebracht waren, om het Fransche Wapen-schild daar mede te verciereu, om welke reden zy de Engelen tot supports hebben.

Het is zeker dat deeze Koning zijn voorzaaten drie padden in haar Wapen gevoerd hebben, en om de schrikkelijckheid deezer dieren te bewimpelen, zynder verscheide Auteurs, die hier tegen geschreeven hebben; sommige onder haar zeggen dat het drie Kroonen geweest zijn, andere drie wassende Maanen, eenige, drie Draaken, zich zelve met haar staart verwurgende, andere Arenden enz. Wat hier van zy laten wy elk gelooven 't geen hem goed dunkt.

Oorspronk van de

ORDER VAN ST. MICHIEL.

IN 't Jaar 1469 stelde de Koning LOUIS XI, zijnde in zijn Kasteel Amboise, een Ridderlijke Order in, ter eere van St. MICHIEL, en bepaalde het getal der Ridders op 36: noch was het by zyn Regeering nooit vol; de Franssen eerden St. Michiel byzonderlijk, als een Beschermmer van deeze Order, en men kon, om de hoogmoed der Engelse, welke Draaken in haar Vaandels voerden, te temmen, niemand beter verkiezen, als dezen Prins der Hemelsche Krijgs-macht, die men met een Draak onder zyn voeten afbeeld. Men zeide ook dat men hem in het spits der legers met de Franssen hadde zien streiden.

De HALS-BAND is zamengevoegd met schelpen van St. Michiel van Normandien.

De Koning meende door het middel van dit Hals-cieraad, alle de Grooten des Koning-rijks, als zy in het Capittel zonde komen, onder zyn duim te hebben, waarom den Hartog van Britanje het weigerde; en den Hartog van Bourgondien 't noch arger maakende, ontfing de Order van de Kouffe-band, en droeg ze tot aan het end van zyn leven.

Oorspronk des

ORDERS VAN DEN HEILIGEN GEEST.

DE Order van St. Michiel was onder vier Koningen in groote achting geweest; maar geduurende de Regeering van Hendrik II, hadden de Vrouwen ze veilbaar gemaakt, en in die van Francois IV en van Carel IX, hadde de Koningin Catharina de zelve t'eenemaal onder de voet gebracht; invoegen dat de Heeren ze niet meer verzochten als voor haar dienaars.

Maar in 't jaar 1579 stelde de Koning Hendrik III, zonder ze echter te vernietigen, een andere in, die men de Order van den Heiligen Geest noemde, daar ze als tot een noodzaakelyke hoedanigheid aan diend. Hy verklaarde 'er zich Opper-hoofd van, en vereenigde altijd het Groot-Meesterschap met de Kroon van Vrankryk. Hy vierde 'er de Plechtigheid af den 1 January, in de Kerk der Augustynen te Parijs, met zyn gewoonlyke

Pracht

Pracht en Heerlykheid; 't getal der Ridders wierd bepaald op honderd, die van drie Stammen Edel moesten zijn, Zonder daar onder te begreipen de Geestelijke, welke zijn vier Kardinaalen, en vier Bisschoppen en de Officiers.

Hy wilde de Ridders Commandeurs noemen, vermits hy beslooten had, volgens het voorbeeld van Spanjen, aan een ider van hen een Commandery op de Beneficien te beteekenen. De Paus en de Geestelijke weigerde daar in te be-willigen. Niettemin is deze Naam hen altijd bygebleeven, en de Koning betekende, in de plaats, aan een ieder van hen, een pensioen van 1000 Rijk-daalders te ontfangen uit zyn koffers.

't Staat te gelooven, dat hy deeze Order van den Heiligen Geest instelde, ter geheugenis van dat hy op Pinxterdag twee kroonen had gekree-gen, die van Polen, en daar na die van Vrankryk: maar een Autheur heeft gezegt, dat hy 'er het Model af genomen had, na een evendiergelyke, welke Lodewijk Koning van Sicilien, door de zelve beweeg-reden, in het jaar 1532, had ingesteld. Wat belangd de staat-kundige Reden; hy kan het gedaan hebben met het zelve oogmerk, als Lodewijk XI die van St. Mi-chiel instelde, te weten; om de verbonden in zyn staat omver te slooten; en zelf om de Hugenotsche Party, door de Luister van zo een schoon Eer teken, te bekeeren.

53. DE FRANSE VLAG is wit.

54. FRANSE GALY-VLAG zynde rood, bezaaid met Goude Leliën, daar op staat het Wapen des Konings, hier voorn: beschreeven.

55. VLAG van CALAIS in Vrankryk, zynde blaauw, daar op een wit Kruis.

56. VLAG van DUINKERKEN in Vlaanderen, met 3 witte en 3 blaauwe streepen over-anderen.

57. KONINGLYKE DEENSE VLAG, zynde een roode gespleete Vlag, daar op een zilver Kruis, met een tong.

O O R S P R O N K V A N D E B O V E N S T A A N D E V L A G.

Deeze Vlag (gelyk ze hier beschreeven staat) is een oud Zinnebeeld van dit Koningryk, zedert des zelfs bekeering van 't Geloof; tot een voor-naam

naam teken van de overwinning van VALDEMAR II, die (gelyk gezegd wierd) een Rood Vaandel met een wit Kruis uit den Hemel ontfangen had.

58. DEENSE VLAG van CHRISTIAAN V, zyn-
de rood, met een Wit Kruis, en op het hart een Wit Schild,
daar op een Cyffer van zyn naam met zwarte trek-letters, daar
een Koninklyke Kroon boven staat.
59. VLAG van BERGEN in Noorwegen, is rood, met een
wit Kruis, en op het Hart een zilver Schild, daar op een Roo-
de Leeuw, met een Blaauw Zwaard met een zwart geveft,
en de Rechter Poot, beslooten in een krans met Groene Bladen.
60. SWEEDSE KONINGLYKE VLAG, zynde een
blaauwe gefpleete Vlag met een tong, daar op een Goud Kruis.
61. POOLSE KONINGS VLAG, zynde rood, daar
op een Arm, die uit een Blaauwe Wolk fchiet, met een zilvere
Zabel, daar aan een zwart geveft, in de Vuift; tot aan den el-
leboog gekleed met wit Linnen, en een Goude Mouw.
62. POOLSE VLAG van HEILIGENA, voerende
rood, daar op een Witten Arend.
63. POOLSE VLAG van DANTZIG in Pruiffen, zyn-
de rood, daar op twe witte Kruiffen, boven malkander, met
een Goude Kroon daar boven.
64. POOLSE VLAG van ELBING in Pruiffen, zynde
de bovenfte helft wit met een Rood Kruis; de onderfte Rood
met een wit Kruis.
65. BRANDENBURGER VLAG, voerende wit,
daar op een Rooden Arend, met een Blaauw Zwaard, daar aan
een zwart geveft in de Rechter, en een Scepter van Goud in de
flinker Poot, boven het hoofd staat een Keur-Vorftelyke Muts,
gevoerd met Armynen, daar boven een Goud Kruisje met
witte Paarlen aan wederzyde.
66. Andere BRANDENBURGER VLAG, met vier
Witte, en drie Zwarte Streepen, hebbende in 't midden een
wit Schild, daar op een Rooden Arend.
67. VLAG van HAMBURG in Neder-Saxen, zynde rood,
daar op een zilvere Burg, met drie Torens daar boven.

68. VLAG van LUBEEK in *Neder-Saxen*, in tweeën gesneeden, de bovenste helft is Wit, de onderste Rood.
69. VLAG van ROSTOK in *Neder-Saxen*; verdeeld in drieën, boven Blauw, in 't midden Wit, en onder Rood.
70. VLAG van BREMEN in *Neder-Saxen*, heeft vyf Roode, en vier Witte Streepen over anderen.
71. VLAG van STATTYN in *Pomeren*, in tweeën verdeeld, boven wit met een Rood Blok, onder Rood met een wit Blok.
72. VLAG van STRAALSONT in *Pomeren*, is rood, daar op een Goude Zon.
73. VLAG van NORDEN in *Ooft-Vriesland*, voerd Blauw, daar op drie Zilverre Starren.
74. VLAG van KOERLAND, zynde de bovenste helft Rood, de onderste Wit.
75. Andere VLAG van KOERLAND, zynde Rood, met een Zwarte Krab.
76. VLAG van Z. ZAARSE Mt. van MOSKOVIEŃ, verdeeld in drieën, boven Wit, in 't midden Blauw, en onder Rood; op het Blauwe Veld is een goude, en met een Keizerlyke Kroon gekroonde Dubbelden Arend, hebbende op het Hart een Rood Schild, met een zilverre St. Joris zonder Draak.
77. Andere VLAG van Z. Z. Mt. van MOSKOVIEŃ, in drieën verdeeld, boven Wit, in 't midden Blauw, en onder Rood, de Vlag is met een Blauw St. Andries-Kruis doorsneeden.
78. Noch een andere MOSKOVISE VLAG, geëkarteleerd met een Blauw Kruis, 1, en 4de Quartier Wit, 2 en 3 Rood.
79. VLAG van den GROOTEN TURK, voerende Groen, met drie Zilverre, malkander aanziende halve Maanen.
Deeze Vlag mag door niemand gevoerd worden als door hem zelve, of iemand van hem daar toe gemachtigd; om dat de Groene Kolor in Turkyen voor heilig gehouden word.
80. TURKSE Blauwe VLAG met drie wassende halve Maanen van Zilver.

81. TURKSE Roode VLAG met drie halve Maanen 'als voorn:

82. TURKSE Roode VLAG, die op de GALYEN gevoerd word.

Volgen noch eenige Particulariteiten van de
V L A G G E N.

DIt zyn noch Generaale Regels; dat een Roode Bloed Vlag betekend ftreid; De Witte Vlag Vreede; de Zwarte betekend Rouw; de Blaauwe beduid *Puzaart* of aan boord roepen, dit noemd men een Sein Vlag. (De Zee-Roovers gebruiken Vlaggen van allerly foort, om haar te bedienen tot het overvallen van die geene daar zy haar Meeſter van Oordeelen, of om te ontkoomen die geene, die haar te machtig zyn.)

De Sein-vlaggen zynder van verſcheide Koleuren en Fatzoenen gelijk wy hier voorn: beſchreeven hebben Pag 14. Ook word'er Sein gedaan met het los-rollen van de Vlag. By daag word'er Sein gedaan, niet alleen met de boven-gemelde Vlaggen, maar ook met het op-haalen of ftryken van Zylen: en om dat deze tekenen in donker niet gezien kunnen worden, zo word'er by nacht Sein gedaan met het opſteeken van 1, 2, of 3 lantaarnen.

Deeze Seinen worden in de Nederlanden gereguleerd door de Reſpective Admiraaliteiten, en alle jaaren (op dat de Vyanden die niet zoude leeren kennen) veranderd; waar van niet alleen aan den Admiraal, of Opper-bevel-hebber van de Vloot, maar ook aan elke Kapitein in 't byzonder een Sein-boek gegeven word, om zich daar na te reguleeren.

Deeze Seinen behelzen wanneer zy haar Anker zullen laaten vallen; wanneer zyt'Zeil zullen gaan; wanneer zy haar na Land toe, of van Land af zullen wenden, wanneer zy haar zullen retireeren, &c.

En wanneer een Admiraal Sein zal geeven; zoo laat hy van te vooren een of meer Kanon-ſchooten doen, tot waarſchouwing, van 't Sein dat daar op volgen zal.

Order in 't Groeten.

HEt Groeten geschied met het strijken der Vlaggen, en der Zeilen; als mede met schieten.

Wanneer de Scheepen van de *Staten in Engeland* komen (en anders nergens) zo strijken zy voor de Engelsche Oorlog-scheepen, uit oude herkomst, haar top-Vlag, en opper-Zeil ter halversteng. Maar ter voller Zee, zonder overkomst, is niemand van dezen iets schuldig. De Wel-levendheid echter vereist, dat de scheepen der Republieken, de Konings-Scheepen eerst begroeten. Het Vlagge-strijken groet meer als het Zyl-strijken.

Tot dus ver hebben wy gehandeld van de benaaming en plaatsing der uitterlijke Scheeps-deelen, 't Opstaande en Loopende Wand, als mede van de rang, en eenige Generaale Regels der Vlaggen, met de verklaring van de Oorspronk der zelve, en de aanwyzing der Koleuren enz. Wy zullen nu voortgaan en toonen, hoe datmen uit een voorgegeven lengte om een Schip naar te maken, des zelfs wijdte, holte en andere voornaame deelen zal vinden; als genoegzaam zynde wanneer die naar behooren gemaakt en geplaatst zijn, om de andere kleine deelen toe te stellen (tot welkers beschreiving een groote plaats zoude vereist worden, 't welk tegen ons oogmerk, om kort te zijn, zoude streiden) doch wie hier van een naauwkeurige aftekening en beschreiving begeerd, die zie de Scheeps-bouw en bestier van den Heer Burgernr. *Nicolaas Witzzen*, van 't 54, tot het 61. blad.

Hoe men uit een voorgestelde Schips-lengte, de voornaamste afdeelingen zal vinden.

Wanneer men dan de lengte van een Schip bekomen heeft, zoo moet men des zelfs vierde deel neemen, en dan bekomt men de wijdte, zoo dat men, een Schip neemende van 120 voet langte, voor de wijdte op de hals, (dat is, daar 't Schip op zyn wijdst is) 30 voeten vind: dit is evenwel geen vaste regel, dewijl men meest altijd een weinig meer dan 't vierde-deel der lengte voor de wijdte

E

neemt

neemt, gelyk te zien is in de naartvolgende Lands-Schepen van de eerste Charter, *de Unie, de Prins Willem, de Keurvorst van Brandenburg, de Keurvorst van Saxen*, enz: de welke alle 170 voet lang, en 41 voet wijd zyn, en somtijds een weinig minder (als blijkt in 's Lands Schip de Beschutter, welkers lengte 115 voet, en wijdte 28 voet is), Doch de Nieuwe manier is, dat men de Scheepen breeder maakt, als het Vierden deel van de langte, om dat die Scheepen bequaamer de Zee kunnen Bouwen, meer last kunnen draagen, en die van *Amsterdam* lichter over *Pampus* gevoerd kunnen worden. Maar wat de Koopvaardy-scheepen belangd, die maakt men gemeenlyk smalder, als het vierdendeel van de lengte, op dat de zelve te gemakkelijker zouden voor haar anker reyen, en van minder volk bestierd werden: en daarom is het somtijds wel gebruikelijk, dat men een vijfde deel van de lengte, voor de wijdte in Fluiten, neemt.

Holte.

De wijdte van 't Schip hebbende, zoo diend in de naaste plaats de holte gevonden te worden, waar toe men voor ider 10 voet lengte, een voet neemen moet, zoo dat een schip van 120 voet lang, 12 voet behoord hol te wezen, en dat op de hals, evenwel worden wel scheepen buiten deze proportie, zijnde somtijds 4 voeten langer of 2 voeten korter, gevonden, doch zeer zelden.

Kiel.

Dit kan bekend zynde, zoo gaat men voort met 't bouwen van de kiel, welke een vierde deel meer dikte moet hebben, dan de binne-kant van de steven, en de grootste breedte, dat is op de hals daar 't Schip wydf is (dewijl die achter en voor met de stevens moet over een komen) anderhalf maal breeder dan de steven: de planken moeten een vierdedeel der steven dik zyn, volgens welke de sponning diep en wijd moet gemaakt werden.

Voor-
stevens.

De voorstevens dikte aan de binnekant word gevonden, wanneer voor ider 10 voet van de lengte des Schips, 1 duim dikte genomen werd, zoo dat ons boyen gestelde Schip van 120 voet, een steven moet hebben, die aan de binnekant dik is 1 voet, 1 duim, en aan de buite of voor-kant ruim 7 duim, want drie vijfde deelen van de stevens dikte aan de binne-kant genomen hebbende, zoo heeft men de dikte aan de buite-kant. Om de hoogte van de voor-steven te vinden moet de holte, 't opzetten, en de hoogte

van

van de bak of kot zamen geteld worden : als by Voorbeeld; 10 voet hol, 2 voet opgezet, ('t opzetten word gevonden wanneer voor ider 10 voet van 't Schips lengte, 2 en een half duim voor 't opzetten voor, 6 en een half duim voor het opzetten achter genomen word) en 6 voet verdek aan-boord, 't welk zamen 18 voet is, zijnde voor de hoogte van de voor-steen, welke ook zo veel moet vallen; doch de stevens van de Fluiten vallen minder en die van Fregatten meerder; zoo dra de hoogte van de steven bekend is, zo is het noodig te weten, of het Schip een bak, of geen zal hebben, en volgens 't laatste zijnde, zoo moet de steven zoo veel laager als de hoogte van het kot is, zyn, welke kot ten minsten 2 en een half voet hoog is; de bogt van de steven word naar goet-dunken en beste fatsoen gemaakt.

Tot het bekomen van de achter-steen moet mede de holte, Achter-steen. het opzetten, en wat daar boven moet zyn, te zamen vergaderd werden: het vallen van de achter-steen is aldus; voor ieder zes voet hoogte moet de zelve een voet vallen: de dikte van binnen en buiten is even, als die van de voor-steen.

De Voor-steen moet in 't midden driemaal zoo breed, en onder en boven breeder zyn, als zy dik is: de achter-steen boven een vijfde deel, en onder vijfmaal breeder als de dikte is. Stevens-breedte. De sponning in de stevens een weynig minder dan in de kiel: op een vierde deel van de voor-stevens dikte, aan de binne-kant, zyn de planken in de zelve ingevoerd.

De lengte van de hek-balk word gevonden, wanneer twee derde Hekbalk. van de wijdte des Schips genomen word; tot de dikte, breedte, en bogt neemt men zoo veel duimen, als het hek voeten lang is. De hek-stutten worden gemeenlijk zoo lang boven 't hek gezet, als de steven lang is.

Tot het maaken van de spiegel, diend dat de rantsoen-houten Spiegel. gezet worden op de helft van de lengte der steven, te weten de achter-kant: haar dikte is vyf zesde deelen van de dikte van 't hek: aan Last-draagers worden deze houten laager, als aan Fregatten, gesteld; haar breedte is 2 maal de breedte van 't hek, en moeten een rond-achtige bogt hebben: de worpen een vyfde deel, en het broek-stuk 1 duim dinder dan de steven: de hek-stutten moe-

ten twee derde van de dikte der steven zyn, onder over een komende met de rantsoen-houten van de bogt, de boven-einden zo lang als het hek van de kiel is, en moeten wijd zyn drie vyfde, van de lengte van 't hek: het boeifsel moet gemaakt werden, naar dat men de oplangen laat uithangen.

*t vlak.

Om de wijdte van 't vlak te bekomen, neemt men twee derde deelen van de geheele wijdte op de uitwatering, zoo dat men, van 25 voeten wijdte, bekomt 16 voet 7 en een half duim, voor de wijdte van het vlak op de hals, dat is op een derde deel van 't schips lengte van vooren, welk vlak op ieder voet een half duim op de hals moet rijzen: het overige van 't schips wijdte, moet aan wederzijden gelijk uitgetimmerd werden, tot de uitwatering toe. Wanneer een Schip wijder als volgens de bovengescreve maat is, dan laat men de laatste vlak-gang wat meer als andere ryzen, op dat het daar door met de kimmen wel over-een komt, en geen mis-stal veroorzaakt: de vlakken van Koopvaardy-Scheepen worden in 't gemeen wijder gemaakt dan die van Fregatten: het vlak laat men vorders rijzen, daalen, maakt het scherp en plat naar wel-gevallen, en gebruik der schepen.

De kimme haar holte is een derde van de geheele holte op de hals, en 10 voet langte van 't Schip doen de kimmen een duim naauwer zyn, dan de geheele wijdte, zoo dat de oplangen 16 duim uithangen over 't boeifsel.

De inhouten.

De inhouten zyn op de kiel drie vierde aan de scheer-gang, op de helft, gelijk de stutten op de Cent twee zevende van de dikte van de binnekant der steven, zyn achter en voor lichter, onder en boven zwaarder.

De waag-
gers.

De Kim-waager is een weinig dikker, maar de waagers in de kimmen en 't Vlak een weinig dunner dan de boey-planken.

De bal-
ken.

Tien Voet lengte van 't Schip geeft 1 en een achtste duim tot de dikte en breedte van de balken in het ruim, en 1 duim tot de bogten, van dien. De onderste balken worden gemeenlijk zoo dik gemaakt als de steven binnen is, en de huts-balken een derde-deel daar van. De last-balken werden meest 3 en een half voet laager gelegd, als de andere balken op de holte van 13 en een half voet, alwaar ook in veel scheepen de koe-brugh op gemaakt werd, op welke, achter de mast het kot komt te staan.

Tot

Tot de dikte van de balk-waager neemt de helft van de dikte van de binne-kant der steven. De balk-waager.

Het inkomen van de stutten op de hals, op de hoogte van 't Verdek aan-boord, een en twee derde tot het inkomen: by voorbeeld; 't verdek hoog aan boord 6 voet, zoo moeten ze inkomen 2 voet, en een derde voor 't vallen hebben. Om zeker te gaan in 't zetten van de rantsoen-houten, zoo steld die een voet hooger als de helft van de steven, te weeten met de achter of buite-kant. De steven onder wat meer als een derde breeder als boven. Het hek is ook geschikt van dikte, breedte en bogt, als de binne-kant van de steven. De worpen zyn een derde dunder als het hek. De rantsoen-houten dik op de helft, en de planken op een vierde van de steven. De buik-stukken drie vierde deel, de zitters dik op 't bloeyfel de helft, en de oplangen op de scheer-gang, twee vyfde deelen van de steven: de stutten om laag, en ribben ieder een vierde deel, en de kolzem moet dik zyn twee derde deelen van de steven, de buik-stukken 2 duim dunder als de steven dik is, op de scheer-gang de helft, aan de Centen twee derde. De hek-stutten zo ver boven 't hek als de steven lang is: de stutten komen in veeltijds een derde van de hoogte van 't verdek; de planken neemt men veel-tyds een weinig dikker dan 't vierde deel van de steven: de lengte van 't hek op de wijde van 't vlak: de boey-planken een vierde deel van de dikte der steven.

Het Lijf-hout moet een derde van de dikte der steven zyn, en 't Lyf-hout. breed 1 en twee derde maal de steven. Tot de dikte van 't verdek balkwager neemt men een vyfde van de dikte van de steven, en tot de dikte van de balken des verdeks twee derde, tot haar bogt een zesde, en tot haar breedte twee derde deelen van de steven, een vierde van de dikte der steven neemt men voor de scharstokken, en een vierde meerder dan de stevens dikte voor haar breedte: de karviel-houten een derde, en de ribben een vierde deel van de steven.

Het onderste bark-hout heeft de helft van de stevens dikte, en De bark-houten, breedte als de steven dik is, de hooger bark-houten minder; doch als de scheepen 170 of 180 voeten lang zyn, dan zyn de bark-houten 2 duim dunder.

De knies in 't ruim zyn twee derde van de dikte der steven, De knies maar

maar op 't verdek een vierde van de stevens dikte.

't hout in
de kajuit.

't Lijf-hout in de Kajuit moet zyn een vierde, de Balk-wager een vijfde, en de Balken de helft van de Stevens-dikte, dik, de knies, zoo dik, als daar de stutten zyn.

't hout
in de
bak.

't Lijf-hout in de Bak, als mede de Bak, en Balkwaagers moeten zoo dik zyn als die in de Kajuit: maar de Knies half zoo dik als de Stevens dikte.

Van de
hut.

De Knie-balkjes behooren een derde, en de Balk-wagertjes een zefde deel van de Steven dik te zyn, en de Balken moeten 10 duim bogt hebben. 't Water-bordje is een vierde deel van de Steven aan de binne-kant dik: op groote Schepen worden voor de Hut somtijds looze Verdekken gezet, die men opstellen en afneemen kan.

De be-
ting.

De Spenen en de Beting-balk moeten elk een derde, maar de Voore-wang aan de achter-kant de helft dikker zyn, als de Steven.

De Ru-
ften.

De groote Rust moet een achtste van 't Schips lengte, lang zyn, dik, een derde deel van de Steven, en breed als de Steven dik is; de Fokke-rust een weinig minder in lengte, dikte, en breedte; de Bezaans-rust lang een derde van de groote, maar dik als de Fokke-rust.

De Lui-
ken.

De Hoofden der luiken een derde van de stevens dikte, de binne-lyft dik en breed een vyfde, de sponning wijd een achtste, de ribben een vierde, en de marker een derde van de steven, de andere minder.

't Gal-
joen.

De uitlegger een vyfde deel van de lengte van de kam, achter zoo veel duimen breed, als die voeten lang is, en voor, een vierde van de steven breed.

De Gal-
deryen.

Het onderste Hakke-bord, in 't midden, zoo breed als de steven, en een derde dik, het dek daar op zoo dik als 't Hakke-bord. De wulf-stutten, de helft van de steven, hebben zoo veel bogt als men goed dunkt: 't ander Hakke-bord, en dek heeft minder bogt, als mede de wulf-stutten en 't kruis. de Galdery werd vercierd met sny-en beeld-werk, naar goed-dunken.

De Spil.

Op ieder 10 voet van 't Schips-lengte moet de spil twee en een half duim, in 't boven-end, dik zyn, de klampen half zoo lang als 't hoofd van de spil, de gaten een zefde van de dikte, wijd.

De Poor-
ten.

Op de hals deeld men de hoogte van 't verdek in drie deelen, en

en laat men een deel boven, en een deel onder de poorten zyn, de onder-kant van alle de poorten volgens deze hoogte, achter en voor wat wijder.

Wanneer 't Schip in vyf en een half deelen gedeeld werd, zoo steld men op 't eerste deel van achteren af, de Bezaans, op het derde deel de groote, en op 't vyfde deel de Fokke-mast: de groote mast valt in 't ruim op ieder 10 voet holte, een voet en acht duim, de Fokke-mast op elke 10 voet, twee duim, of staat recht op, en de Bezaans mast valt op 10 voet holte, 1 duim.

De
Spooren.

Ieder twaalf voet lengte van 't Schip geeft vier duim, tot de breedte van 't Roer, de lengte moet naar behooren, dat is, naar de achter-steven zyn.

Honderd voet van 't Schips lengte geeft 1 duim voor de dikte van de nagels, en een weinig minder tot de bouts: de spijkers moeten de helft langer zyn als 't plank-werk dik is.

Bouts,
Nagels,
Spijkers.

Dit is het geene dat ons noodig gedacht heeft van de bouwling der Scheepen volgens onze gegeven maat, te zeggen, hebbende daar in getracht de meeninge van de voornaamste Scheeps-bouwers naar te volgen: wat aangaat de bogten en kromten in de Scheeps ribben, als daar zyn Hutten, Oplangen, enz: daar van en kan geen vaste regel gegeven worden dewijl die naar 't gebruik der Schepen veranderen doch moet wel gelet worden dat die altoos zacht verminderen. Volgd wijders,

Hoe de Scheepen bemast en vorder toegetakeld werden.

Het hol volgens het boven geschreevene volmaakt zynde, zoo moet men voort-gaan, met het inzetten, en maaken der Masten, welkers plaatsing in het dek des Schips, hier voor in 't beschreiven der spooren, (zynde de plaatsen daar de Masten in staan moeten) genoegsaam is aangewezen; en daarom komt hier alleen maar aan te merken haar behoorlyke dikte en lengte, als volgt:

De lengte der groote Mast word gevonden, wanneer de Somme der wijdte en holte dubbeld genomen word, als we-

Groote
Mast.

zende

zende een Schip hol 12, en wijd 29 voet, 't welk zamen 41 voet is, zo is het dubbeld daar van 82 voet, zynde de hoogte van de groote Mast: de Masts dikte vind men uit het Schips holte, want 6 voet holte geeft 1 voet tot de dikte: drie vierden-deelen van de Masts dikte, in de Visscher, moet de Mast aan de top dik zyn.

Groote Steng. Vyf zesde deelen van de dikte des Masts boven-end, is de dikte der steng in 't Ezels hoofd.

Fokke-mast. De lengte van de Fokke Mast moet zeven achtste deelen van de groote Masts lengte zyn: en zyn steng vervolgens.

Bezaans-mast. De Bezaans-Mast is zes zevende deelen van de Fokke-mast, en zyn steng vervolgens.

Groote Raa. De lengte van de groote Raa is zoo lang als tweemaal de wijdte, en eens de holte te zamen geteld.

Fokke-Rae. De Fokke raa is een zevende deel korter dan de groote raa.

Bezaans Rae. De Bezaans raa, een voet of twee langer als de Bezaans-Mast.

Raes dikte. De dikte der Raas is een weinig minder dan een vierde deel dunder als de Mast daar zy toe behooren.

Boeg-spriet. De Boeg-spriet een weinig korter als de Bezaans-mast

Blinde rae. De Blinde raa is een vierde korter als de lengte van de Boegh-spriet.

Groote mars Rae. De groote Mars raa is ruim de helft korter als de groote raa lang is.

Voor mars Rae. De voor Mars raa is quaalijk de helft korter als de Fokke rae.

Boven blinde Rae. De boven Blinde raa is een derde van de Boeg-spriet lang.

Boven blinde Steng. Maar de boven blinde-steng een voet of twee langer als een derde van de Boeg-spriet.

Kruis en brand-steng. De Kruis en Brand-steng hebben tot lengte een derde van de groote steng, of een weinig meer.

Voor brand-steng. De voor-Brand-steng is een negende deel korter als de groote Brand-steng, de Masten zyn aan de toppen acht-kant en wat dikker, om dat daar de touwen door vaaren.

De Marssen aan de Masten worden onderscheidentlijk gemaakt, en naar het goed-dunken der maaker, doch in 't gemeen word de groote Mars zoo veel negen duimen breed genomen, als het Schip 10 voeten lang is: de andere naar advenant.

Het voorgegeven Schip aldus van zyn Masten, en ander rondhout voorzien zynde, zoo is 't noodig datmen voortgaat het zelve met

met

met touw-werk toe te takelen, 't welk gedaan zal kunnen worden door de volgende tafel, waar in men zien kan de dikte van alle voornaame Scheeps-touwen, geproportioneerd naar de dikte van haare Masten; voor eerst van 't Kabel-wigt.

Kabel-wigt geslagen op 100 vaam.

Een Touw van 4 duim w. 325. Een Touw van 11 duim w. 2150

4 $\frac{1}{2}$ —	400	11 $\frac{1}{2}$ —	2325
5 —	490	12 —	2550
5 $\frac{1}{2}$ —	458	12 $\frac{1}{2}$ —	2750
6 —	680	13 —	3000
6 $\frac{1}{2}$ —	800	13 $\frac{1}{2}$ —	3250
7 —	930	14 —	3500
7 $\frac{1}{2}$ —	1060	14 $\frac{1}{2}$ —	3800
8 —	1200	15 —	4900
8 $\frac{1}{2}$ —	1340	16 —	5332
9 —	1490	17 —	5900
9 $\frac{1}{2}$ —	1640	18 —	6600
10 —	1800	19 —	7000
10 $\frac{1}{2}$ —	1970	20 —	8000
		21 —	9000

L Y S T E

Van de langte en wydte van eenige Scheepen, nevens de langte en dikte van 't Rond-hout, Opstaande en Loopende Wand.

<i>Een Schip lang 142, wijd 37 voet.</i>		<i>Een Schip lang 130, wijd 32 voet.</i>	
De Groote mast lang	88 dik	20 palm	84 dik
De Fokke-mast	78	19	74
De Boeg-spriet	59	20	53
De Bezaans mast.	69	14	64
De Groote fteng.	56	13 $\frac{1}{2}$	53
De Voor-fteng.	46	12	43
De Bezaans-Roe	74	10	70
De Kruis-fteng.	28	6	26
De groote Brand-fteng	25	6	23
De Voor Brand-fteng.	21	5	20
De boveBlinde-fteng.	18	6	17
<i>De Raas.</i>			
De Groote raa lang.	28	15 palm	25 kleed
De Fokke raa.	24	13 $\frac{1}{2}$	22
De Blinde raa.	17	8 $\frac{1}{4}$	15
De Groote marffe raa.	15	8 $\frac{1}{4}$	13
De Voormarffe raa	13	8	11
De Bagijne raa.	15	6	13
De Bove blinde raa.	10	4 $\frac{1}{2}$	9
De Kruis raa.	9	4 $\frac{1}{4}$	8
De Groote Brand raa.	9	4 $\frac{1}{4}$	8
De Voor Brand raa.	7 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{4}$	7
<i>Touw-werk tot de groote Mast.</i>			
De Stag.	15 duim	18 vaam	14 duim
't Wand.	7 $\frac{1}{2}$	18	7

Top-

Top-reeps.	7 $\frac{1}{2}$	10	7	9
't Reep.	8	29	7 $\frac{1}{2}$	28
Smijten.	7 $\frac{1}{2}$	22	7	20
Schooten.	4 $\frac{1}{2}$	39	4	36
Takels.	9 paar	37 vaam	8 paar	38
Gijns.	9	54	8	53
Toppenants.	9	29	8	28
Kardeel tot 2 schijven	26	50	24	48
Idem tot 3 schijven.	24	70	22	68
Raake-touw.	16	6	14	6
By-voet.	14	11	14	11
Boelijns.	16	14	14	13
Brassen.	8 paar	35	7 paar	33 vaam
Gy-touwen.	8	28	8	27
Hals-taly.	6	13	6	12
Stag Karnaat.	10	37	9	35
Anker-taly.	10	40	9	37
Mantels.	27	20	24 draad	11
Buik en nokgording.	27 draad	20	24	19
Scheer-trossen.	27	25	24	24
<i>Fokke-mast.</i>				
't Stag.	12 duim	13	11 duim	13 vaam
't Wand.	7		6 $\frac{1}{2}$	13
Top-reeps.	7	9	6 $\frac{1}{2}$	8
Smijten.	7	20	6 $\frac{1}{2}$	19
Schooten.	4	37	3 $\frac{1}{2}$	34
Takels	9 paar	37	8 paar	38
Gijns.	9	54	8	52
Toppenants.	8	27	7	26
Reep	7 $\frac{1}{2}$	27	7	26
Kardeel tot 2 schijven	24	40	22	38
Idem tot 3 Schijven.	22	60	20	36
Raaketouw.	14	6	12	5
By-voet.	12	10	12	10
Boelijns.	14	20	12	18
Brassen.	7	25	6	24
Gy-touwen.	7	27	7	26

44 NIEUWE HOLLANDSE

Mantels.	27		18		24	draad	10
Buik, en nokgording.	27	draad	20		24		19
Scheer-tros.	27		25	vaam	24		24
<i>Bezans-mast.</i>							
't Stag.	26	paar	12		4	duim	
't Wand.	4 $\frac{1}{2}$	duim	12		24	paar	12 vaam
't Val.	11	paar	36		10		36
Schoot.	10		25		9		22
Raake-touw.	14		5		12	draad	5
Hals taly.	21	draad	9		18		8
Toppenants.	21		8		18		7
Gy-touwen.	21		12		18		11
Raake-trots.	24		24		18		22
<i>Boeg-spriet.</i>							
Reep.	4 $\frac{1}{2}$	duim	7		4	duim	6 vaam
't Val	6	paar	14		27	draad	12
Toppenants.	7		18		6	paar	17
Brassen.	5		19		24		17
Schinkels	14		10		12		9
Schooten.	6		22		5		21
Gy-touwen	5	paar	11	vaam	24	draad	10 vaam
Tryffen.	24	draad	20		21		18
Buik gording	21		10		18		9
<i>Groote Steng.</i>							
't Wand	4 $\frac{1}{2}$				4	duim	
Perdoens	4 $\frac{1}{2}$	duim			4		
Reep	5 $\frac{1}{2}$		9		5		8
't Stag	26	paar	22		24	paar	20
Toppenants	6		32		5		30
Marffe-schooten	40		26		33		25
Stenge wind-reep	40		38		36		36
't Val	9		57		8		44
Brassen	6		32		5		30
Boelijns	10		23		9		22
Gy-touwen	7		40		7		39
Raaketouw	10		8		9		7
Buik-gording	24	draad	21		21	draad	20

Nok

Nok gordings	21		7	21		7
<i>Voor fteng.</i>						
't Wand	4	duim		3 $\frac{1}{2}$	duim	
Perdoens	4			3 $\frac{1}{2}$		
Reep	5		7	4 $\frac{1}{2}$		7
't Stag.	16	paar	14	14	paar	13
Toppenants	5		28	24	draad	26
Marfle-fchooten	33		24	30	paar	22
Stenge-wind-reep	36		30	30		28
't Val	7		38	6		36
Gy-touwen	6		37	6		36
Raaketouw	9		7	8		7
Brassen	21	draad	27	21	draad	25
Boelijns	21		30	18		28
Buik-gording	21		20	18		18
Nok-gording.	21		7	18		6

Een Schip lang 123, wyd 28 voet.

De Groote mast, lang.	80	dik	18
De Fokke mast	70		16
De Boeg-spriet	54		17
De Bezaans mast	60		12
De Groote fteng	50		11 $\frac{1}{2}$
De Voor-fteng	40		10
De Bezaans roe	65		8 $\frac{1}{2}$
De Kruis fteng	23 $\frac{1}{2}$		5
De groote Brandfteng	20 $\frac{1}{2}$		5
De voor Brand-fteng	17 $\frac{1}{2}$		4
De bove Blinde-fteng	14		5

De Raas

De Groote raa, lang	23	kleed	13
De Fokke-raa	19		11 $\frac{1}{2}$
De Blinde raa	15		6 $\frac{3}{4}$
De Groote marfle raa	13		7 $\frac{1}{4}$
De Voormarfle raa	11		6 $\frac{3}{4}$
De Bagijne raa	12		5
De Bove blinde raa	22	voet	3 $\frac{3}{4}$

F 3

Een Schip lang 105, wyd 26 voet.

De Groote mast, lang.	73	dik	15 $\frac{1}{2}$
De Fokke mast	64		13 $\frac{1}{2}$
De Boeg-spriet	48		14 $\frac{1}{2}$
De Bezaans mast	53		10
De Groote fteng	44		9 $\frac{1}{2}$
De Voor-fteng	35		8
De Bezaans roe	54		6 $\frac{1}{2}$
De Kruis fteng	20		4
De groote Brandfteng	16 $\frac{1}{2}$		4
De voor Brand-fteng	14 $\frac{1}{2}$		3 $\frac{1}{2}$
De bove Blinde-fteng	13		4

De Groote raa, lang	19	kleed	11
De Fokke-raa	16		9 $\frac{1}{2}$
De Blinde raa	12		6 $\frac{1}{4}$
De Groote marfle raa	10 $\frac{1}{2}$		6 $\frac{3}{4}$
De Voormarfle raa	9		6
De Bagijne raa	10 $\frac{1}{2}$	ellen	4 $\frac{1}{2}$
De Bove blinde raa	7		3 $\frac{1}{4}$

de

De Kruis raa	20		$3\frac{3}{4}$		6		$3\frac{3}{4}$
De Groote Brand- raa	20		$3\frac{3}{4}$		6		$3\frac{3}{4}$
De Voor Brand- raa	18		3		5		$2\frac{1}{2}$
<i>Touw-werk tot de groote Mast.</i>							
de Stag	12	duim	17	vaam	10	duim	15 vaam
't Wand	$6\frac{1}{2}$				$5\frac{1}{2}$		
Top-reeps	$6\frac{1}{2}$		6		$5\frac{1}{2}$		5
't Reep	7		27		6		24
Smijten	$6\frac{1}{2}$		18		5		14
Schooten	4		34		3	paar	30
Takels	7	paar	36		6	draad	34
Toppenants	7		27		27	paar	26
Kardeel	20		46		14		43
val voor Reep en Kar.	12		42		9		39 ieder
Raketouw	14		6		10		5 vaam
By-voet	14		10		9		9
Boelijns	12		12		9		10
Brassèn	6		30		27	draad	25
Gy-touwen	7		26		27		26
Hals-taly	5		11		24		10
Stag-carnaat	8		32		7	paar	28
Anker taly	8		34		7		27
Mantels	21	draad	10		15		9
Buik, en Nok-gording	21		18		18	draad	16
Scheer-trossen	21		14		18		23
<i>Fokke-mast.</i>							
De Stag	10	duim	13	vaam	8	duim	12 vaam
't Wand	6				5		
Top-reeps	6		5		5		4
Reep	$6\frac{1}{2}$		24		$5\frac{1}{2}$		21
Smijten	6		17		$4\frac{1}{2}$		12
Schooten	$3\frac{1}{2}$		32		$2\frac{1}{2}$	paar	27
Takels	7	paar	36		6		34
Toppenants	6		25		24		23
Vallen	6		38		8		36 ieder
Kardeel	18		36		8		36

S C H E E P S - B O U W .

Raketon.	12	paar	5	vaam	9	paar	5	ieder
By-voet.	12		9		8		9	
Boelijns.	10		16		8		15	
Brassen.	5		22		24	draad	18	
Gy-touwen.	6		24		24		23	
Mantels.	18	draad	9		15		9	
Buik en nok gording.	21		18		18		16	
Scheer-trossen.	21		24		18		23	
<i>Bezaans Mast.</i>								
't Wand.	3 $\frac{1}{2}$	duim			3	duim		
De Stag	20	paar	11	vaam	12	paar	10	vaam
't Val.	9		15		7		32	
Schoot.	8		20		6		18	
Raketouw.	10	draad	5		8		4	
Hals-taly.	15		8		15	draad	6	
Toppenants.	18		7		15		6	
Gy-touwen.	18		10		15		9	
Rakke-tros.	18		19		15		17	
<i>Boeg-spriet.</i>								
Reep.	3 $\frac{1}{2}$	duim	6	vaam	3	duim	5	
Toppenants.	6	paar	16		24	draad	13	
Schinkels.	12		9		8	paar	8	
't Val.	21	draad	11		15	draad	10	
Brassen.	21		16		18		13	
Trijfen.	18		17		15		14	
Schooten.	24		20		21		16	vaam
Gy-touwen.	21		20		18		9	
Buik-gording.	18		8		12		6	
<i>Groote Steng.</i>								
't Wand	3 $\frac{1}{2}$	duim			3	duim		
Reep.	4 $\frac{1}{2}$		7	vaam	3 $\frac{1}{2}$		7	
Perdoens.]	3 $\frac{1}{2}$	paar	7		3			
Stag.	20		19		11	paar	17	
Marfle-schooten.	26		23		14		18	
Stenge wind-reep.	30		34		16		30	
't Val.	7		41		27	draad	38	
Brassen.	5		28		21	paar	25	

Boelyns.	8		21		5	draad	19
Gy-touwen.	6		37		24	draad	33
Raketouw.	8		6		7		5
Toppenants.	24	draad	29		18		27
Nok-gording.	18		6		15		5
<i>Voor-steng.</i>							
't Wand.	$3\frac{1}{2}$	duim			$2\frac{1}{2}$	duim	
Perdoens.	$3\frac{1}{2}$			vaam	$2\frac{1}{2}$		
't Reep	4	duim	6	vaam	3	duim	6 vaam
De Stag	14	paar	13		8	paar	12
Marffe-schooten	24		20		19		16
Stenge-Windreep	26		26		12		22
't Val	6		34		24	draad	32
Gy touwen.	5		34		21		30
Raketouw	7		6		6	paar	5
Toppenants	21	draad	25		15	draad	23
Brassen	18		24		15		20
Boelyns	15		27		12		25
Nok-gording.	15		6		12		5

Volgd noch een andere manier van toetakelen van een Schip, lang 123 voet, wyd 28 voet.

<i>Boven Blinde-goed.</i>		De Buik-gording	10 vaam
De Reep moet lang zyn	3 vaam	De Spaanse Toppenants	3
De Toppenants	8	De Schinkels van de	
De Brassen	18	schooten	10
Het Val	16	De Schooten	16
De Gy-touwen	18	De Reep	6
De Schooten	18	Loop-ftagje op de boeg-	
De Haane-pooten	3	fpriet	6
De loopen daar van	13	<i>Het Voor-Brandsteng-werk.</i>	
<i>Het groot Blinde-goed.</i>		De Stag	18
De Gy-touwen	18	De Brassen	30
De Brassen	18	De Toppenants	10
De Trijfflen	18	De Gy-touwen	22

De

S C H E E P S - B O U W .

49

De Boelyns	24 vaam	De Scheertrossen	10 vaam
De Lange Spruiten	1½	De By-voeten	10
De Korte Spruiten	1	Het Raketouw	6
Het Val	28	De Stenge-wind reep	27
de Reep	3	<i>Het groot Brand-stenge goed</i>	
De Marffe-Schooten	24	Het Stag	20
<i>Het Voor-Stenge goed</i>		De Toppenants	10
De Stag.	15	De Reep	4
De Taly tot het Stag	8	Het Val	30
De Toppenants	28	De Brassen	32
De Reep	7	De Gy-touwen	23
De Brassen	30	De Boelijns	30
De Boelijns	30	De Lange spruiten	2
De Lange spruiten	3	De Korte spruiten	1
De Korte spruiten	2	<i>Het groot Stenge-goed</i>	
De Gy-touwen	32	De Stag	21
De Nokgording	5	De Toppenants	29
De Buik-gordings	15	De Brassen	30
Het Val	30	De Gy-touwen	33
<i>Het goed van de Fokke-mast.</i>		De Boelijns	34
De Stag	12	De Marffe-reep	8
De Taly-reep tot de stag	12	Het Raketouw	6
De Toppenants	28	Het Marffeval	34
De Brassen	20	De Stander	16
De Gy-touwen	24	De Buik-gording	18
De Smyten	14	De Karnaat	18
De Boelijns	15	De Nok-gordings	5
De Spruiten	3	De lange Spruiten	3
De Schooten	36	De korte Spruiten	2
De Buikgording	16	De Stenge-wind-reep	27
De Nokgordings	16	<i>Het goed tot de groote Mast.</i>	
De Reep.	14	De Stag	16
Het Kardeel	35	Tali-reep daar toe	16
De Mantel van het voor-		De Toppenants	29
takel	11	De Brassen	30
De Looper daar van	28	De Schooten	30
De Top-reep	5	De Smyten	16

G

De

De groote Boelyn	24 vaam	De Schooten	12 vaam
De lange Spruiten	4	De Gy-touwen	15
De korte Spruiten	3	De Boelyns	16
De Reep	24	De Braffen	11
't Kardeel	38	De Bagyne-ree	3
De mantel van de Takel	12	De Bagyne-braffen	16
De looper van de Takel	36	De lange Spruiten	2
De By-voet	11	De korte Spruiten	1
De Scheer-troffen	20	<i>Het goed tot de Bezaans-mast.</i>	
Het Raketouw	6	De Stag	10
De Gy-touwen	26	De Reep	8
De Buik-gordings	17	Het Val	28
De Nokgordings	17	De Schoot	16
De Toop-reep	6	De Gy-touwen	20
<i>Het Kruiszyls goed.</i>		De Boelyns	18
De loopende Stag	10	Het Raketouw	6
De Haane-pooten	3	De Toppenants	5
De Reep	4	Haane-pootjes tot de Boe-	
De Toppenants	10	lyns	2

Van de Zylen.

Wat de maat der Zylen aangaat, die is ongelijk, haar breed- tens worden gevoegd naar de lengte van de Raas, en hoogte naar de masten lang zijn; sommige hangen ruim, en andere staan ge- spannen, meest naar het goed-dunken der Meesters. Doch om de maat in 't ruuw te weten, zoo meet de lengte der raas, daar die toe behooren zullen, en vergaard de lengte van de bovenste en onder- ste by malkander, de somme gehalveerd zijnde, en vermenigvul- digd met de hoogte, zoo bekomt men den inhoud der Zylen, wel verstaande dat de lengte der raas moeten gemeeten werden met de breedten van 't voorgegeven Canefas, als maat.

1. Het groot of Schoover-Zyl is 't onderste aan de groote mast.
2. De Fok aan de voor-mast.
3. Het groot mars-zyl of het tweede op de groote mast van onderen aan te rekenen.
4. Het voor-mars zyl.
5. De blinde is voor aan de boeg-spriet.
6. De Boven blinde op de boeg-spriet.
7. Bezaan aan de achter-mast.
8. Het kruis- zyl

zyl is boven de bezaan. 9: Het groote brand-zyl is 't hoogfte zyl op de groote mast. 10. Het voor brandzyl is 't hoogfte op de Fokke-mast Stag zylen, Ly-Zylen, Fatsen en Gyken, die om spoedig zylen aan den anderen gereegen kunnen worden, het vinnetje of jagten-duyvel is aan de vlagge-ftok.

't Groote zyl is breed 23 kleed Hollands Canefas, diep of hoog 14 $\frac{1}{4}$ ellen. Het Bonnet diep 3 $\frac{1}{2}$ ellen, breed 23 kleed. De Fok is breed 20 kleed, lang of diep 11 $\frac{1}{4}$ ellen, 't bonnet 3 ellen. 't Groot mars-zyl onder 22 kleed, en boven 14 kleed, breed 15 $\frac{1}{2}$ ellen, hoog 18 ellen. 't Voor mars-zyl onder 19, en boven 12 kleed, diep 14 $\frac{1}{2}$ ellen. De blinde breed 14 kleed, diep 8 $\frac{1}{2}$ ellen. De Bezaan onder 16 kleed, achter diep 19 ellen, 't halsje 1 $\frac{1}{2}$ kleed, aan de Roe 26 ellen; het Bonnet diep 2 $\frac{1}{2}$ ellen, breed boven 16 kleed, onder 17 $\frac{1}{2}$; het Groot Stag-zyl 15 ellen diep, breed 13 kleed. Het Bezaans Stag-zyl diep 13 $\frac{1}{2}$ ellen, breed 12 kleed; het Stenge Stag-zyl als voorn. Het Voor Stenge Stag-zyl diep 10 $\frac{1}{2}$ ellen, breed 6 kleed. De boven blinde onder 14 $\frac{1}{2}$ ellen, boven 9 $\frac{1}{2}$, diep 10 ellen. 't Kruis-zyl onder 13 $\frac{1}{2}$ kleed, boven 8 kleed, diep 9 ellen. 't Groot brand-zyl onder als boven. 't Voor brand-zyl onder 12, boven 8, diep 7 $\frac{1}{2}$ ellen Hollands Canefas, zijnde te zamen 1626 ellen Hollands Canefas, 368 ellen karrel-doek, 146 ellen Vlaams-doek.

Een Smalschips zyl is onder breed 12 $\frac{1}{2}$ kleed, boven 11 kleed, diep achter met zijn bonnet 23 $\frac{1}{2}$ ellen, aan de mast 15 ellen.

Een Schip lang 125 voet, wijd 23 $\frac{1}{2}$ voet, hol 14 voet met half dek, groot 180 lasten.

lang. voet.	wijd.	hol.	last.	lang. voet.	wijd.	hol.	last.
122	- 24 $\frac{1}{2}$	- 13 $\frac{1}{2}$	- 180	124	- 25	- 13	- 200
120	- 24	- 13 $\frac{1}{2}$	- 172	130	- 28	- 12	- 250
118	- 24	- 13	- 165	126	- 26	- 12	- 225
116	- 24	- 13	- 160	95	- 21 $\frac{1}{2}$	- 12	- 105
114	- 23 $\frac{1}{2}$	- 13	- 154	90	- 21 $\frac{1}{2}$	- 12	- 95
				85	- 21	- 11 $\frac{1}{2}$	- 80

Wat aangaat de Maaten van Ankers en Touwen, zijn als volgd.

Om de lengte van de schacht te bekomen, neemt tweemaal de passers dikte, en zoo veel duimen als dat maakt, zoo veel neemt voor des zelfs lengte, zoo moet de passer 6 duim dik zijnde, de schacht 12 voet, en dan noch zoo veel duimen, dat is zamen 13

voet 1 duim lang zijn: doch de passers dikte driemaal neemende en twee nullen daar achter gevoegd zijnde, bekomtmen de ankers zwaarte. Beneden de 1000 pond neemt 2 duim daar boven een genomen is: En onder de 500 pond neemt de dikte driemaal tot de lengte: zoo is de lengte, wanneerze twee en een half duim dik is, zeven en een half voet, van wiens helft drie en drie vierendeelen ider 1 voor 100 pond genomen, zoo komt'er voor de zwaarte 375 pond.

Kabel-dikte, geproportioneerd naar de zwaarte der Ankers.

Merkt in de twee volgende tafelen, waar van ider uit twaalf leden bestaat, behoort ider lid van de eerste tafel tot die van de tweede. Want neemende in het eerste lid de eerste tafel een kabel van 20 duim, zoo vind men in de tweede tafel in het eerste lid de tweede regel, dagelijks anker van 56 Cent. 4 pond, welke met het eerst genomen kabeltouw van 20. duim geproportioneerd is. En zoo met alle de andere.

Eerste Tafel.

1 duim.	2 duim.	3 duim.
kabels van 21	kabels van 20	kabels van 17
kabels van 20	kabels van 19	kabels van 16
kabels van 14 $\frac{1}{2}$	kabels van 13	kabels van 12
kabels van 10	kabels van 9	kabels van 8
kabels van 9	kabels van 8	6
4	5	kabels van 13
kabels van 17	kabels van 15	kabels van 12
kabels van 16	kabels van 14	7
kabels van 11	kabels van 9	kabels van 10
8	9	kabels van 9
kabels van 16	kabels van 14	11
kabels van 15	kabels van 13	kabels van 8
kabels van 10	kabels van 12 $\frac{1}{2}$	kabels van 7 $\frac{1}{2}$
10	kabels van 12	kabels van 6
kabels van 12	kabels van 8	
kabels van 11	12	
	kabels van 8	
	kabels van 7	
	kabels van 6	

Plecht-

S C H E E P S - B O U W .

53

1	Cent. Q. p.	2	C. Q. pond	3.	C. Q. p.
Plecht-anker.	60.0.3	Plecht-anker	43.0.0	Plecht-anker	35.3.3
dagelyks ank.	56.0.1	dagelyks	40.0.5	dagelyks	34.0.2
Ty-anker.	55.0.0	Ty-anker	39.0.3	Ty-anker	31.2.7
Werp-anker.	25.0.0	Werp-anker	20.1.2	Werp-anker	11.3.5
licht Werp-ank.	7.0.2	licht Werp-ank.	7.2.0	6.	
4.		5.		Plecht-anker	28.0.0
Plecht-anker	32.0.0	Plecht-anker	29.0.0	dagelyks	27.0.0
dagelyks ank.	30.2.2	dagelyks	25.0.0	7.	
Ty-anker	27.0.0	Ty-anker	23.3.2	Plecht-anker	22.0.2
8.		Werp-anker	9.0.0	dagelyks	11.0.0
Plecht-anker	27.0.0	licht Werp-ank.	2.2.7	10.	
dagelyks-ank.	23.3.5	9.		Plecht-anker	11.0.0
Ty-anker	23.0.0	Plecht-anker	18.0.0	dagelyks	10.0.0
12.		dagelyks	17.0.0	11.	
Plecht-anker	5.0.2	Ty-anker	16.0.2	Plecht-anker	7.0.0
dagelyks	4.0.0	Werp-anker	4.2.0	dagelyks	6.0.0
Ty-anker	3.2.3	licht Werp-ank.	2.2.0	Ty-anker	5.2.0

Een Plecht-Anker word gebruikt by hard weer, dagelyks vertuy-Anker, dagelyks, een Werp-Anker om voort te haalen.

Een Pinas van 134 voet lang, zoude bequaamelyk binnen de teid ven vier maanden met 20 of 22 man konnen afgemaakt werden. Een Schip 180 of 185 voet lang, konnen 50 man hier te lande in 5 maanden voltooyen.

*Onkosten van een Pinas Oorlog-schip, lang 165 voet,
wijd 43 voet, hol 16 voet.*

Aan hout	f	53752
Arbeids-loon	f	15000
Voor de masten	f	4100
Voor een span dik vollinge	f	200
Voor pik, teer, en werk	f	500
Nagels en Stelling-houten	f	600
		<hr/>
	f	74152
Aan Yzerwerk en Spykers	f	7784
Koks gereedschap	f	352
35261 pond Ankers a 3 ft.	f	5289
de Zylen	f	2827
6450 pond Ankers a 3 ft.	f	967
Noch voor Scheeps kleinigheden	f	2264
		<hr/>

kost te zamen zonder Oorlogs-gereedschap f 93635
Alzulk een Schip zoude 20. 30. 40. ja 50 jaaren kunnen duuren, na dat de hand daar aan gehouden word.

Victalie voor 100 Man een Jaar lang.

16 Vaten Vlees.	16 gerookte Tongen.
11 Vaten Spek.	10816 Pond hard Brood.
13 Aam Spaanse Wyn.	100 Zak Gort.
4 Aam Franse Wyn.	50 Zak witte, en
6 Aam Brandewyn.	25 Zak graauwe Erreten.
9 Oxhoofden Azyn.	25 Zak Boonen.
4 Aam Oly.	4 Vaten Boter.
1 Quarteel Traan.	2704 Pond Stok-vis.
7 Tonnen Zout.	333 Pond Kaas.
80 Tonnen dun Bier.	12 Pond Kautert.
4 Tonnen goed Bier.	75½ Pond Was.
150 Tonnen Water.	50 Pond Kaarsen en Smeer.
16 Hammen.	En ieder Man een vaatje Brandewyn op zyn eigen kosten.
12 ft. gerookt Vlees	

Algemeene Lyft van de Lyf-tocht op een Lands
Oorlog-Schip voor 100 Man
ter Maand.

2250 pond hard brood is 5 pond ieder hoofd ter week.	1 $\frac{3}{4}$ vat Boter ter maand.
40 Zakken week brood.	5 $\frac{1}{2}$ Smal-ton Gort.
450 pond Kaas, ieder 's weeks een pond.	4 $\frac{1}{2}$ Smal-ton witte Erreten.
5 Tonnen Vlees, 1 $\frac{1}{2}$ pond, alle Maandagen, en twee maal 's weeks.	$\frac{1}{2}$ Smal-ton wit Zout.
400 pond Stokvis.	$\frac{1}{2}$ Oxhoofd Azyn.
4 Tonnen Haring.	35 Tonnen bier 's winters.
	42 - - 's Zomers.
	4 Vadem Brandhout.
	3 - - 's Zomers.

Voor de Cajuit.

$\frac{1}{2}$ Oxhoofd Franse Wyn.	2 Ton Beschuit voor de rijs.
4 Stoop Spaanse Wyn.	3 Stoop Oly voor de rijs.
2 Stoop Brandewyn.	1 Kruid-doos gestoffeerd.
1 Ham.	Komijn en groene Kaas na be- hooren.
$\frac{1}{4}$ Hollandse boter voor 4 maan- den.	Water tot genoeg.
2 Pond Suiker ter maand.	Mostert-zaat na behooren.

Om Metaale Stukken te probeeren.

Ten eersten een stuk dat een pond yzer schiet,	1 pond kruid.
2 pond yzer	2 pond kruid.
3 pond yzer	3 pond kruid.
4 pond yzer	4 pond kruid.
	5 pond yzer
	5 pond kruid.
	6 pond yzer
	6 pond kruid.
	7 pond yzer
	7 pond kruid.
	8 pond

56 NIEUWE HOLLANDSE SCHEEPS-BOUW.

8 pond yzer	8 pond kruid.	29 pond yzer	18 $\frac{1}{2}$ pond kruid.
9 pond yzer	8 $\frac{1}{2}$ pond kruid.	30 pond yzer	19 pond kruid.
10 pond yzer	9 pond kruid.	31 pond yzer	19 $\frac{1}{2}$ pond kruid.
11 pond yzer	9 $\frac{1}{2}$ pond kruid.	32 pond yzer	20 pond kruid.
12 pond yzer	10 pond kruid.	33 pond yzer	20 $\frac{1}{2}$ pond kruid.
13 pond yzer	10 $\frac{1}{2}$ pond kruid.	34 pond yzer	21 pond kruid.
14 pond yzer	11 pond kruid.	35 pond yzer	21 $\frac{1}{2}$ pond kruid.
15 pond yzer	11 $\frac{1}{2}$ pond kruid.	36 pond yzer	22 pond kruid.
16 pond yzer	12 pond kruid.	37 pond yzer	22 $\frac{1}{2}$ pond kruid.
17 pond yzer	12 $\frac{1}{2}$ pond kruid.	38 pond yzer	23 pond kruid.
18 pond yzer	13 pond kruid.	39 pond yzer	23 $\frac{1}{2}$ pond kruid.
19 pond yzer	13 $\frac{1}{2}$ pond kruid.	40 pond yzer	24 pond kruid.
20 pond yzer	14 pond kruid.	41 pond yzer	24 $\frac{1}{2}$ pond kruid.
21 pond yzer	14 $\frac{1}{2}$ pond kruid.	42 pond yzer	25 pond kruid.
22 pond yzer	15 pond kruid.	43 pond yzer	25 $\frac{1}{2}$ pond kruid.
23 pond yzer	15 $\frac{1}{2}$ pond kruid.	44 pond yzer	26 pond kruid.
24 pond yzer	16 pond kruid.	45 pond yzer	26 $\frac{1}{2}$ pond kruid.
25 pond yzer	16 $\frac{1}{2}$ pond kruid.	46 pond yzer	27 pond kruid.
26 pond yzer	17 pond kruid.	47 pond yzer	27 $\frac{1}{2}$ pond kruid.
27 pond yzer	17 $\frac{1}{2}$ pond kruid.	48 pond yzer	28 pond kruid.
28 pond yzer	18 pond kruid.		

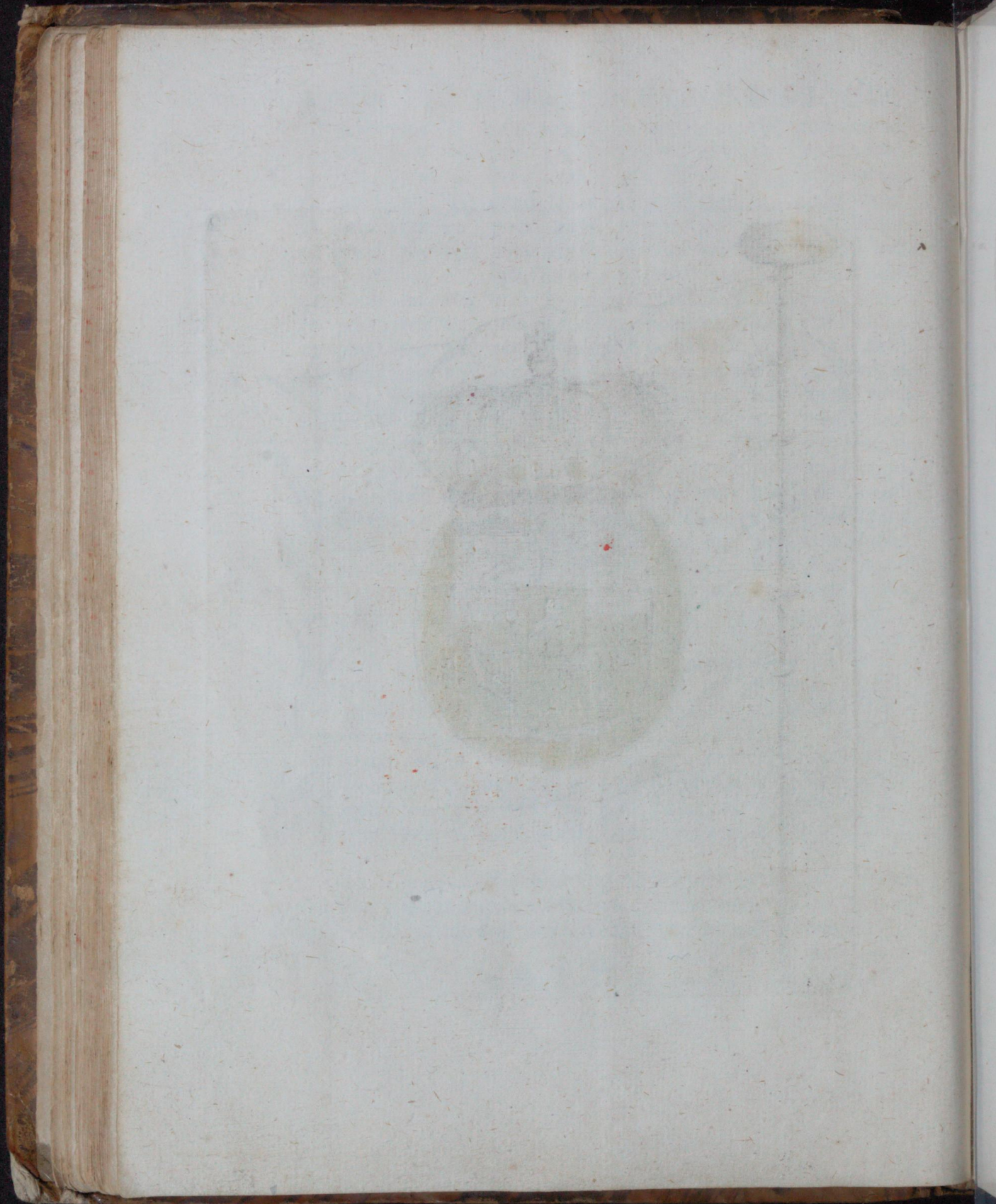
Om yzere Stukken van 1 tot 12 pond te probeeren.

1 pond yzer	1 pond kruid.	7 pond yzer	6 $\frac{1}{2}$ pond kruid.
2 pond yzer	2 pond kruid.	8 pond yzer	7 pond kruid.
3 pond yzer	3 pond kruid.	9 pond yzer	7 $\frac{1}{2}$ pond kruid.
4 pond yzer	4 pond kruid.	10 pond yzer	8 pond kruid.
5 pond yzer	5 pond kruid.	11 pond yzer	8 $\frac{1}{2}$ pond kruid.
6 pond yzer	6 pond kruid.	12 pond yzer	9 pond kruid.

Deeze Generaale Beschreiving der Scheeps bouw, en Tractaat der Vlaggen genoegzaam achtende, verhoopen wy dat de Liefhebbers hier mede zullen te Vreedden zyn, en maaken een

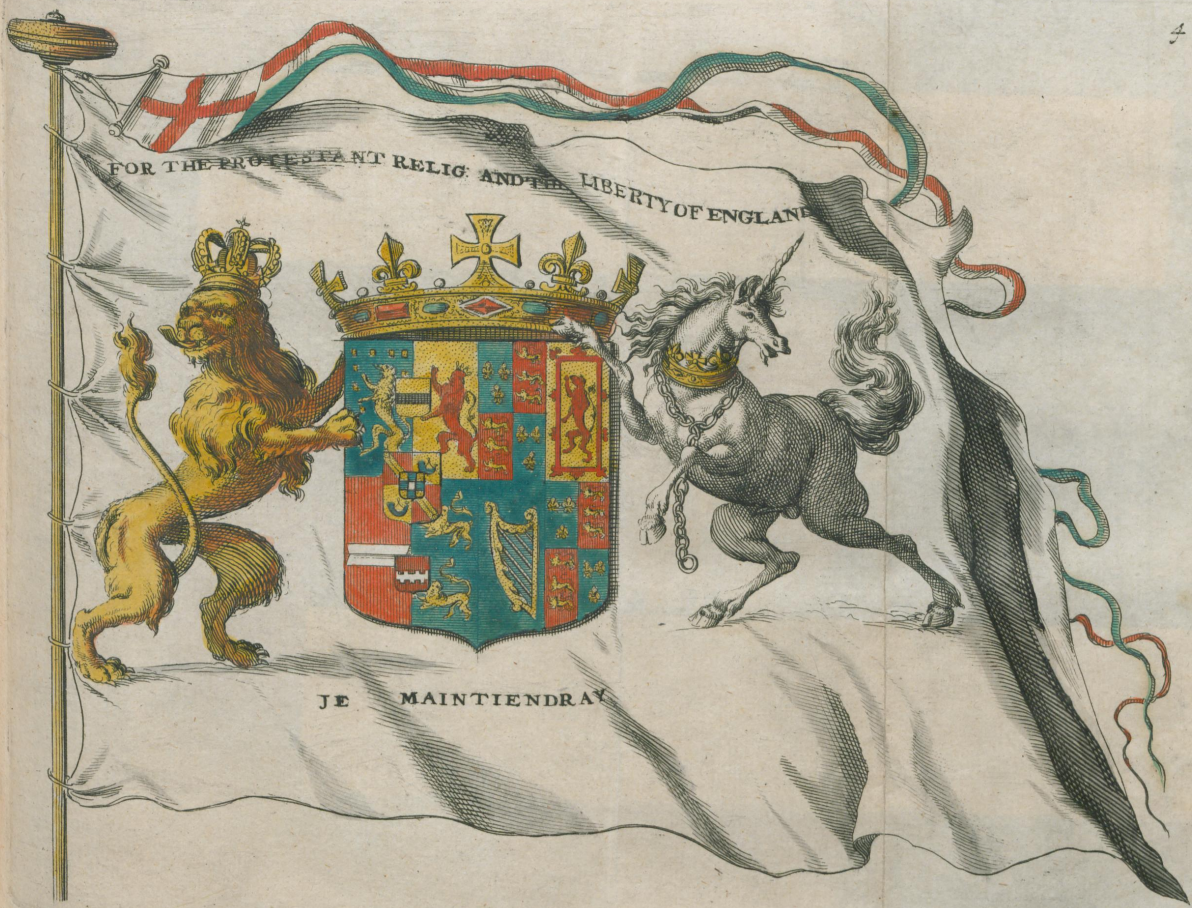
E I N D E.

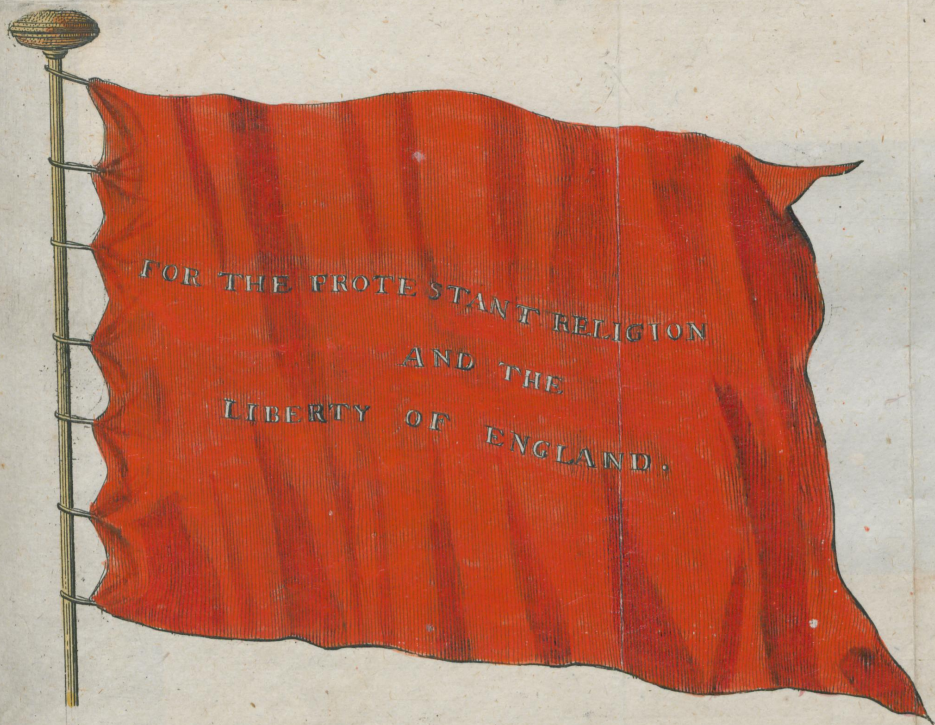

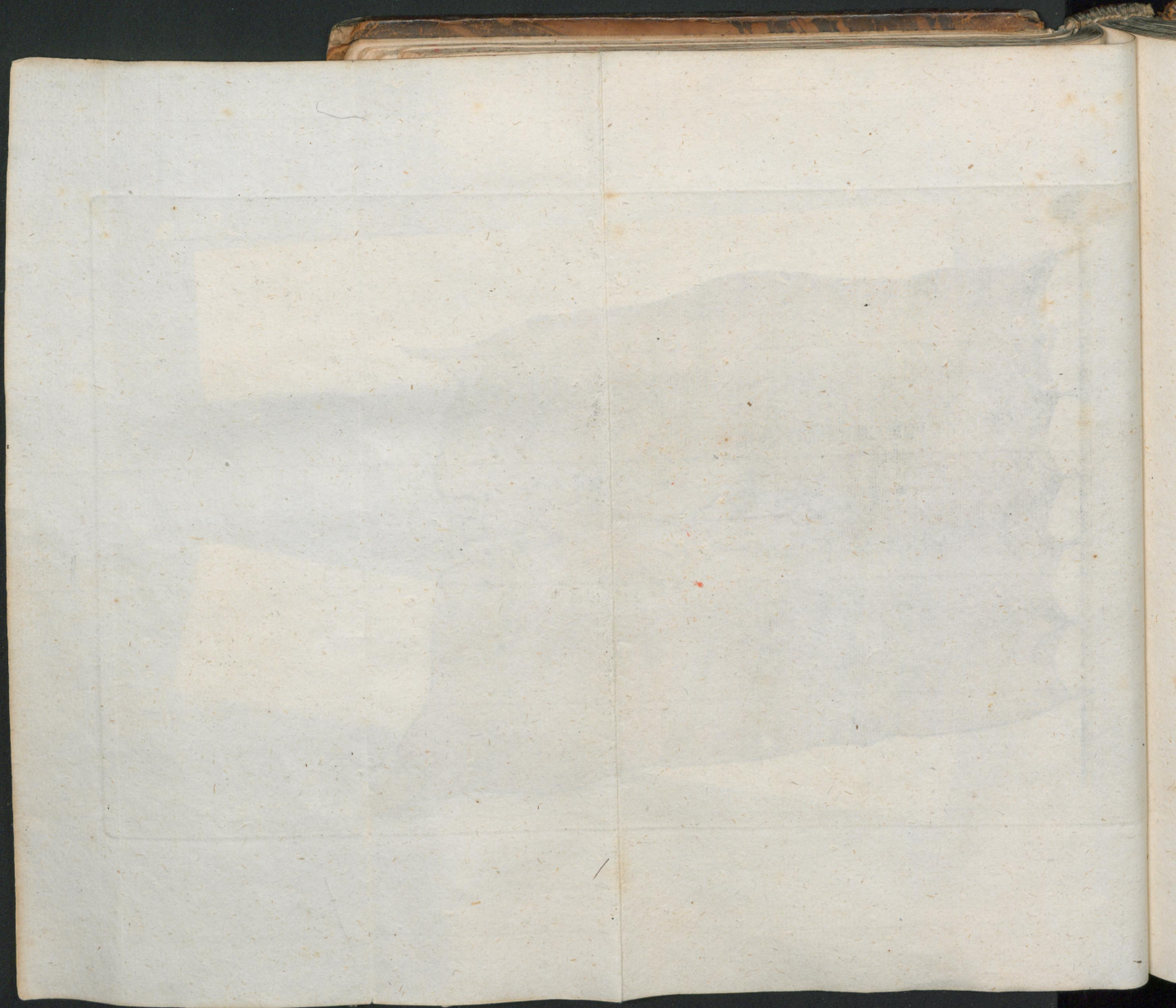

FOR THE PROTESTANT RELIG: AND THE LIBERTY OF ENGLAND

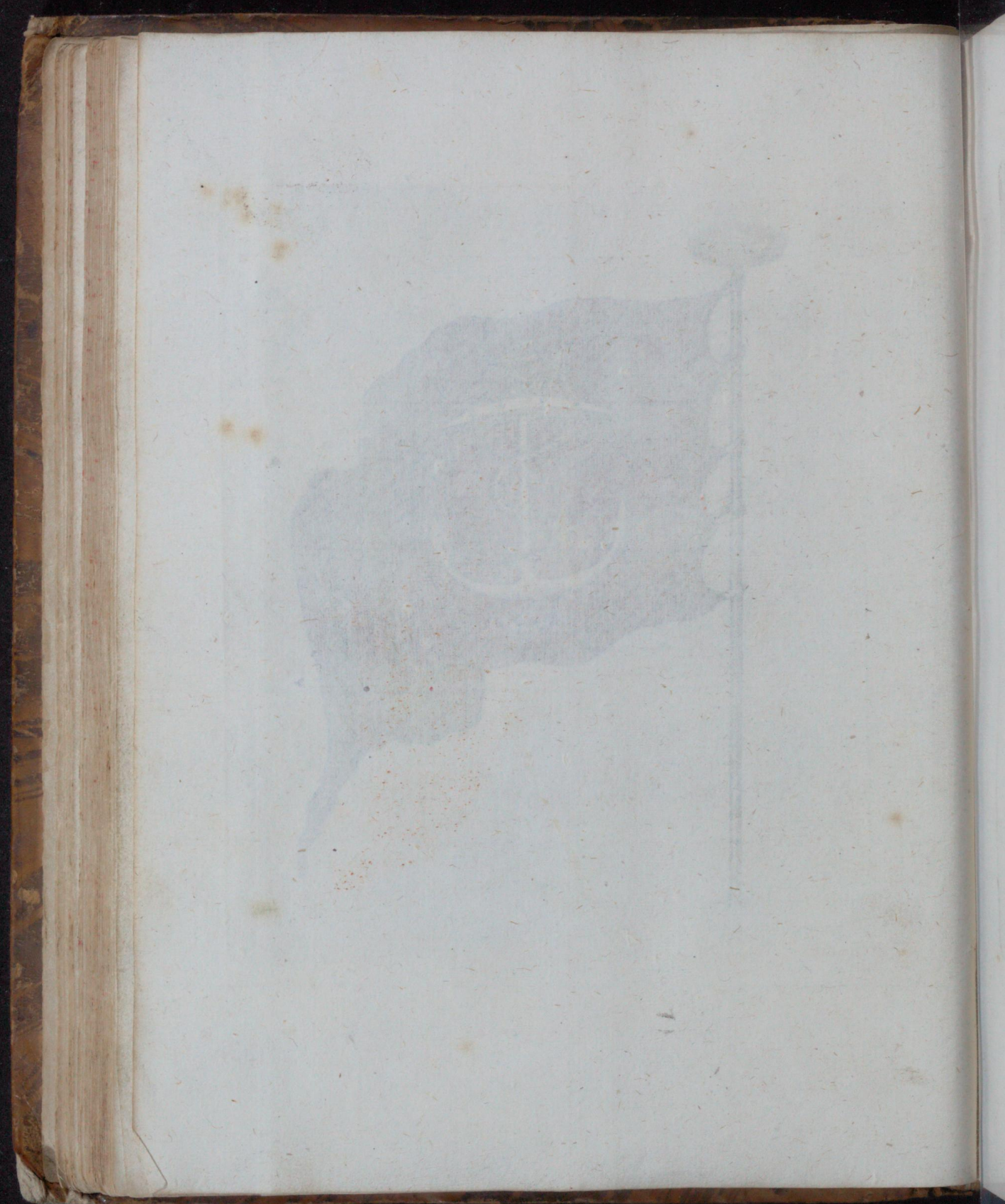
JE MAINTIENDRAY

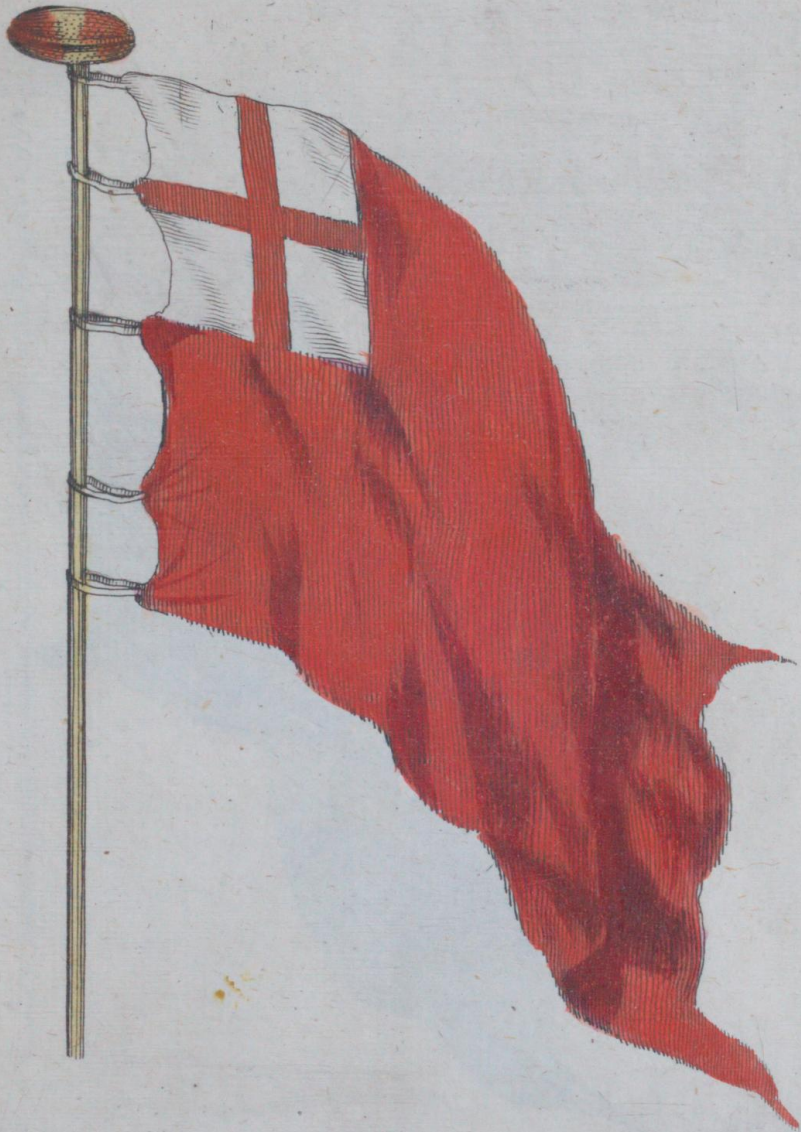

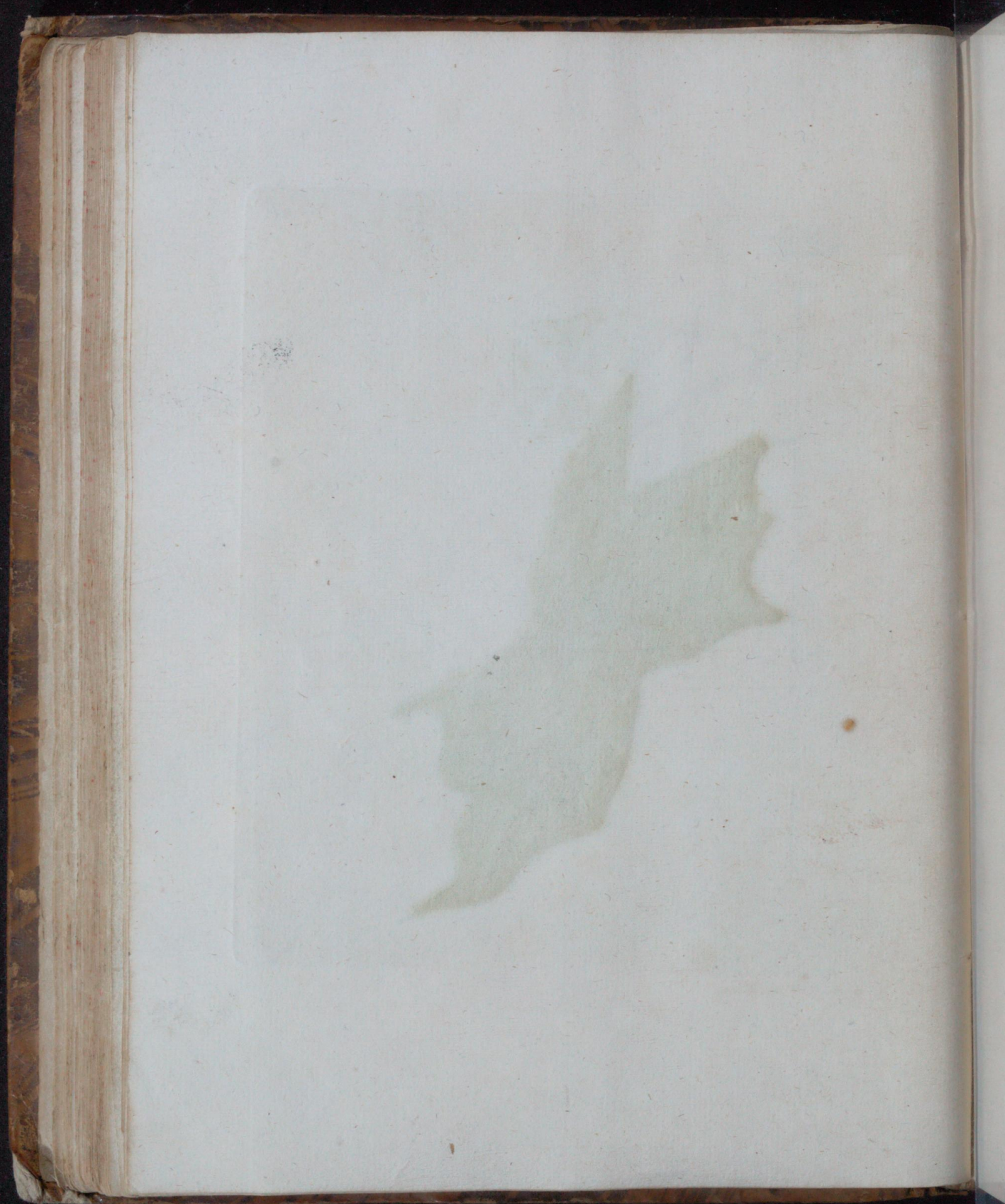

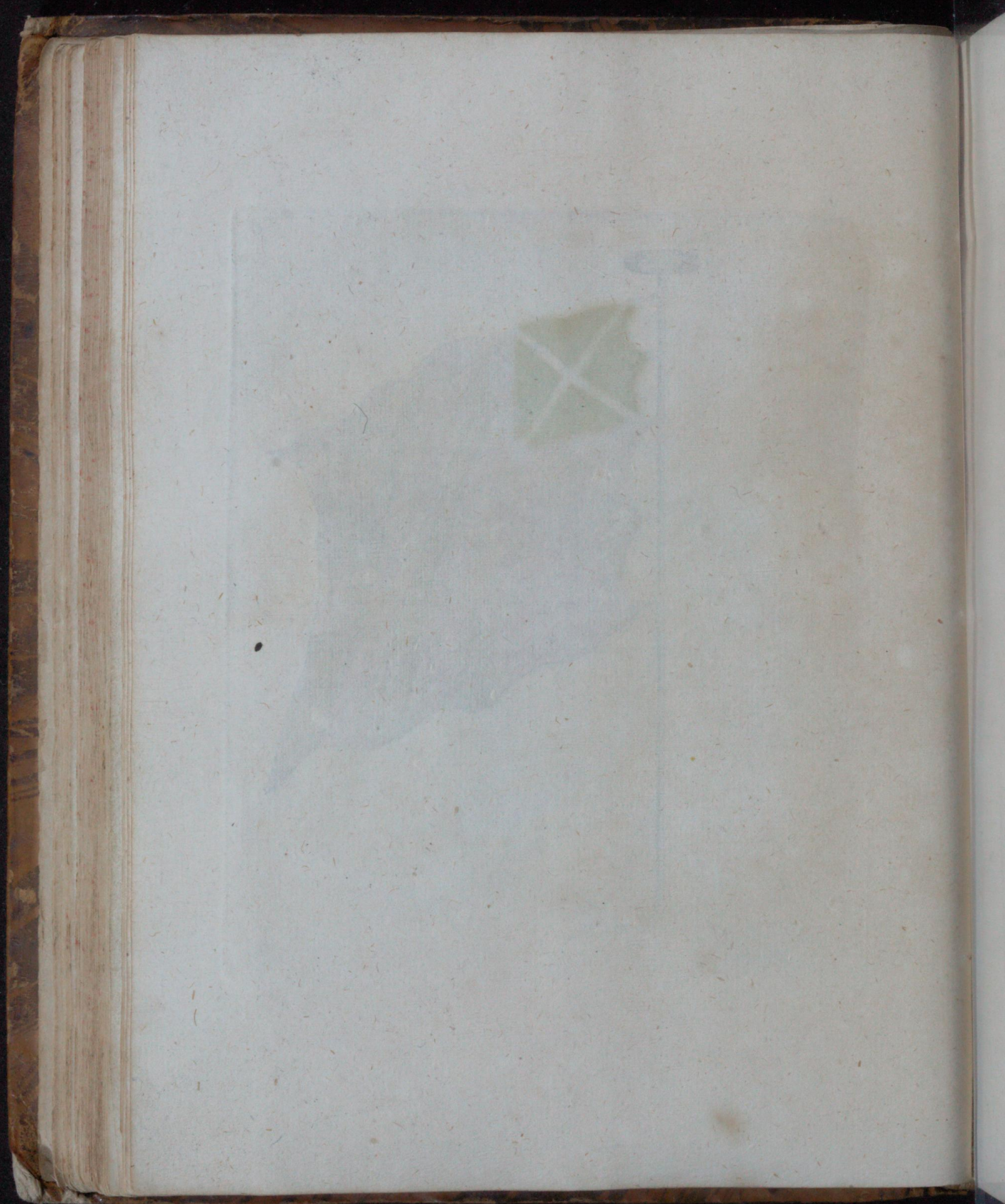
7

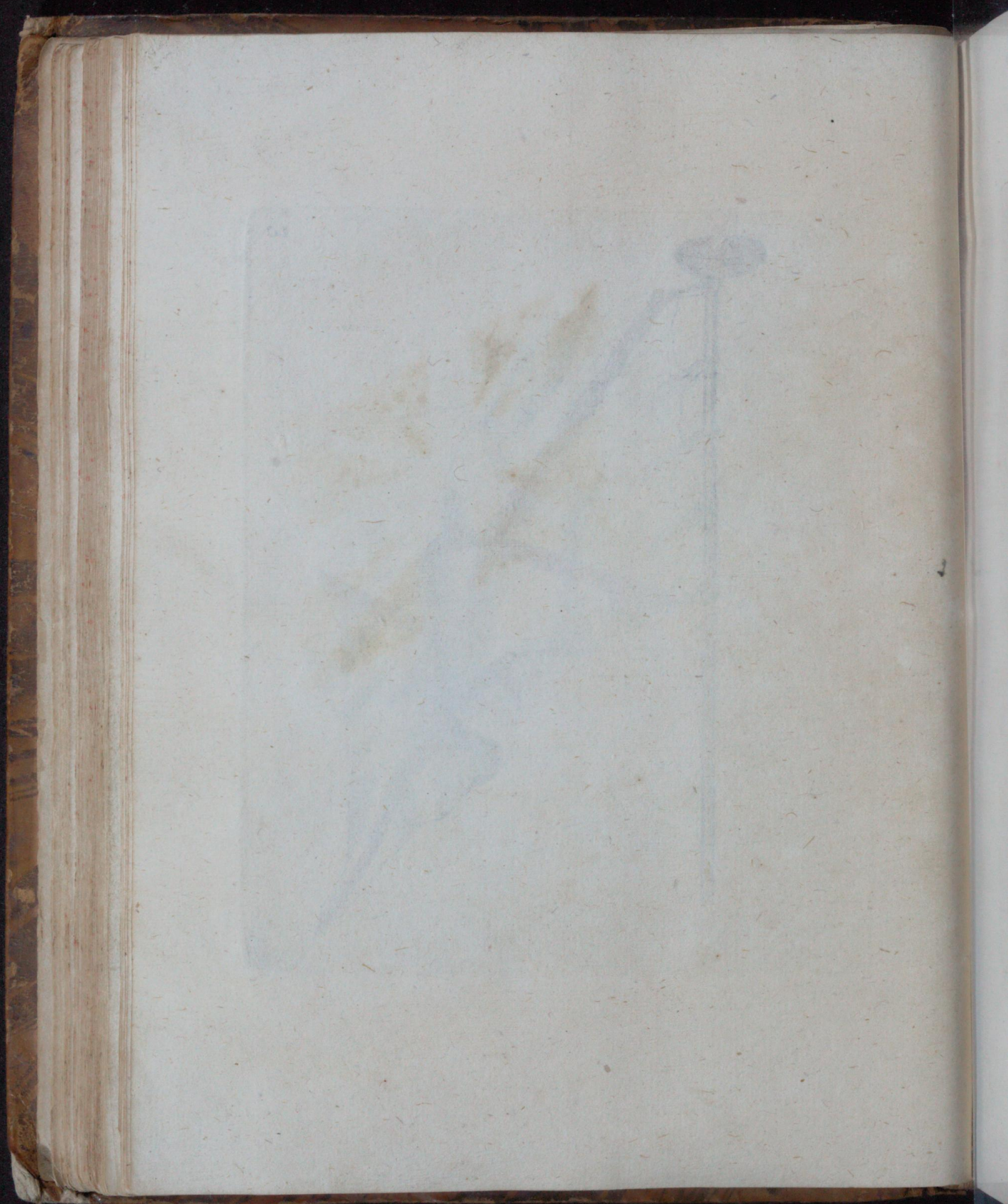

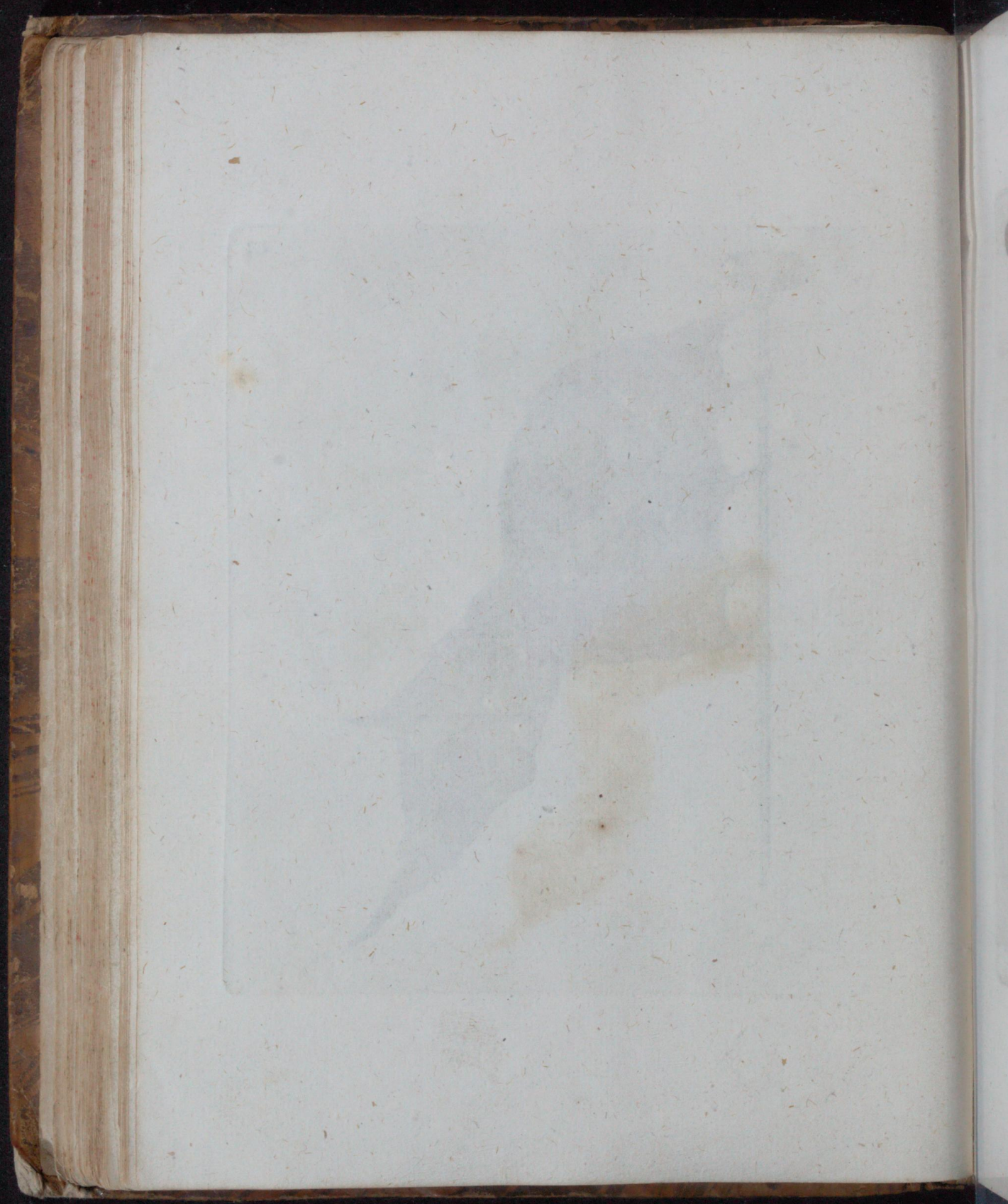

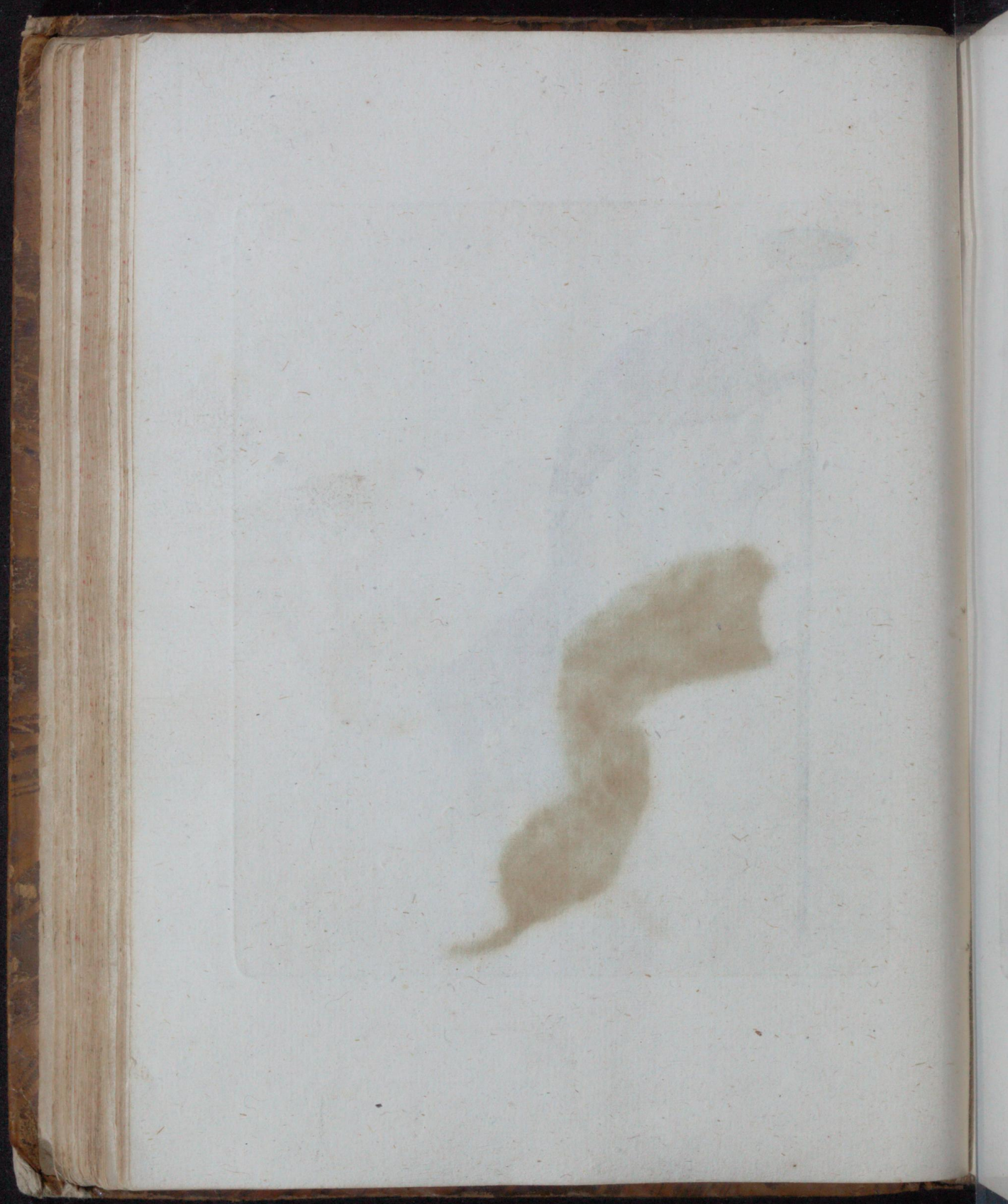

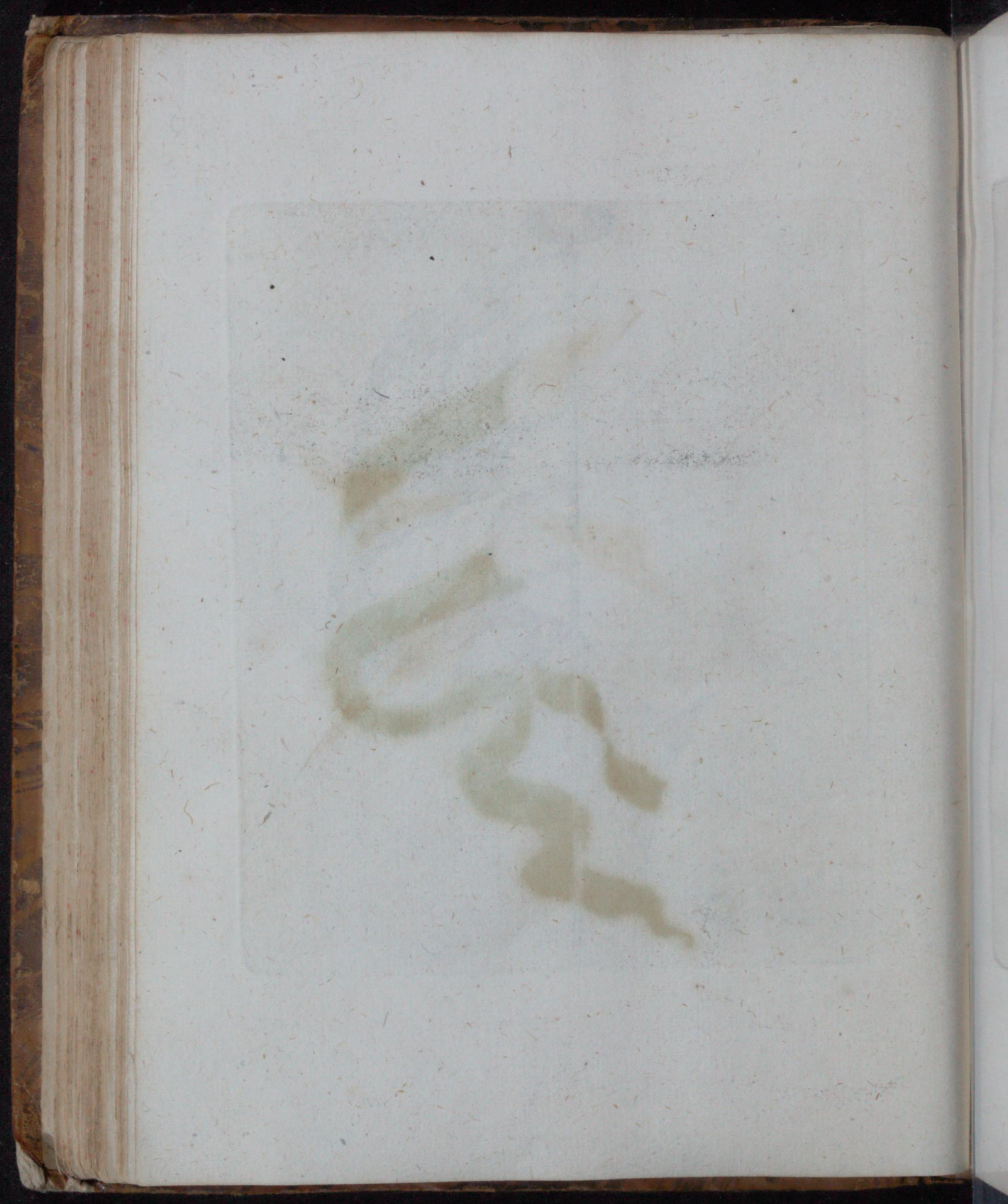

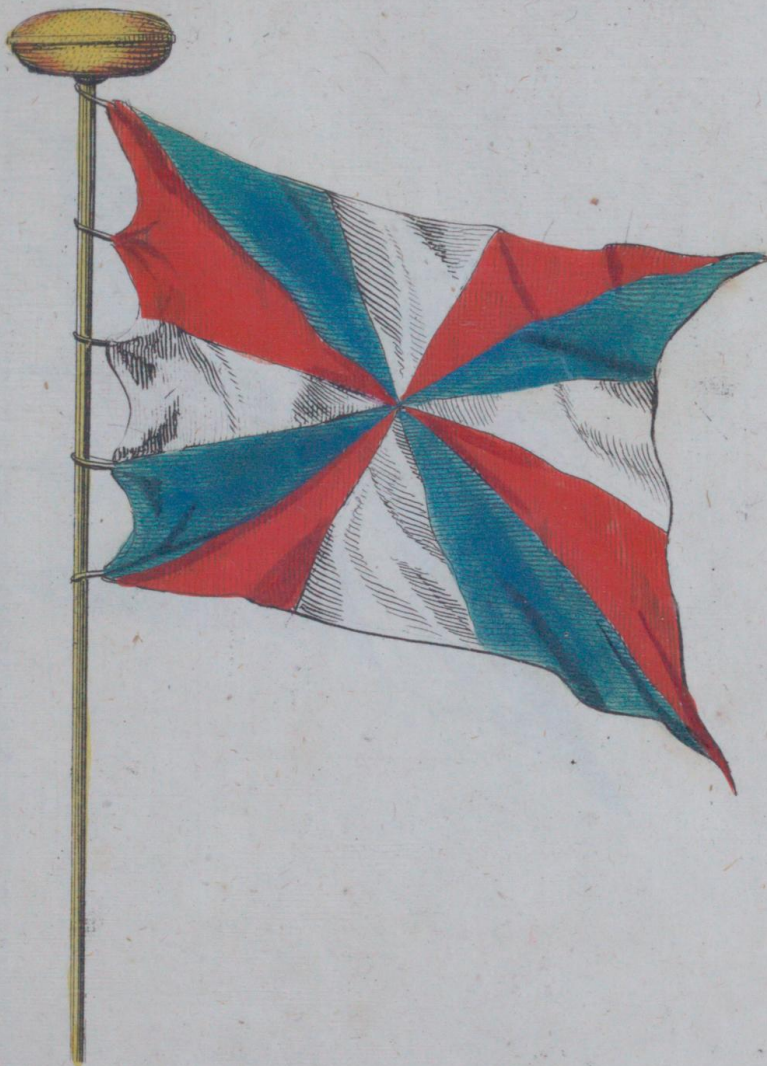

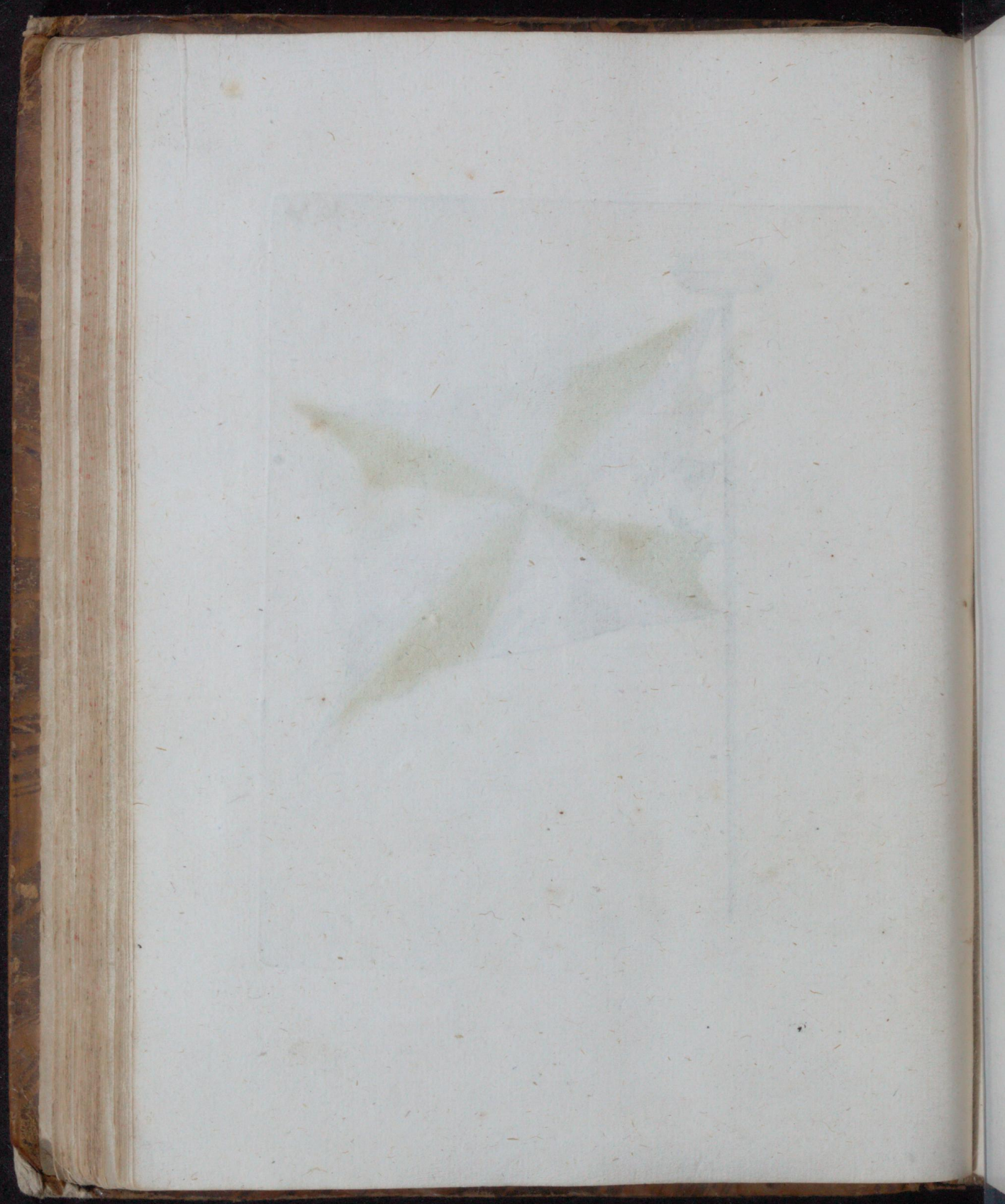

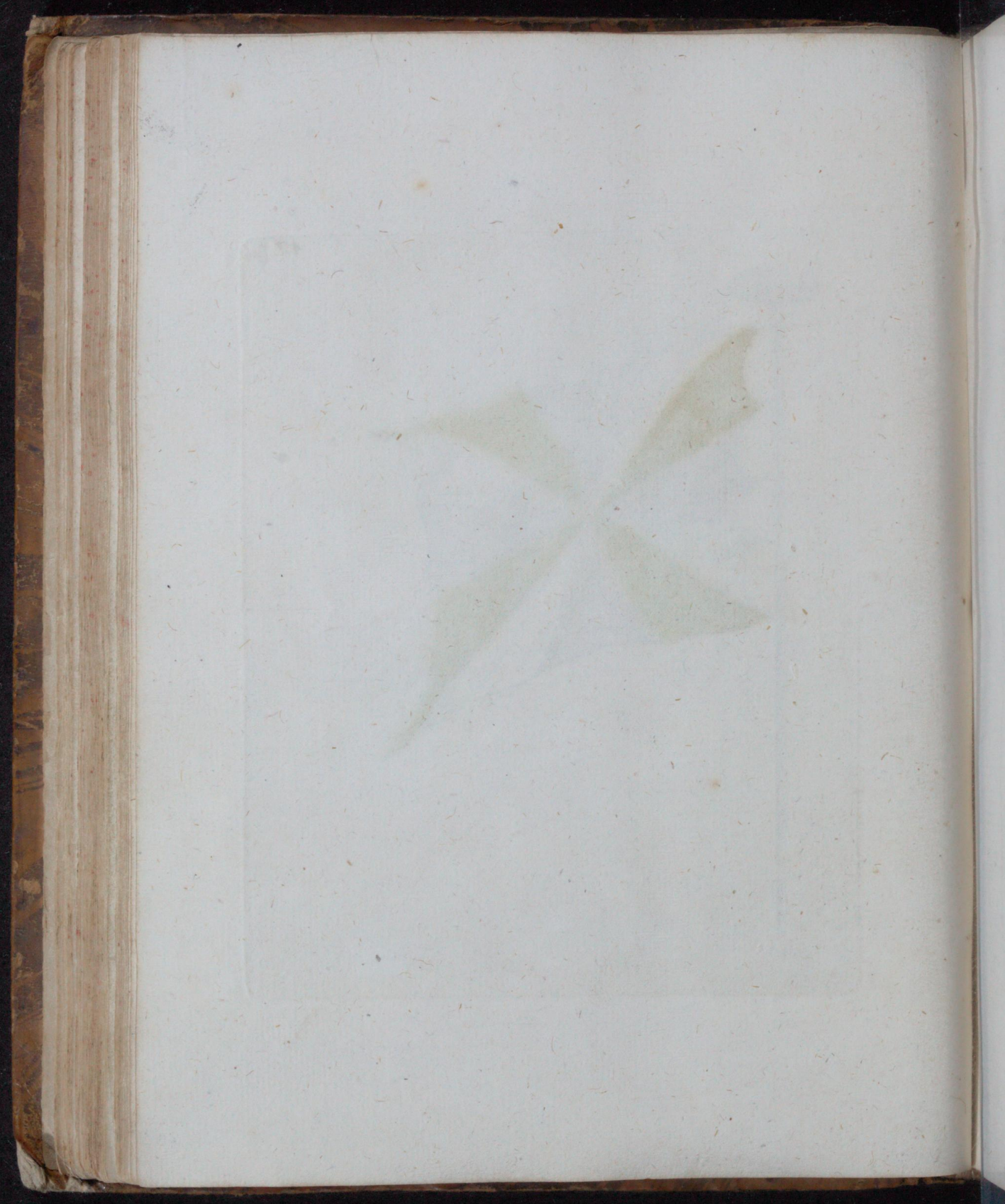

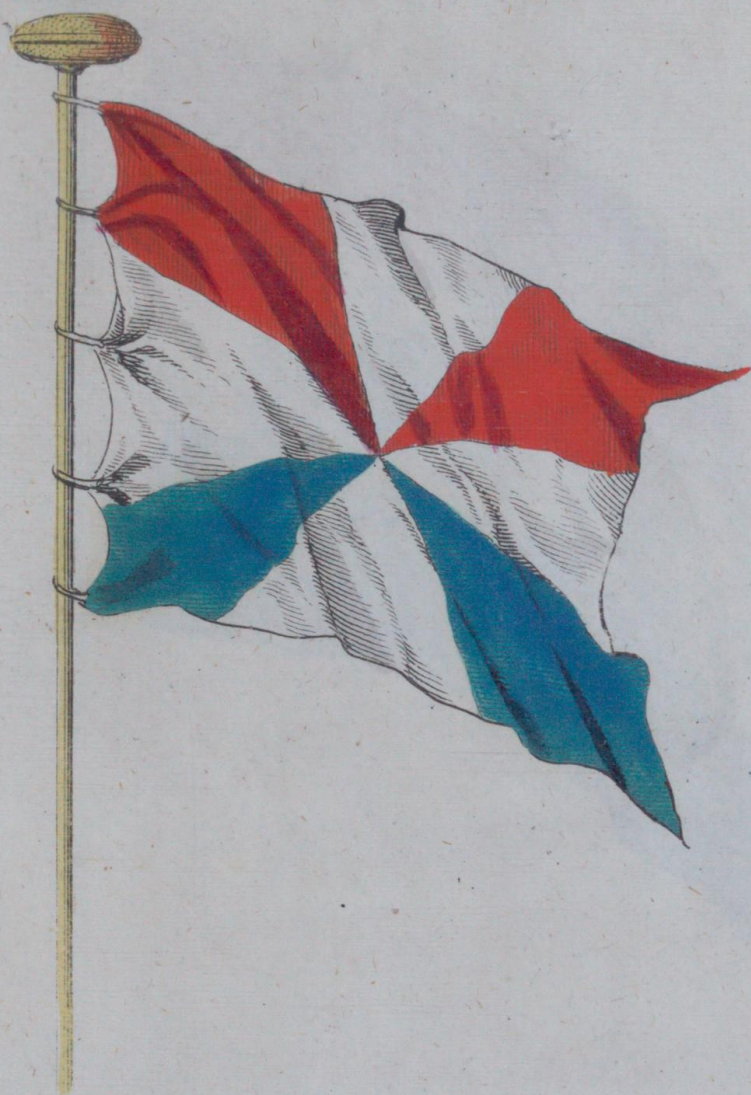

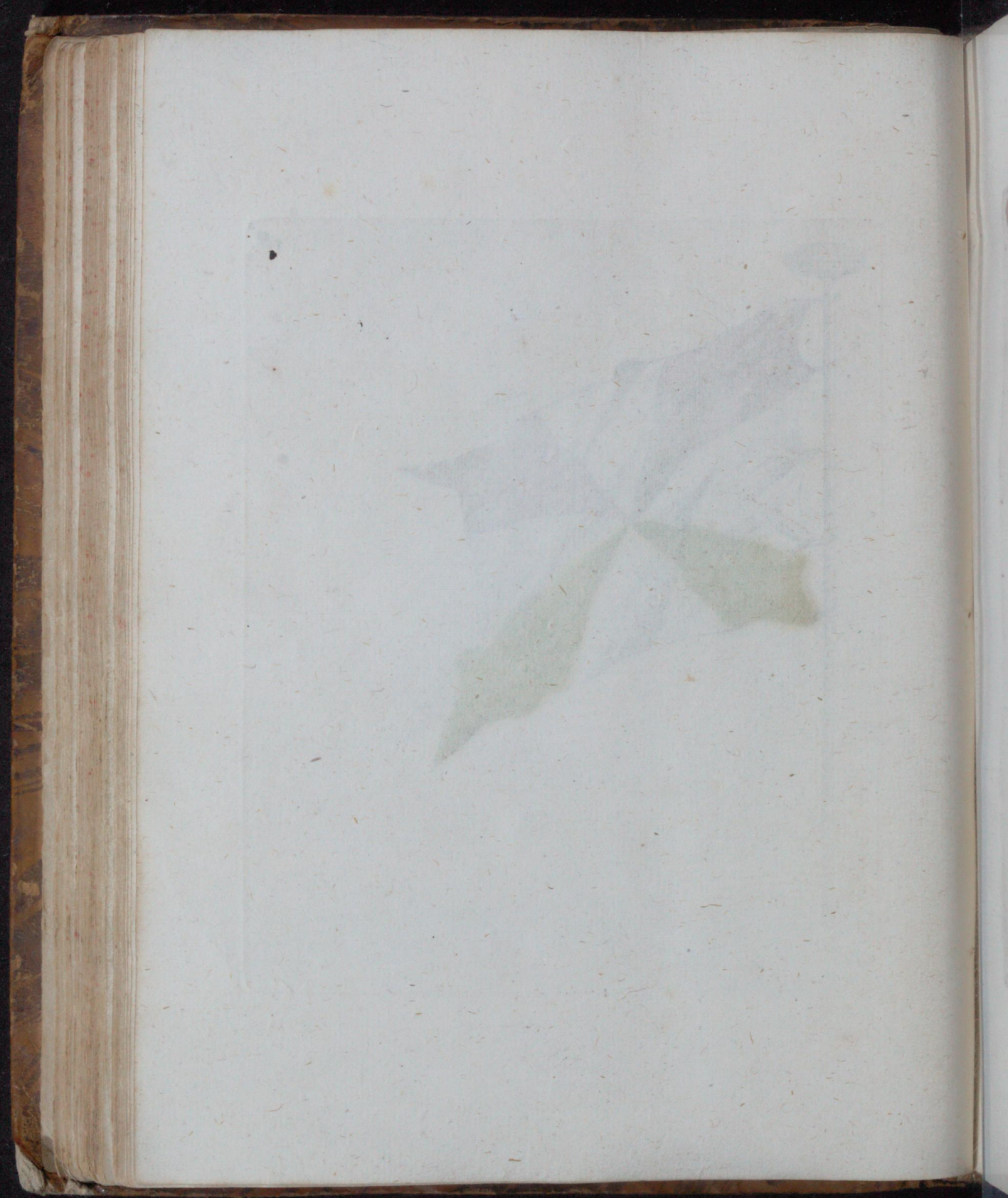

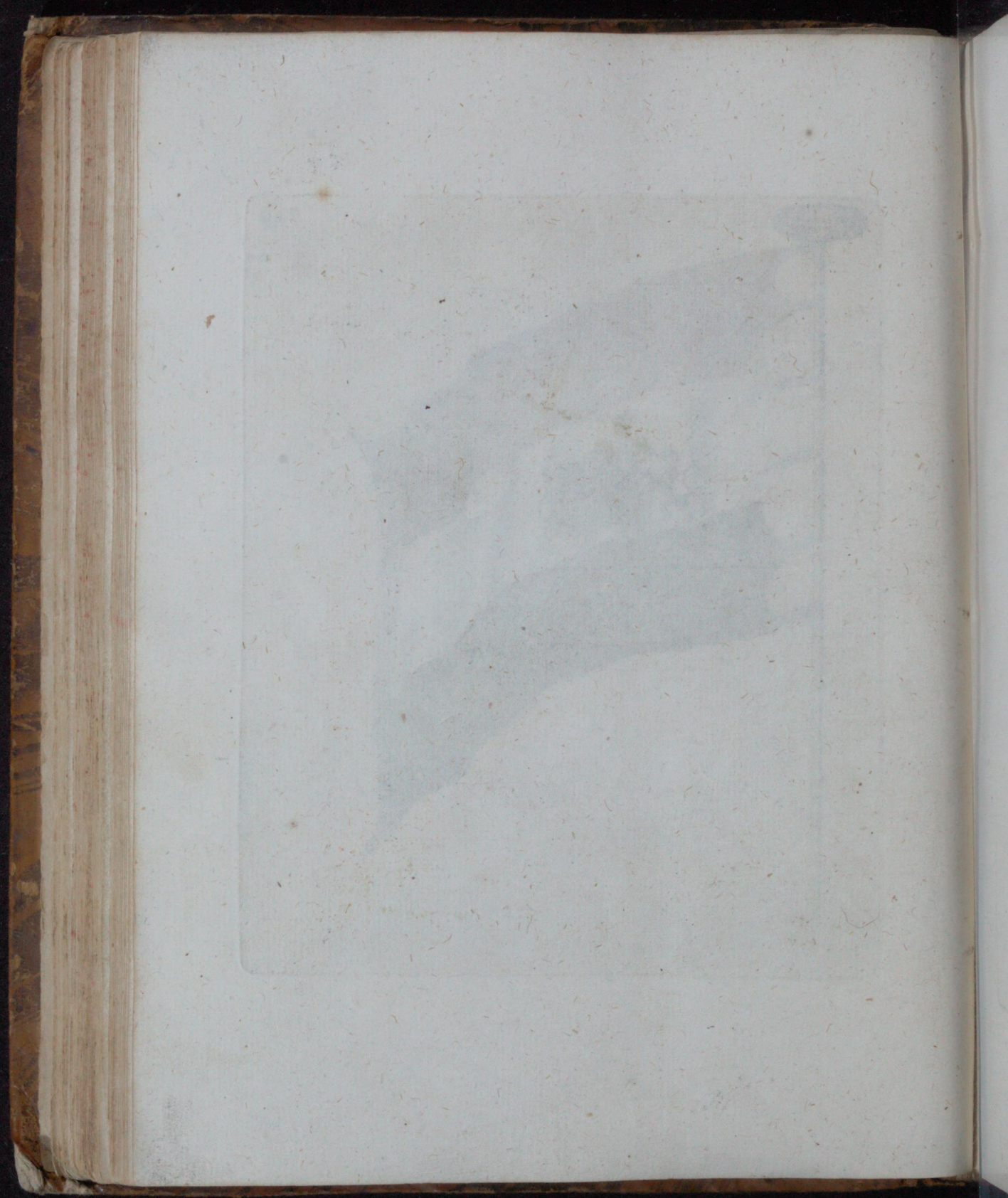

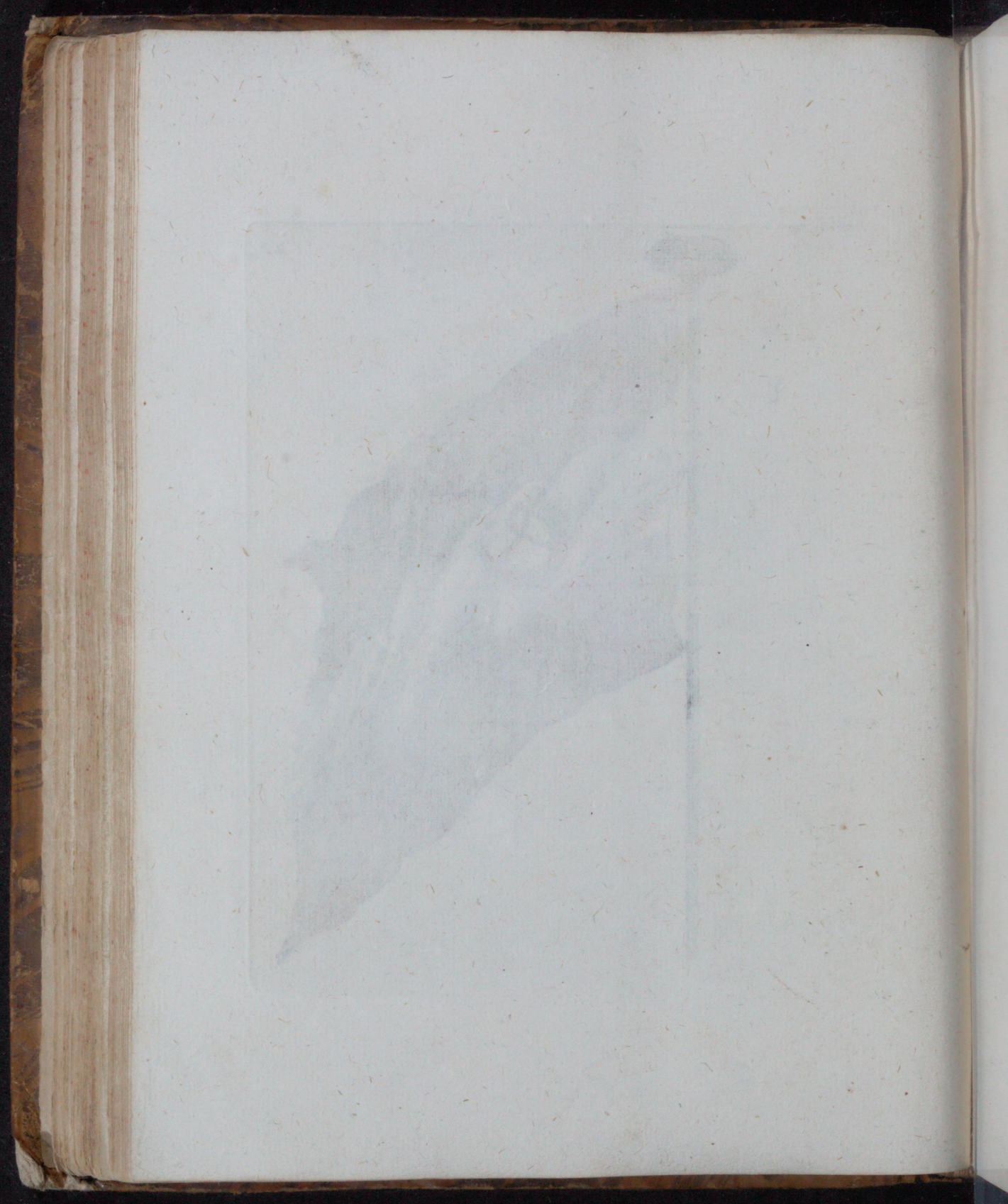
10

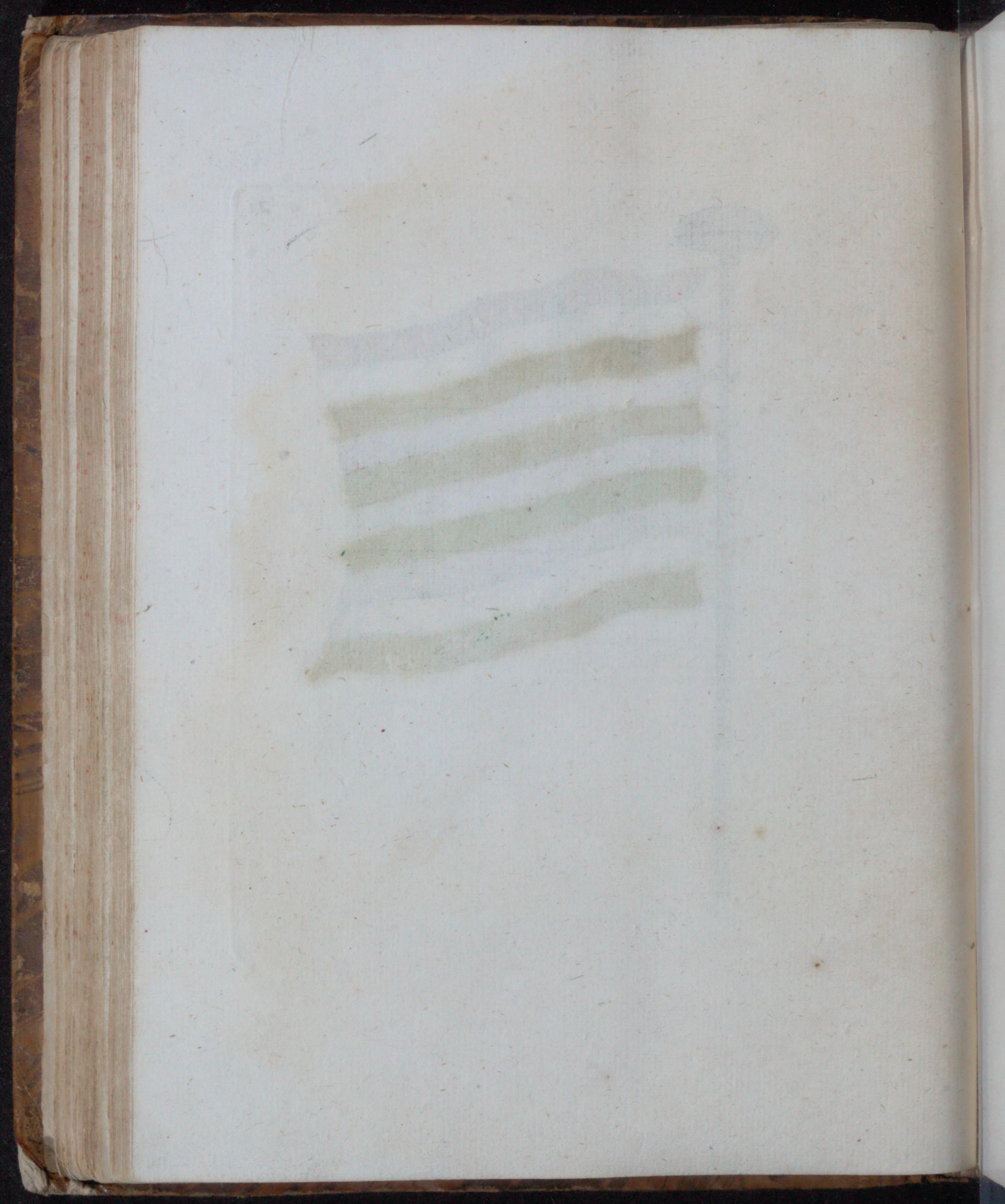

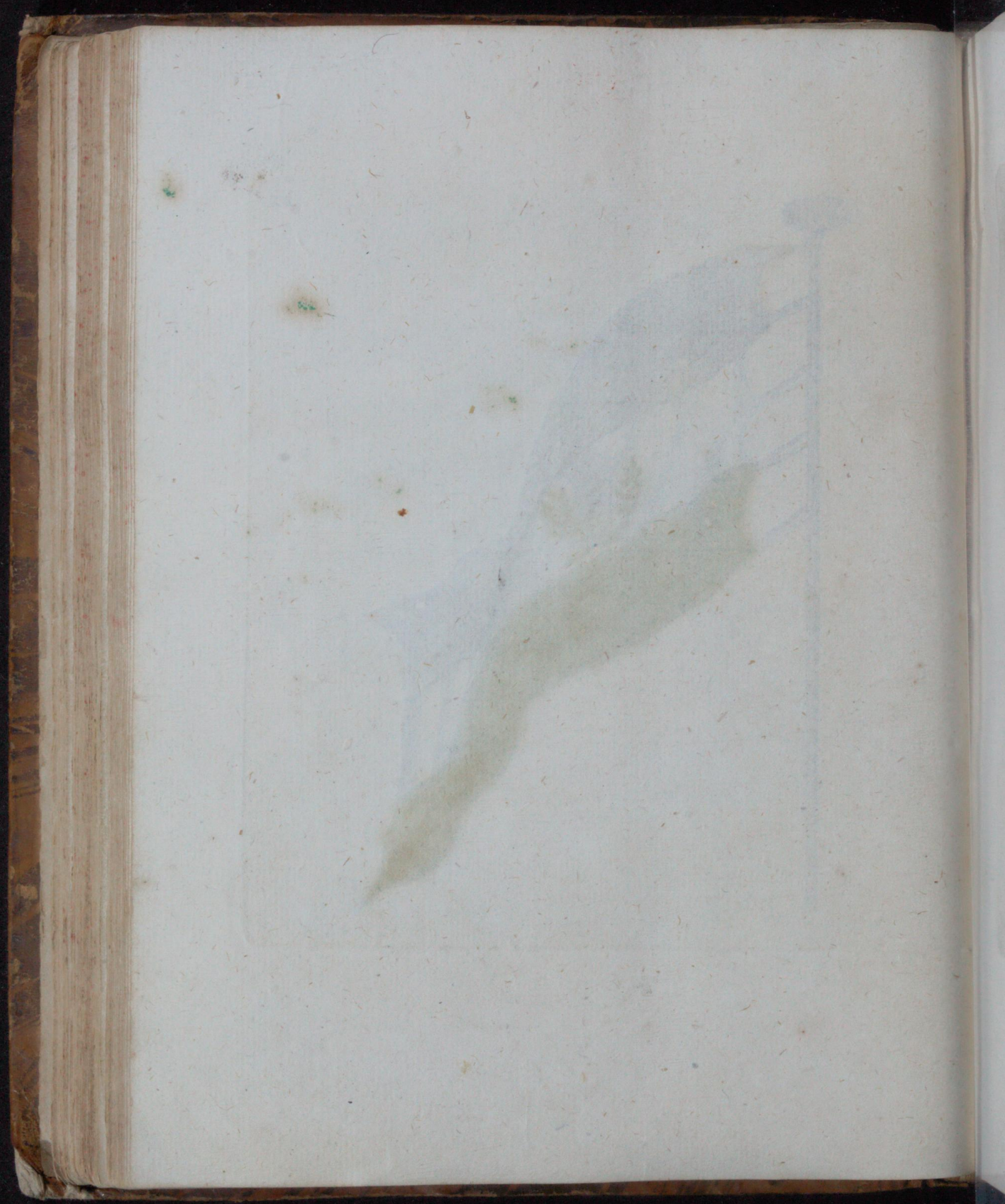

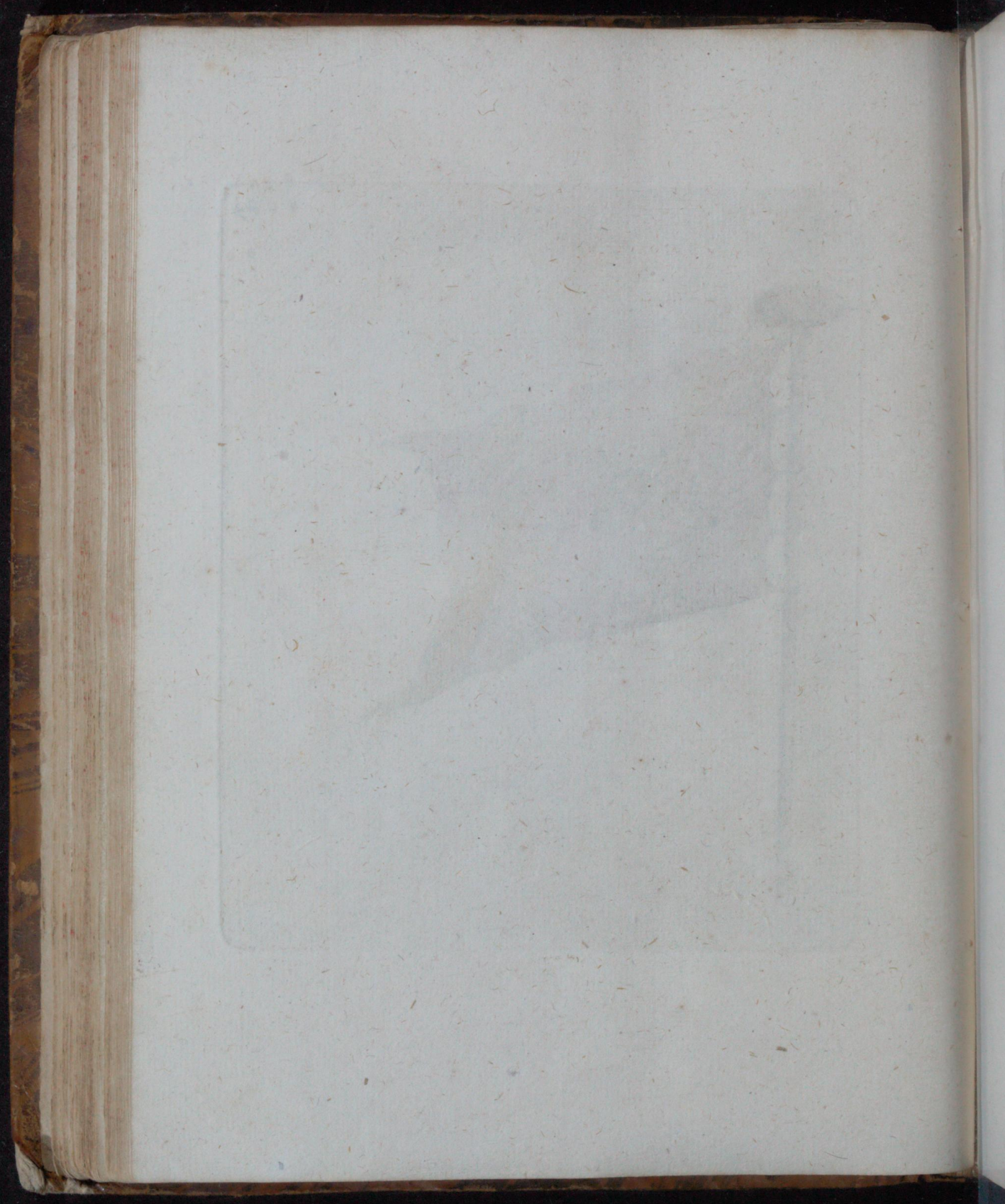

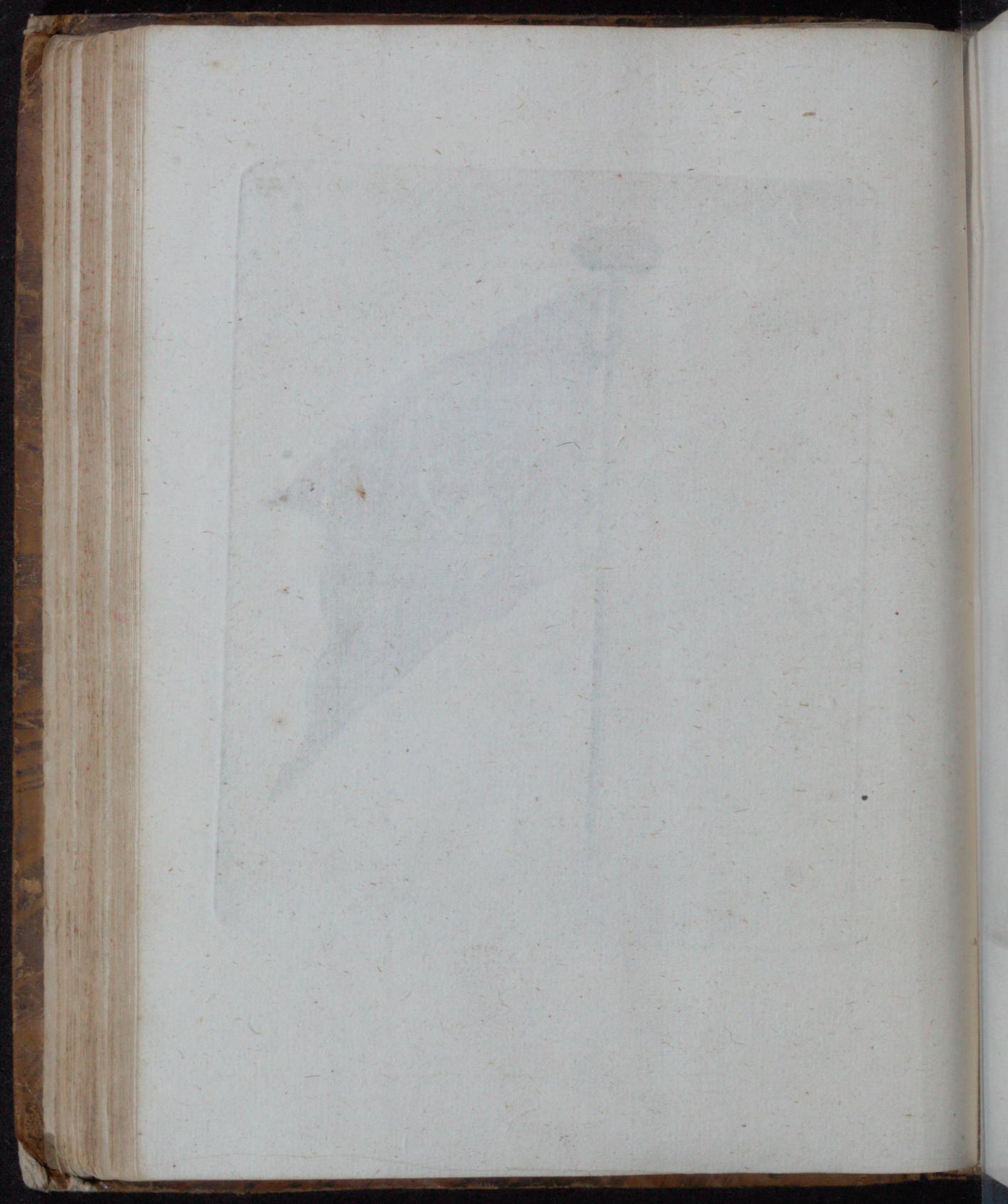

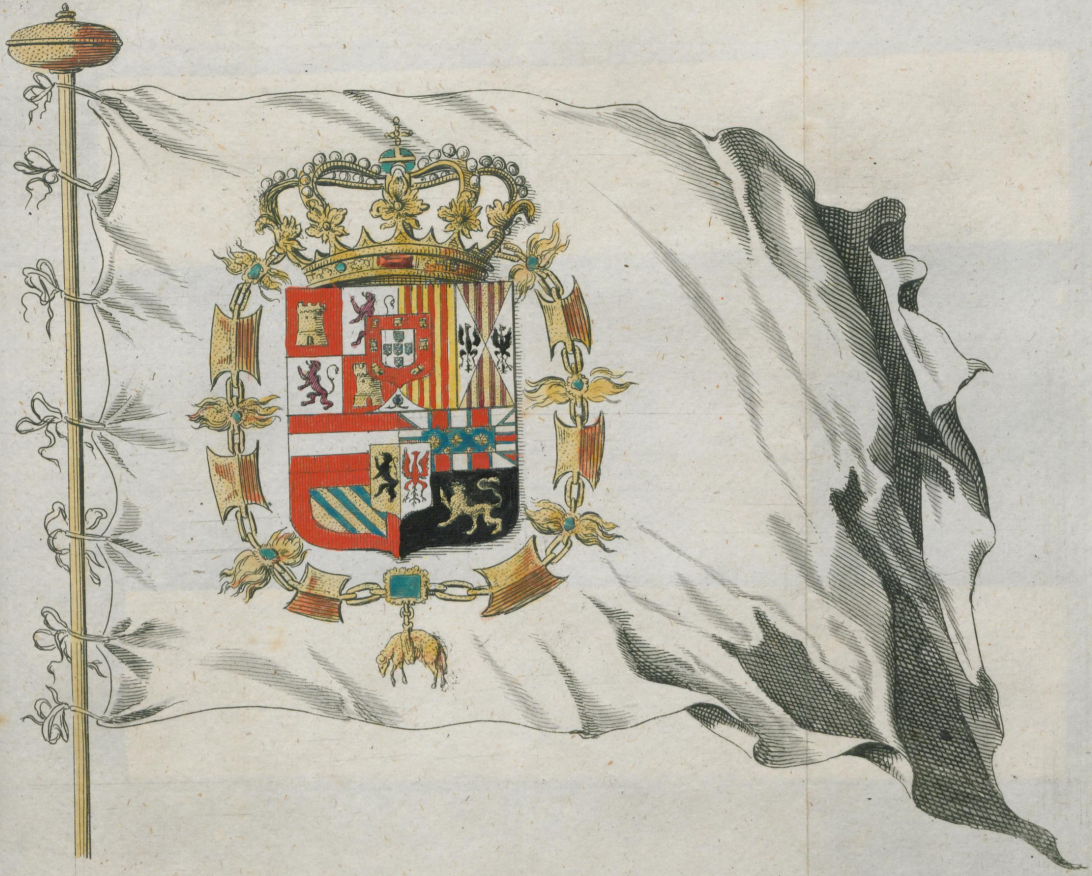

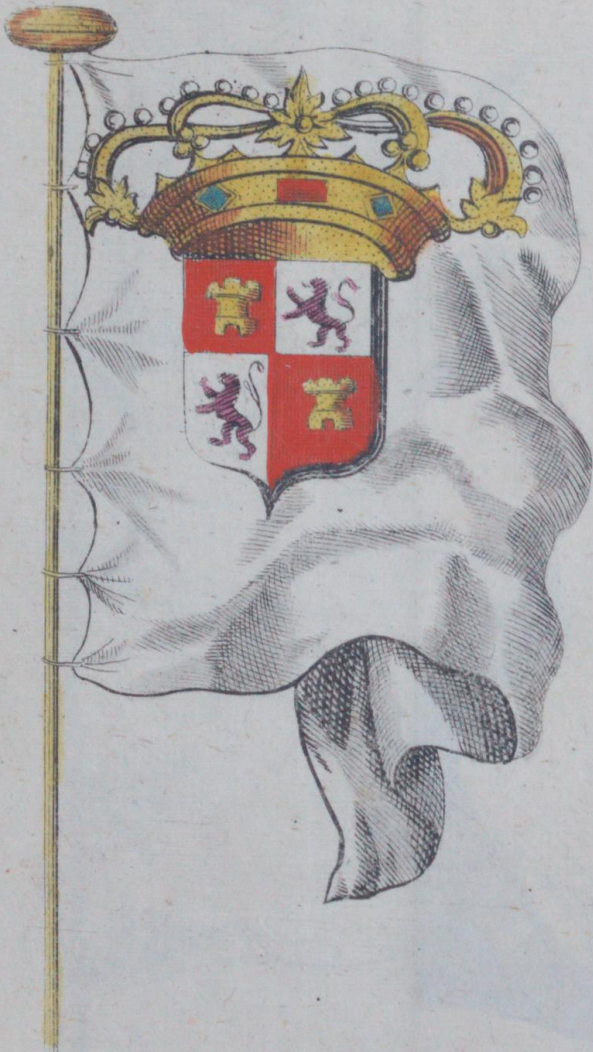

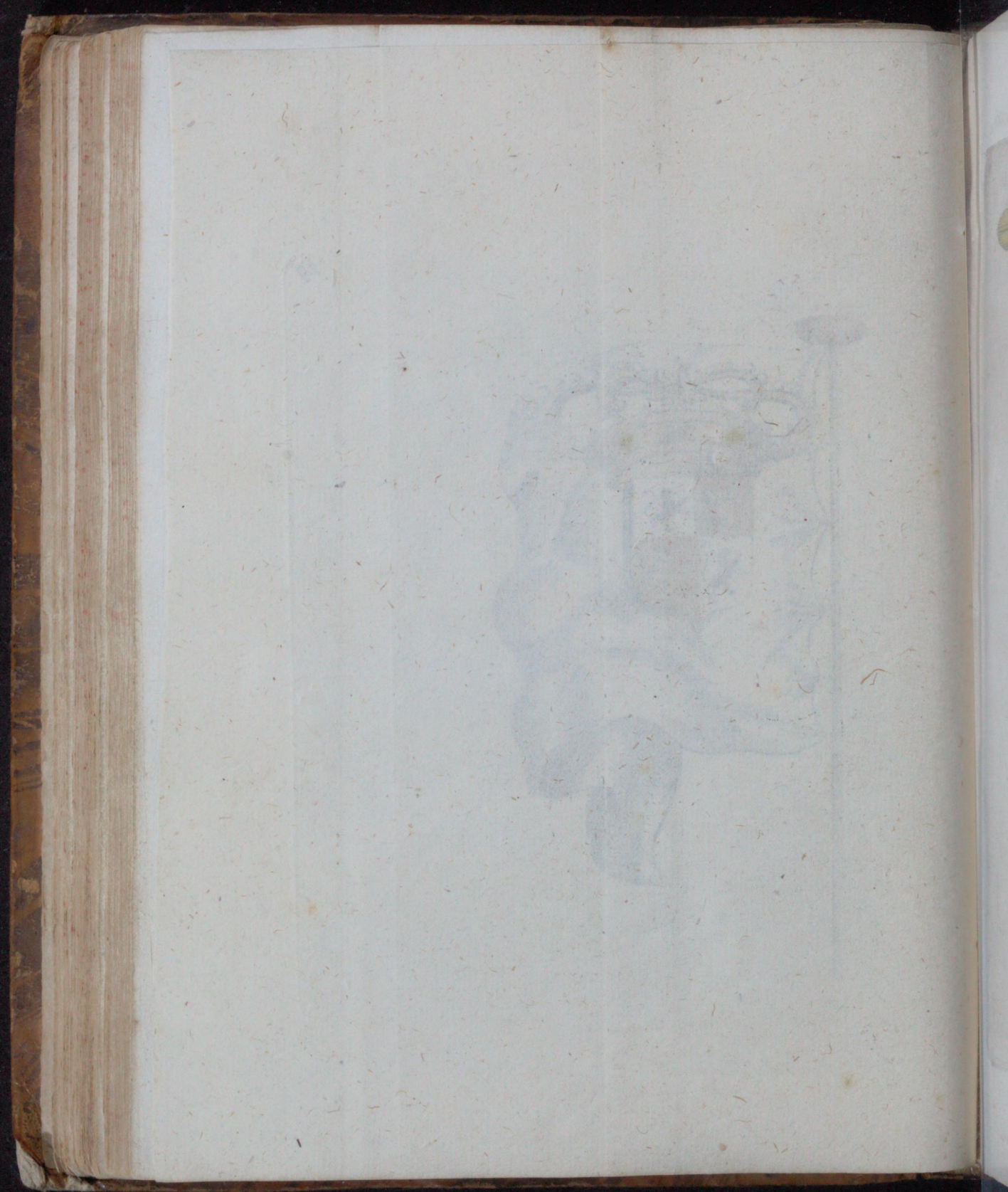

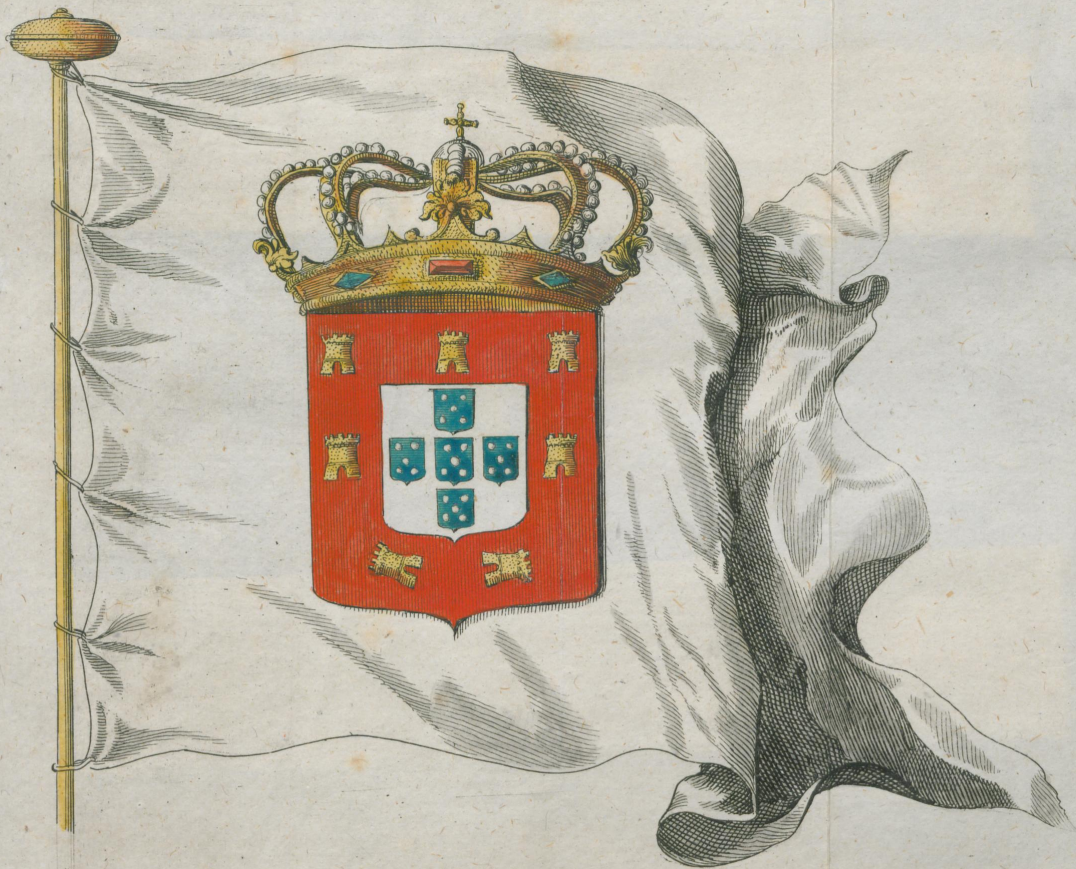

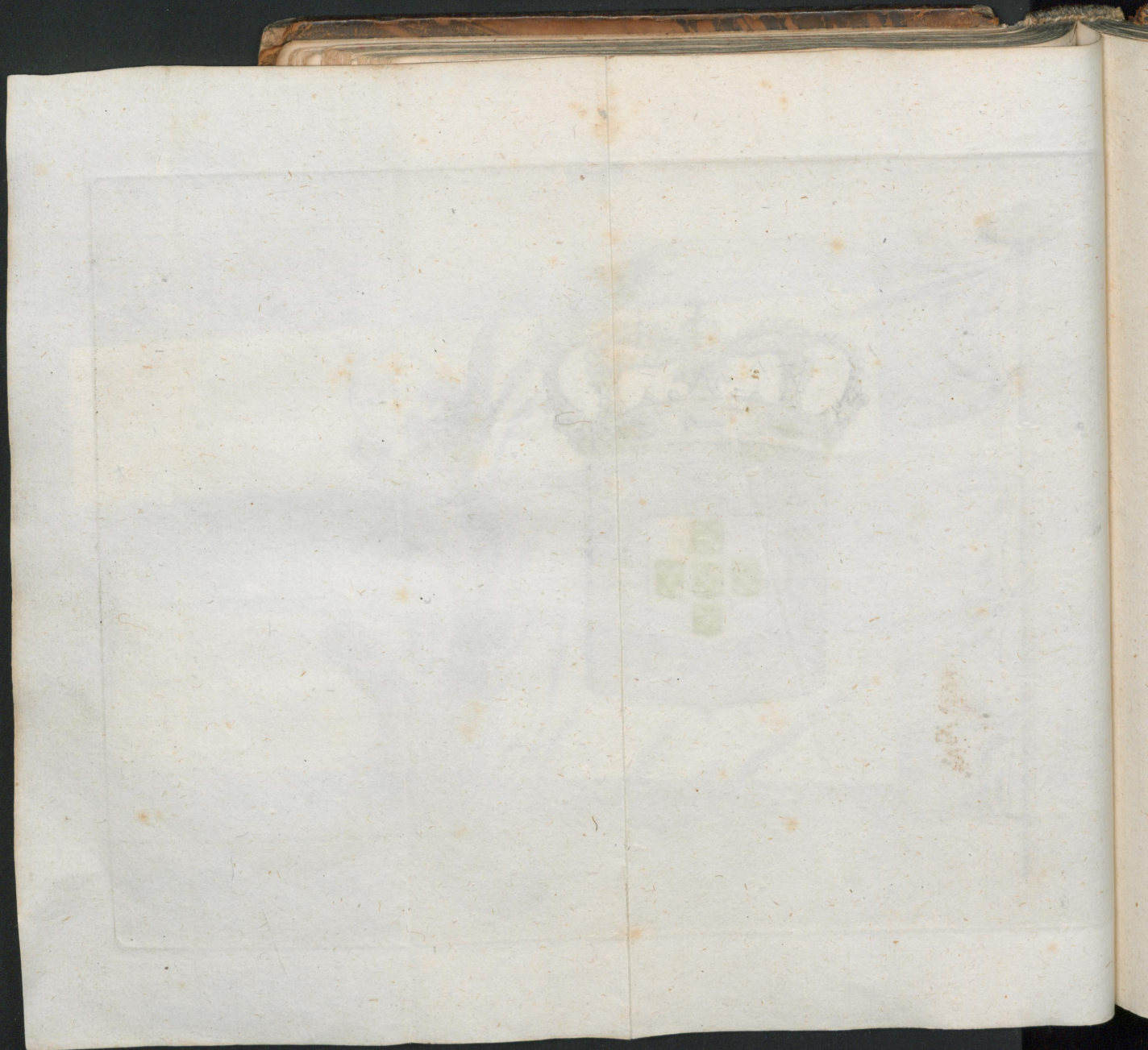

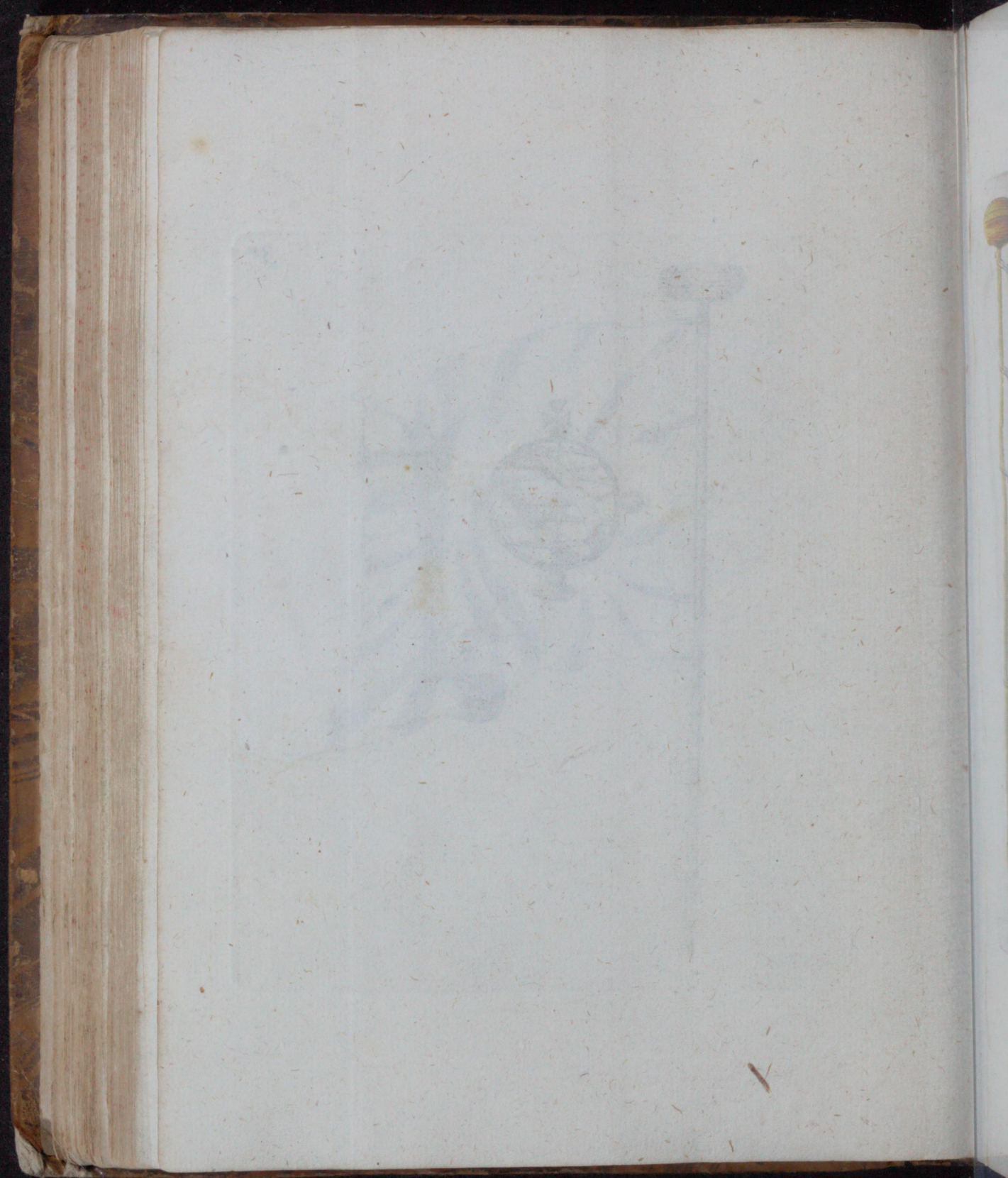

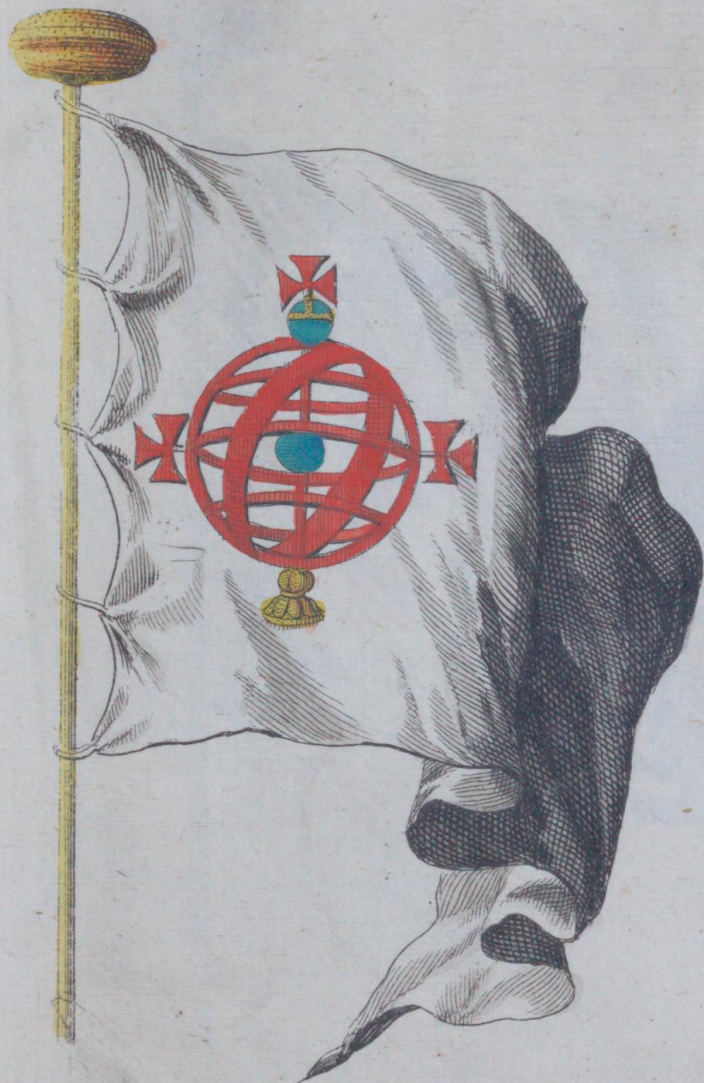

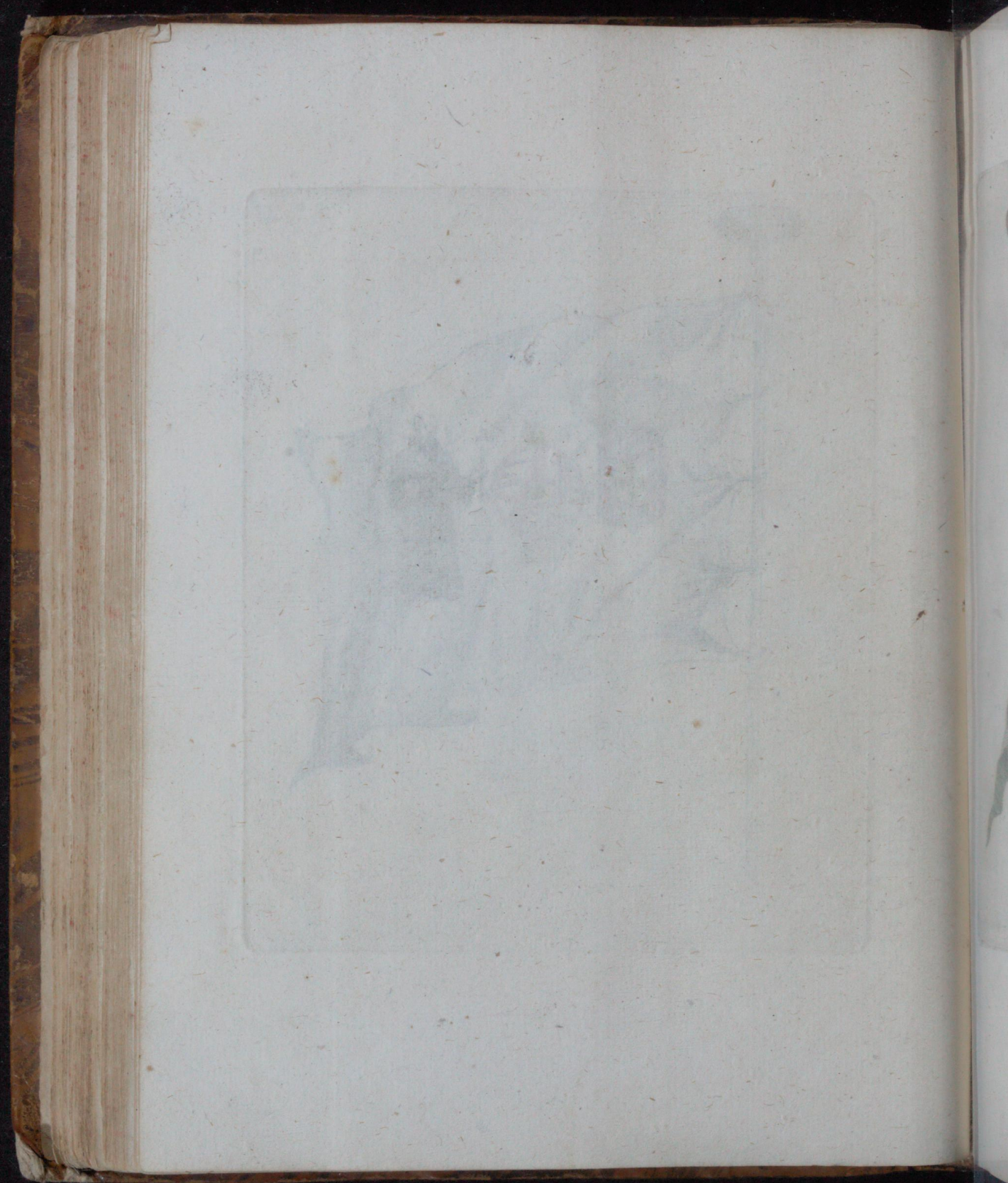

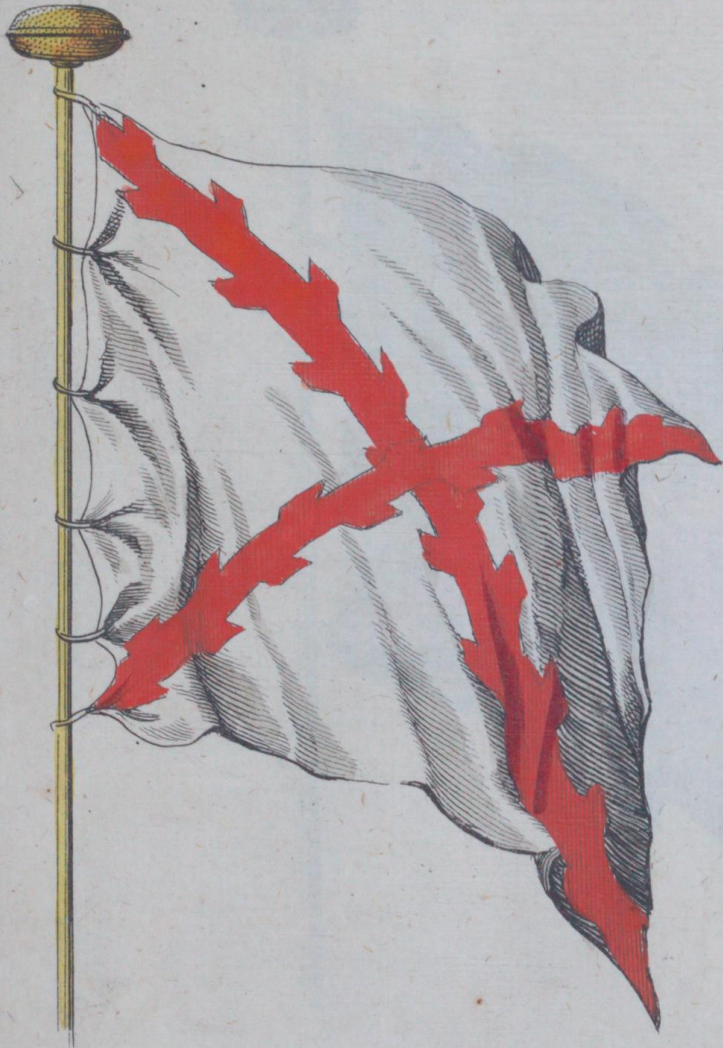

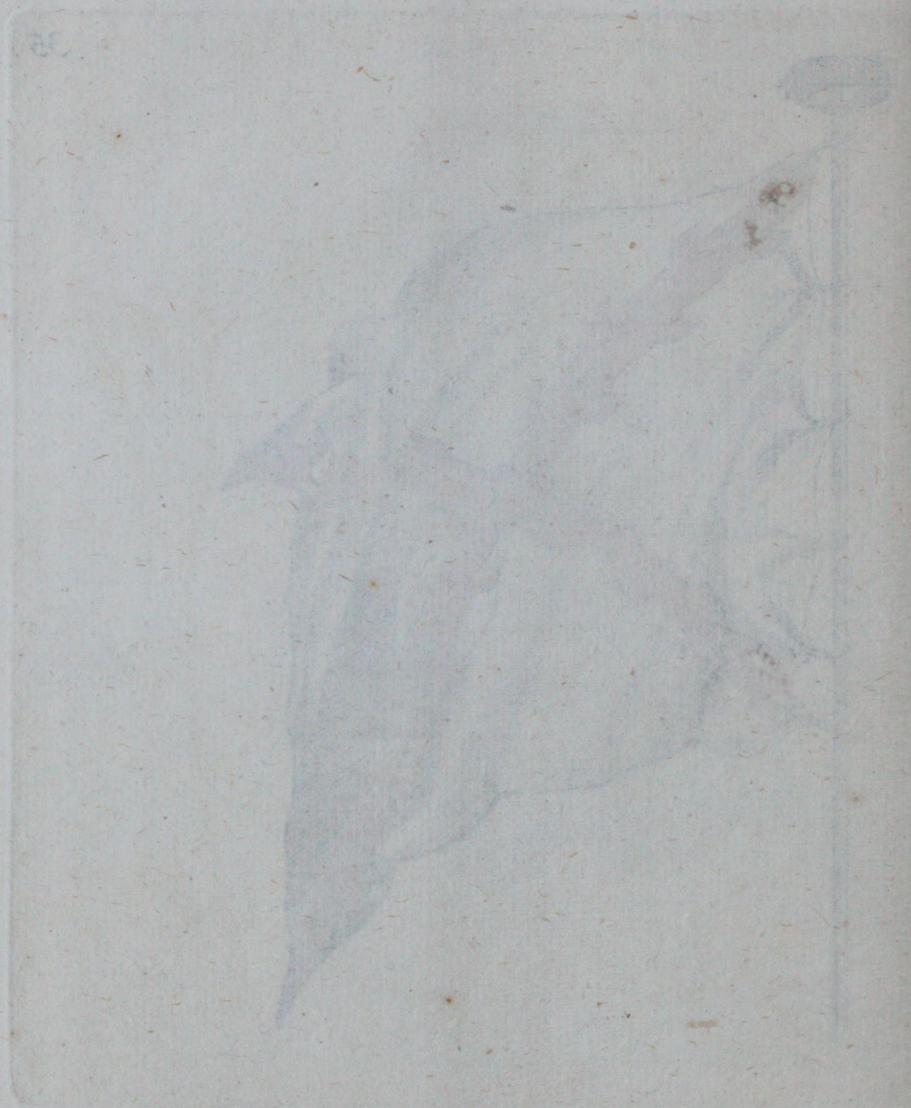

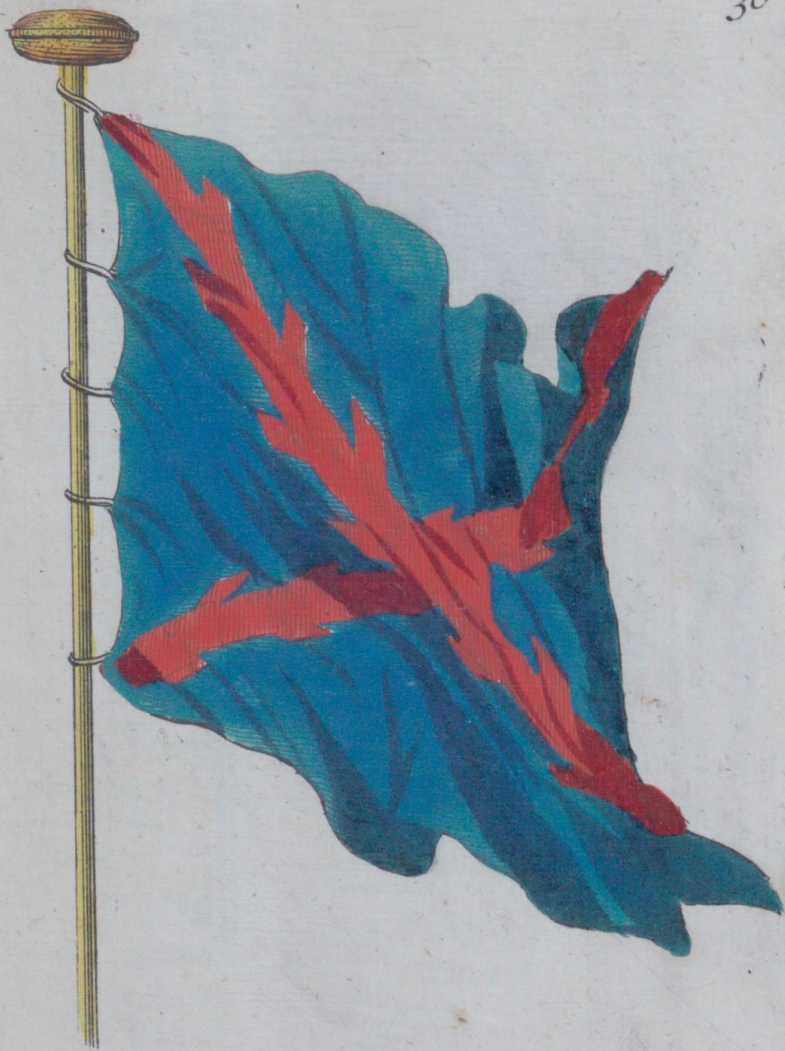

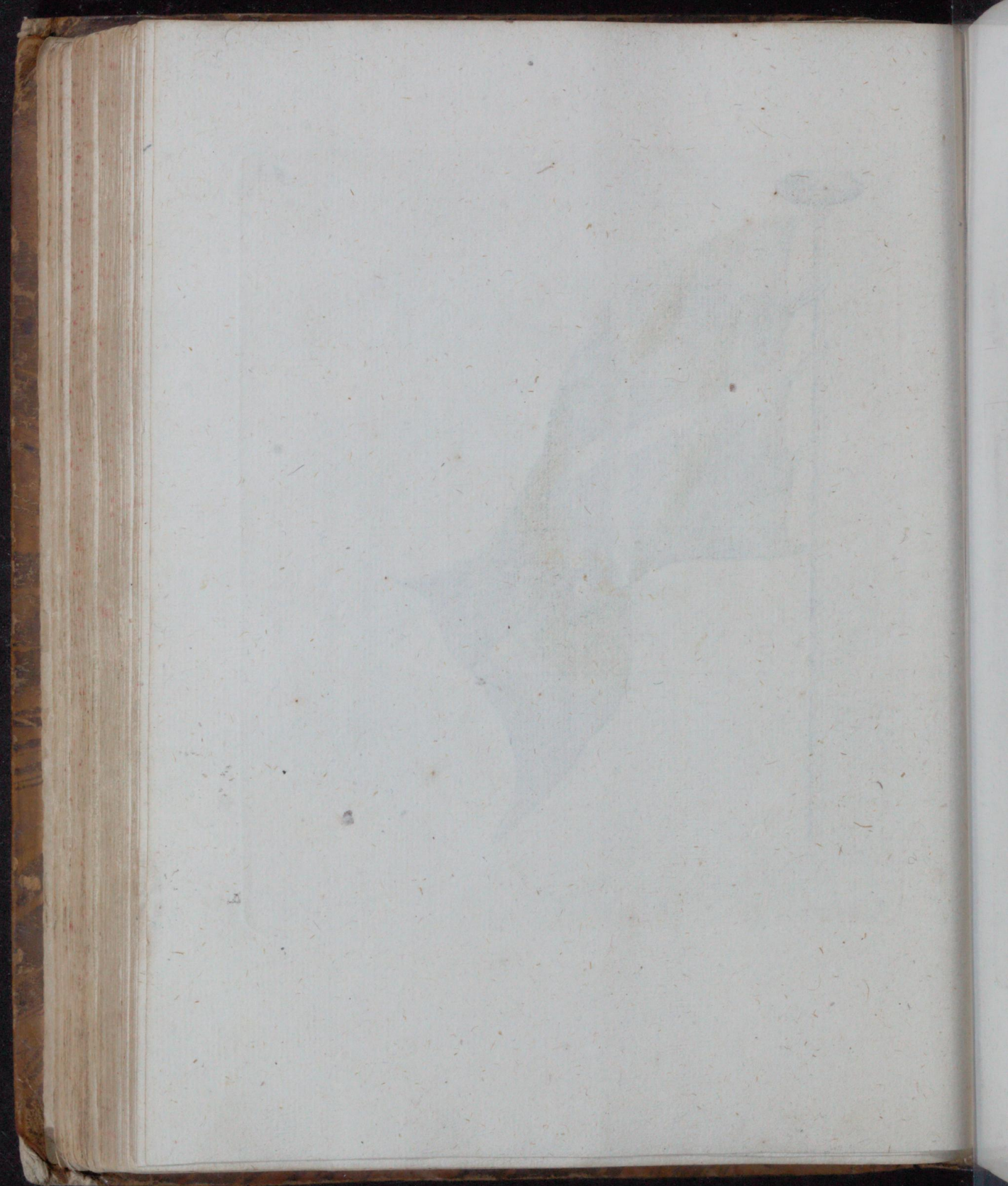

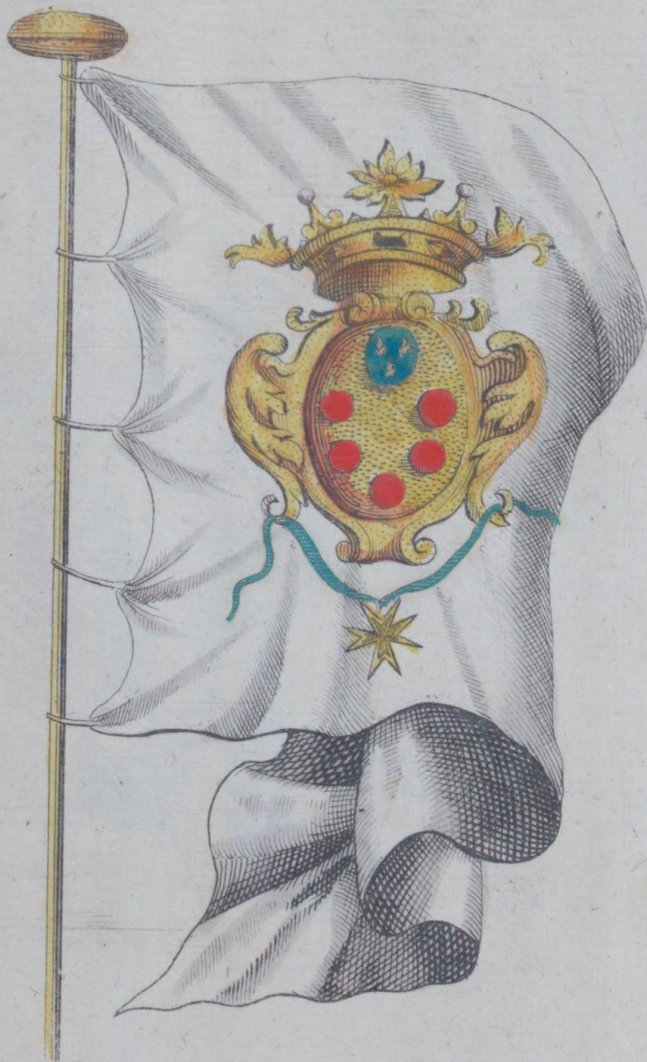

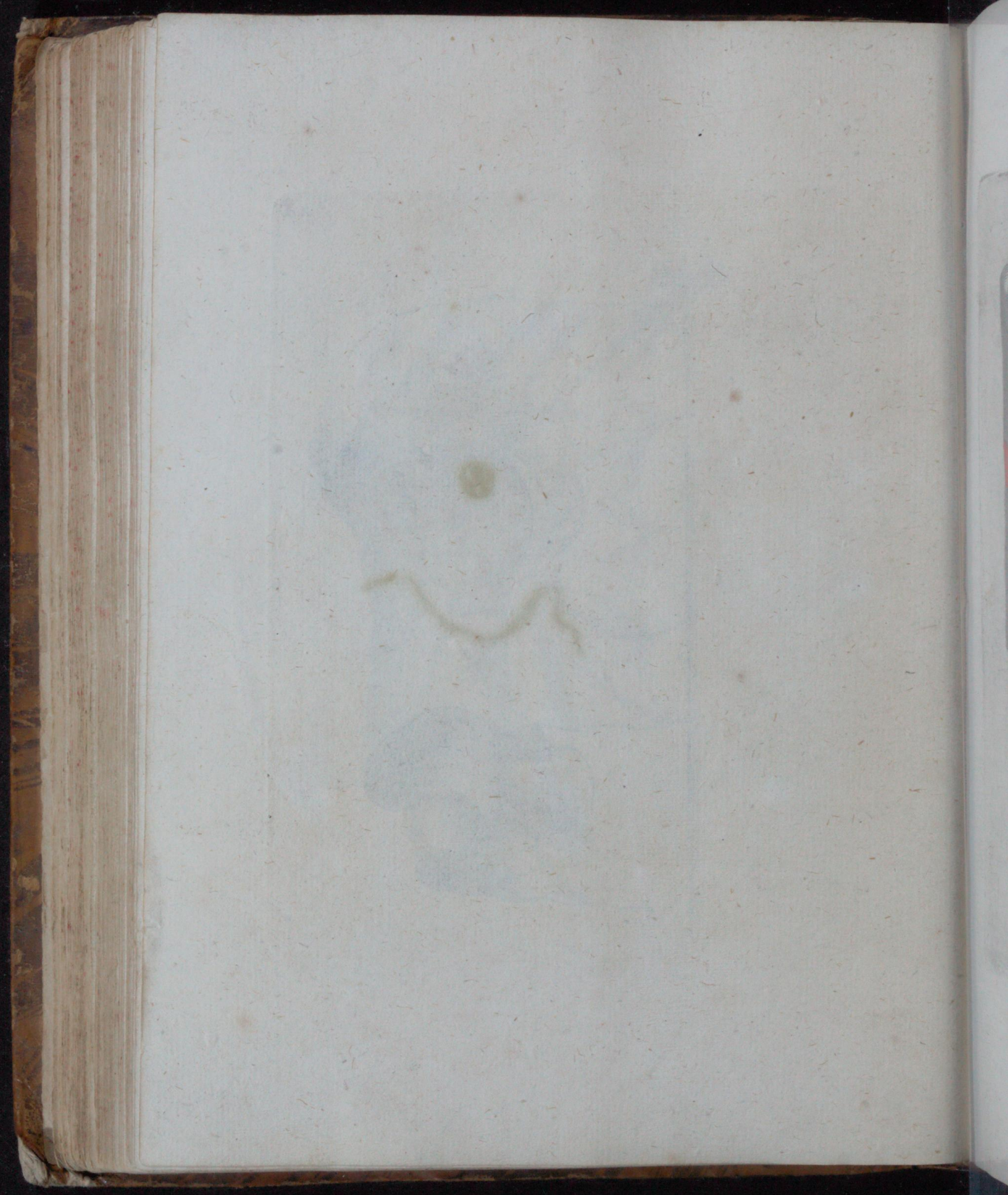

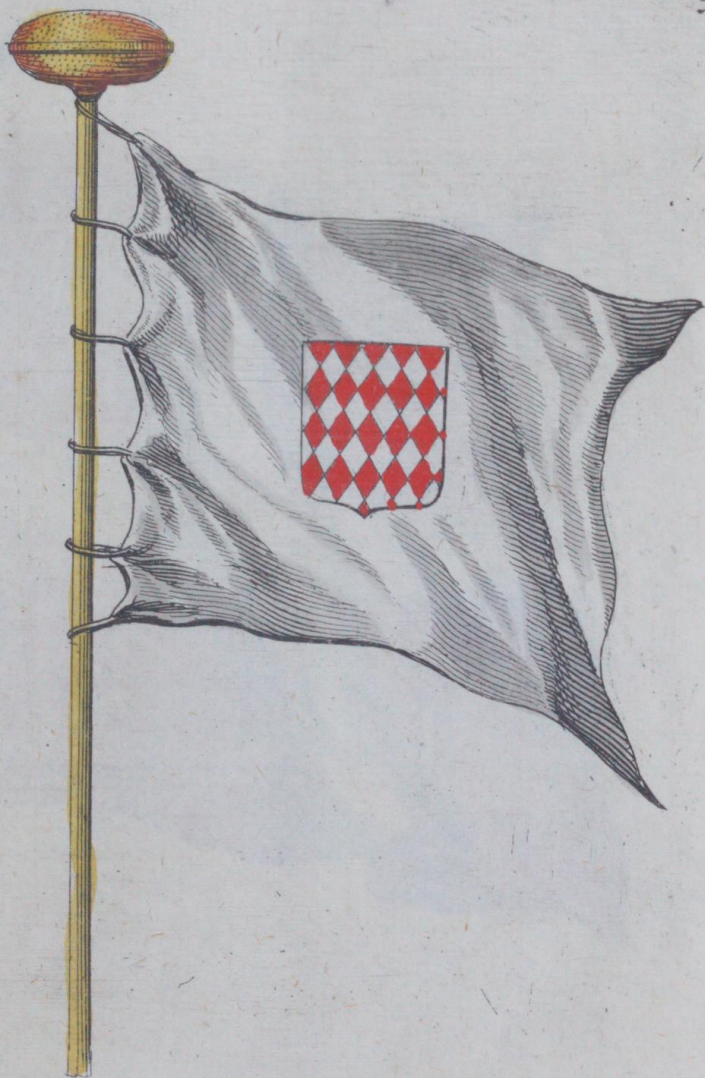

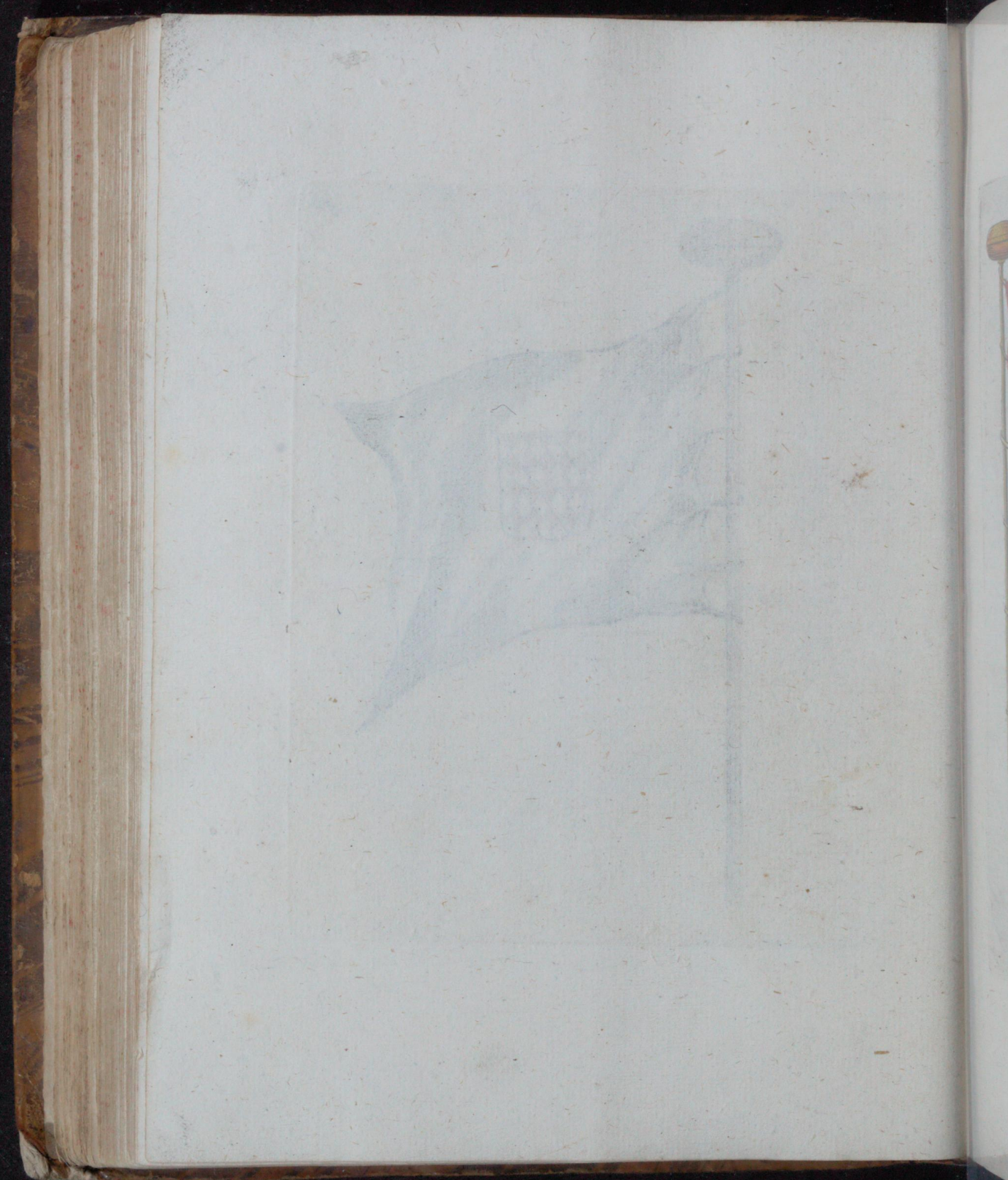

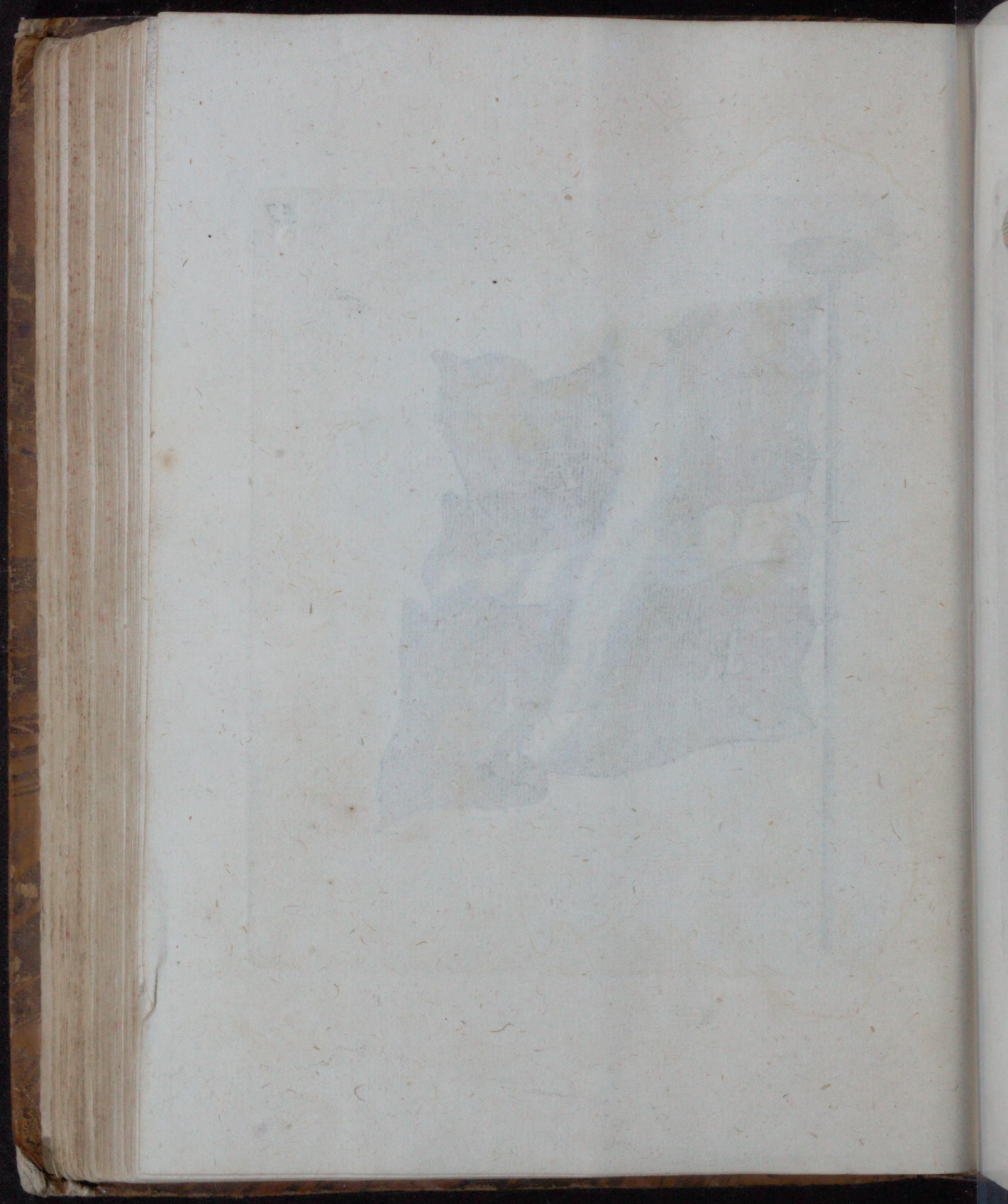

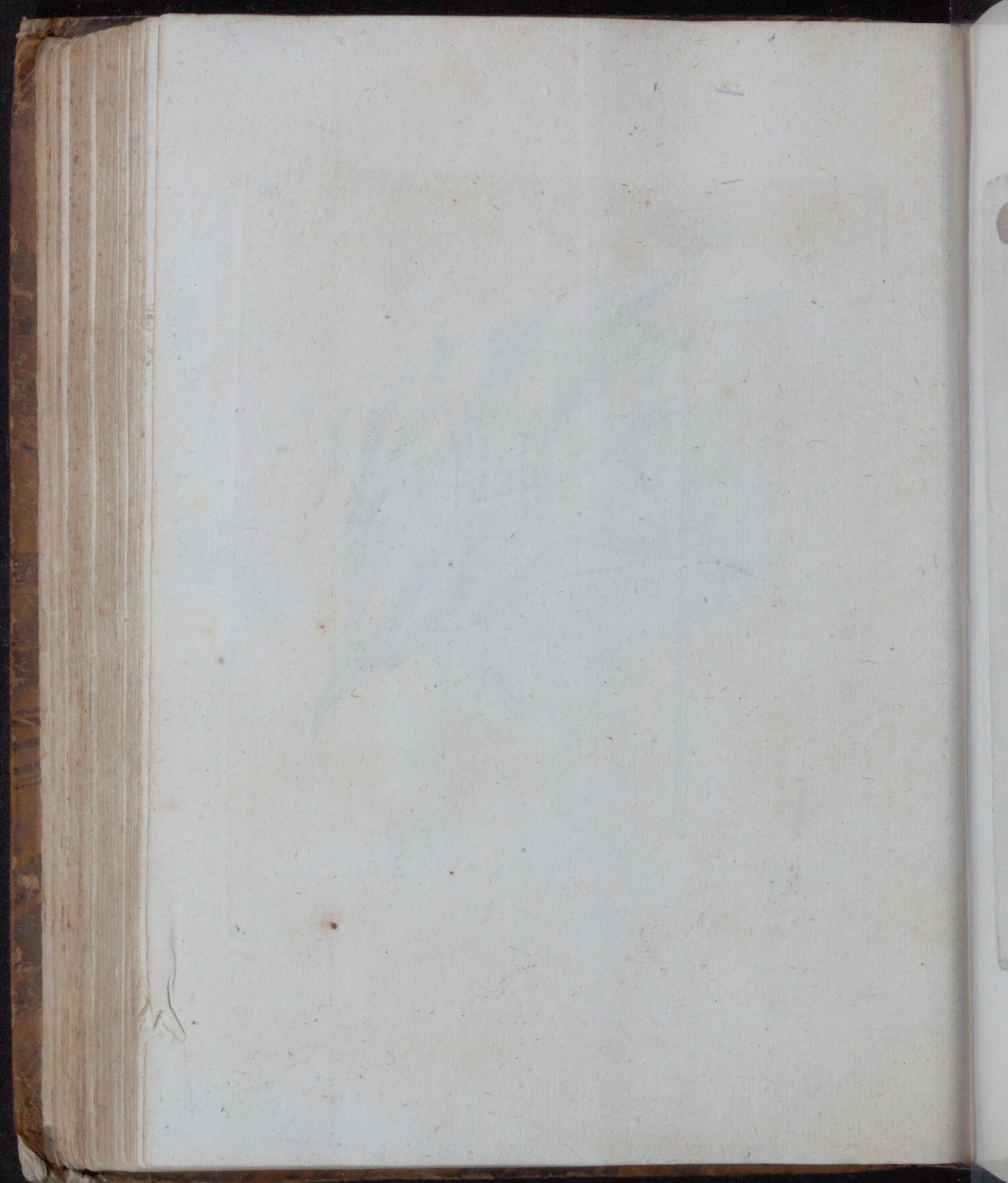

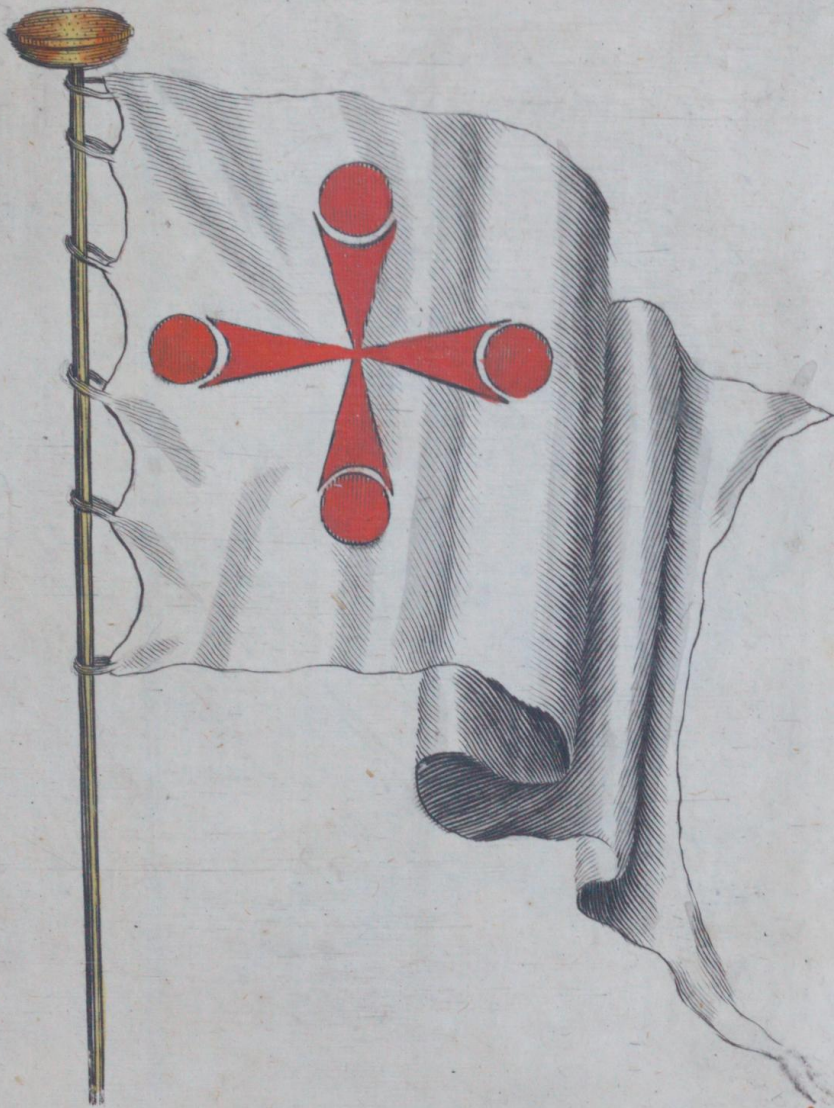

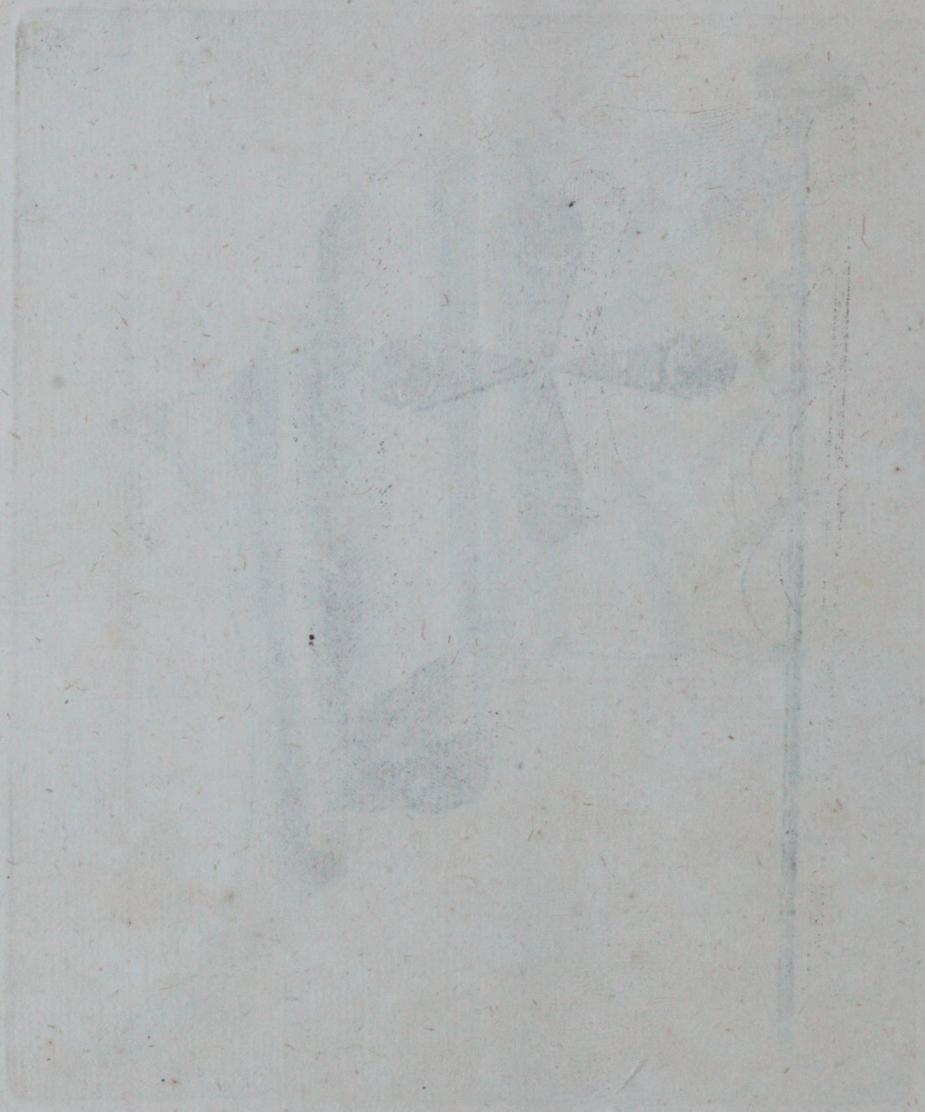

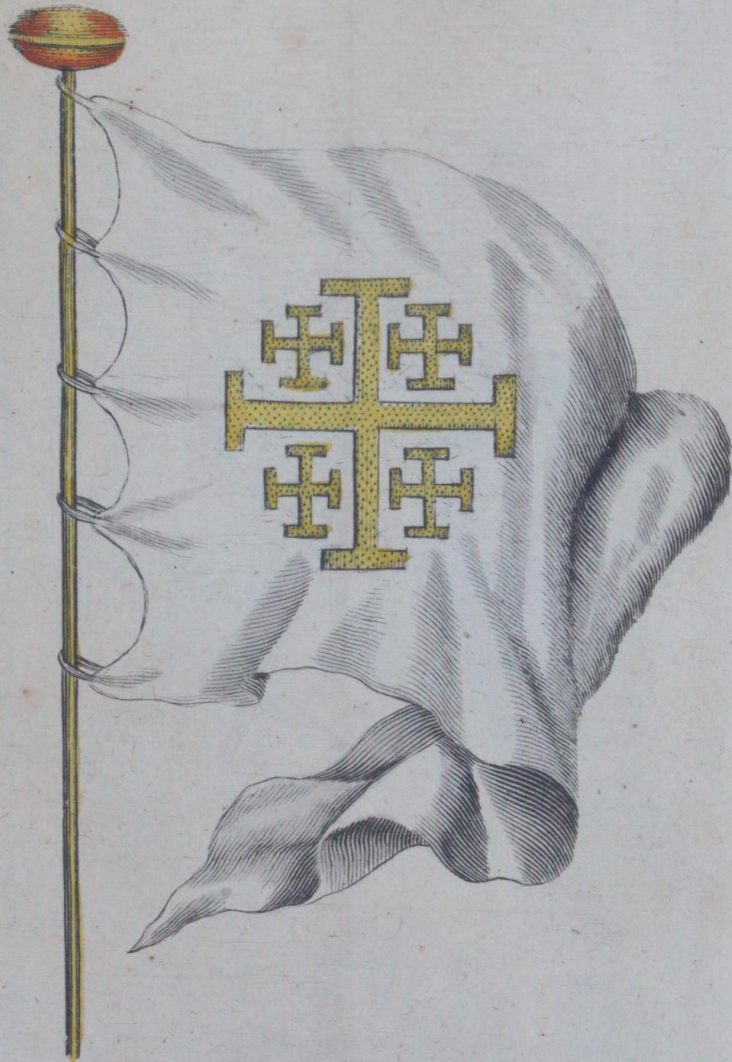

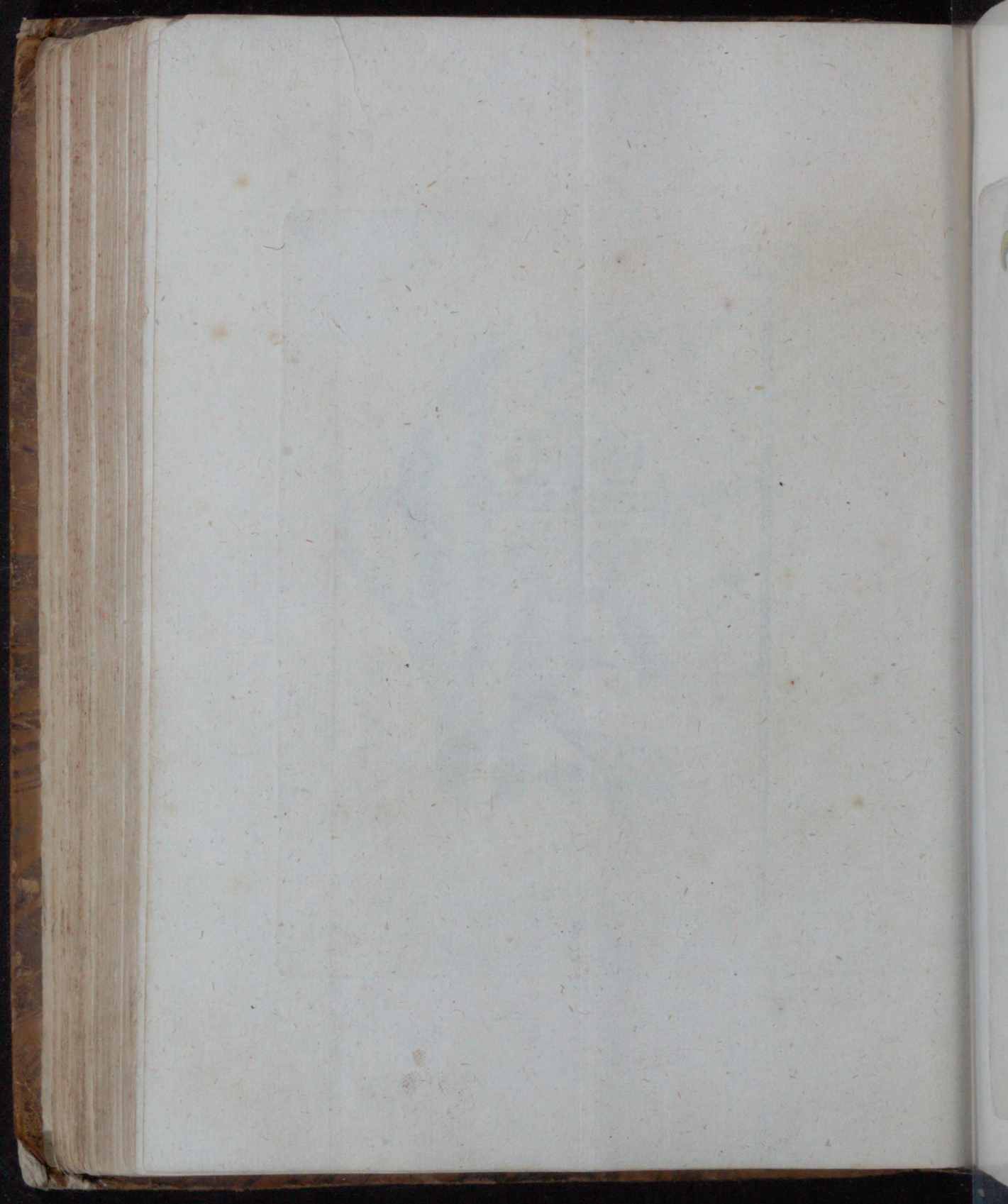

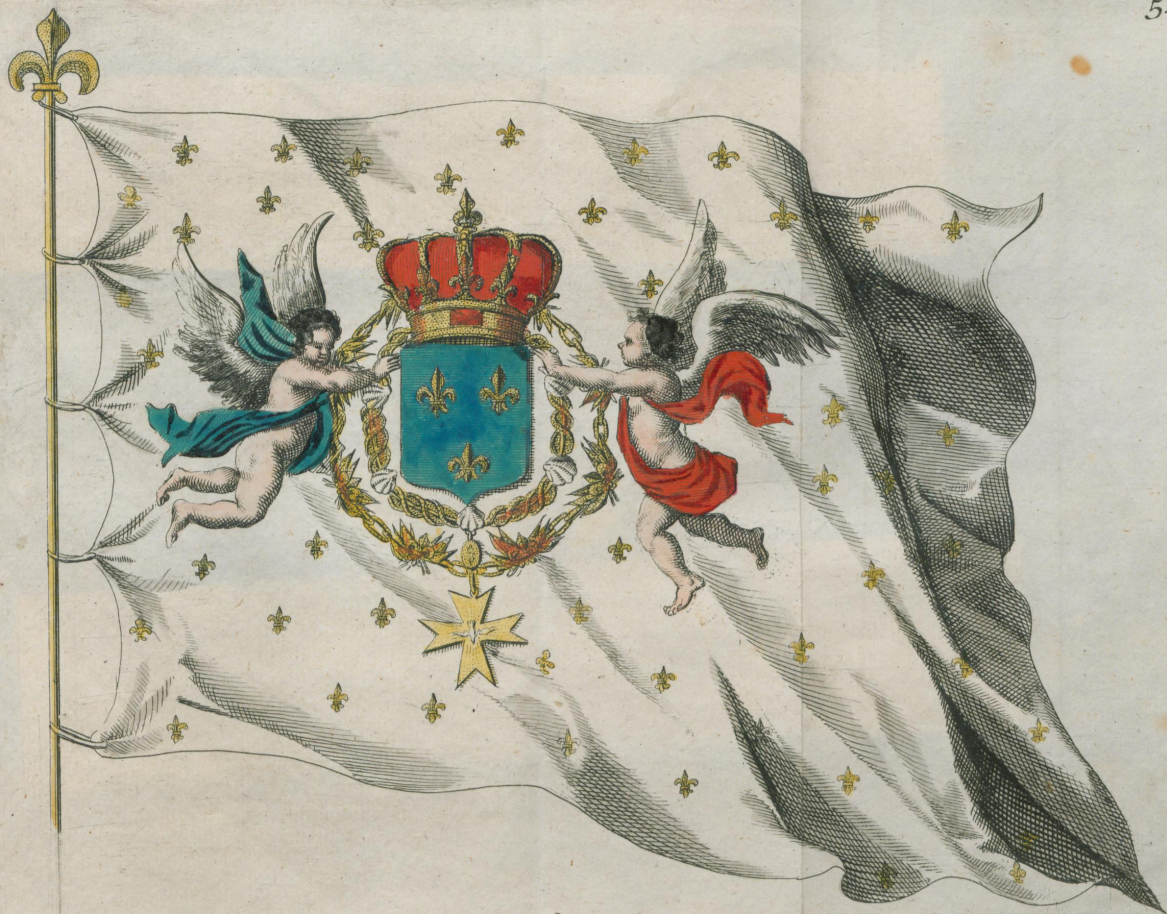

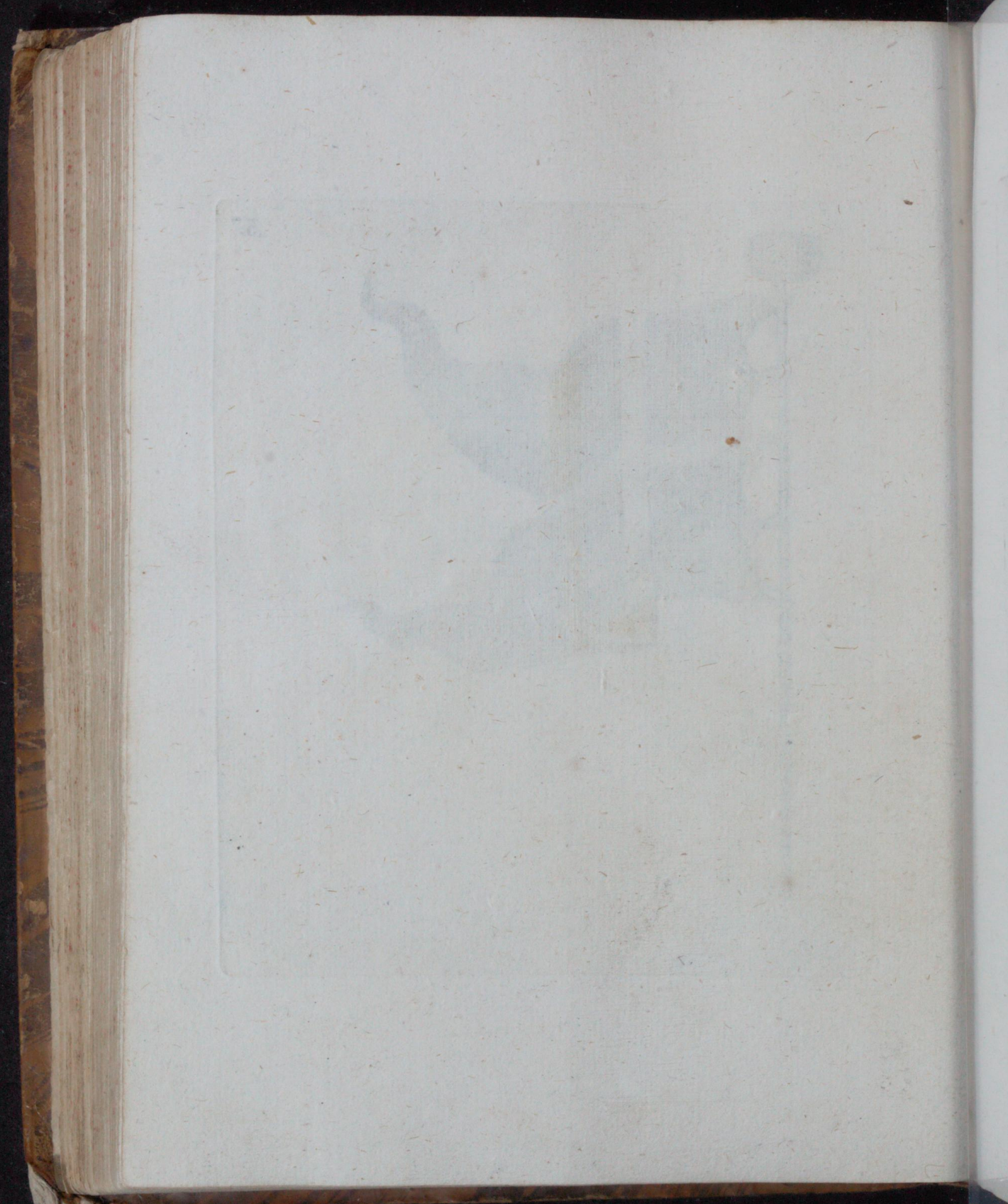

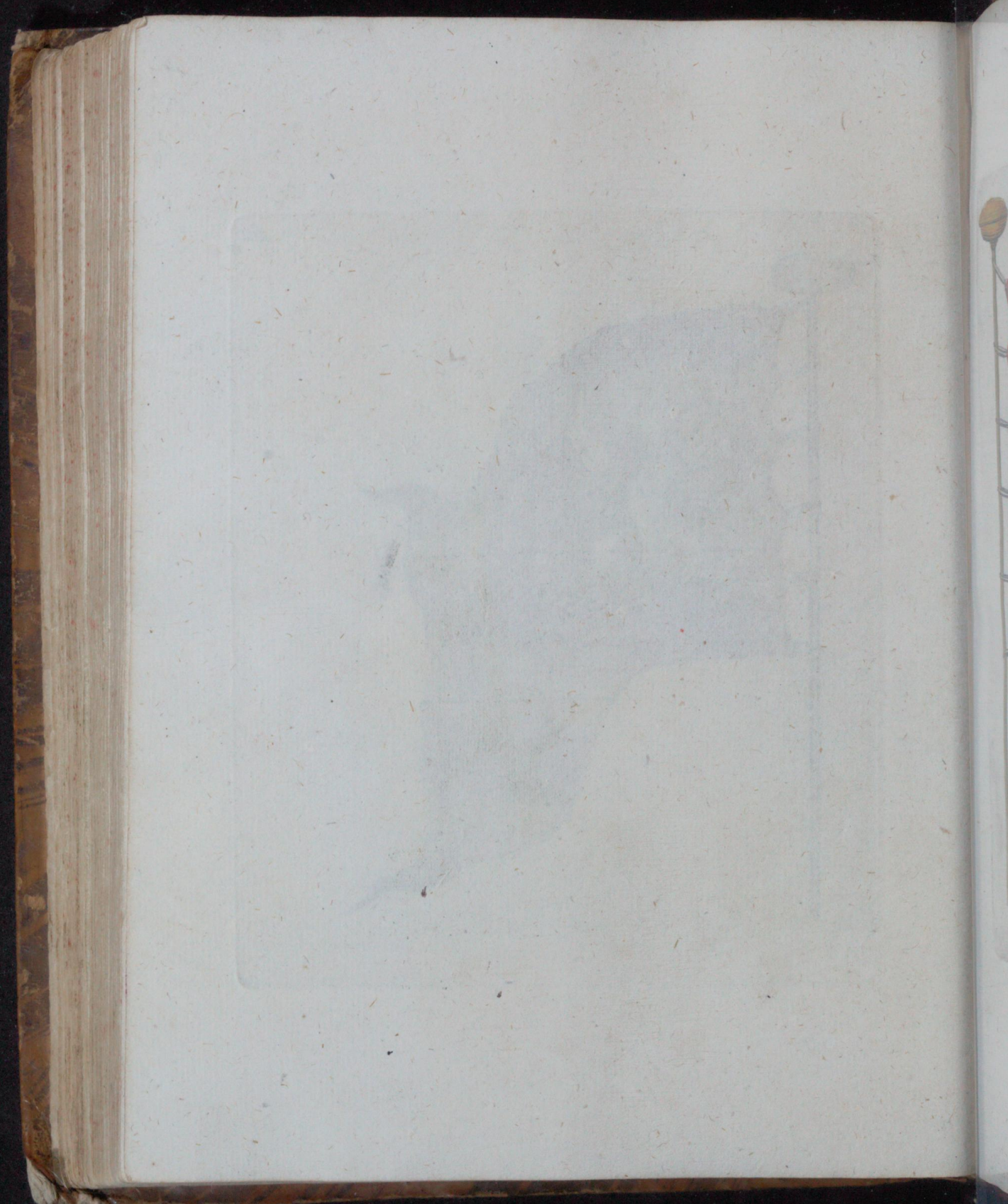

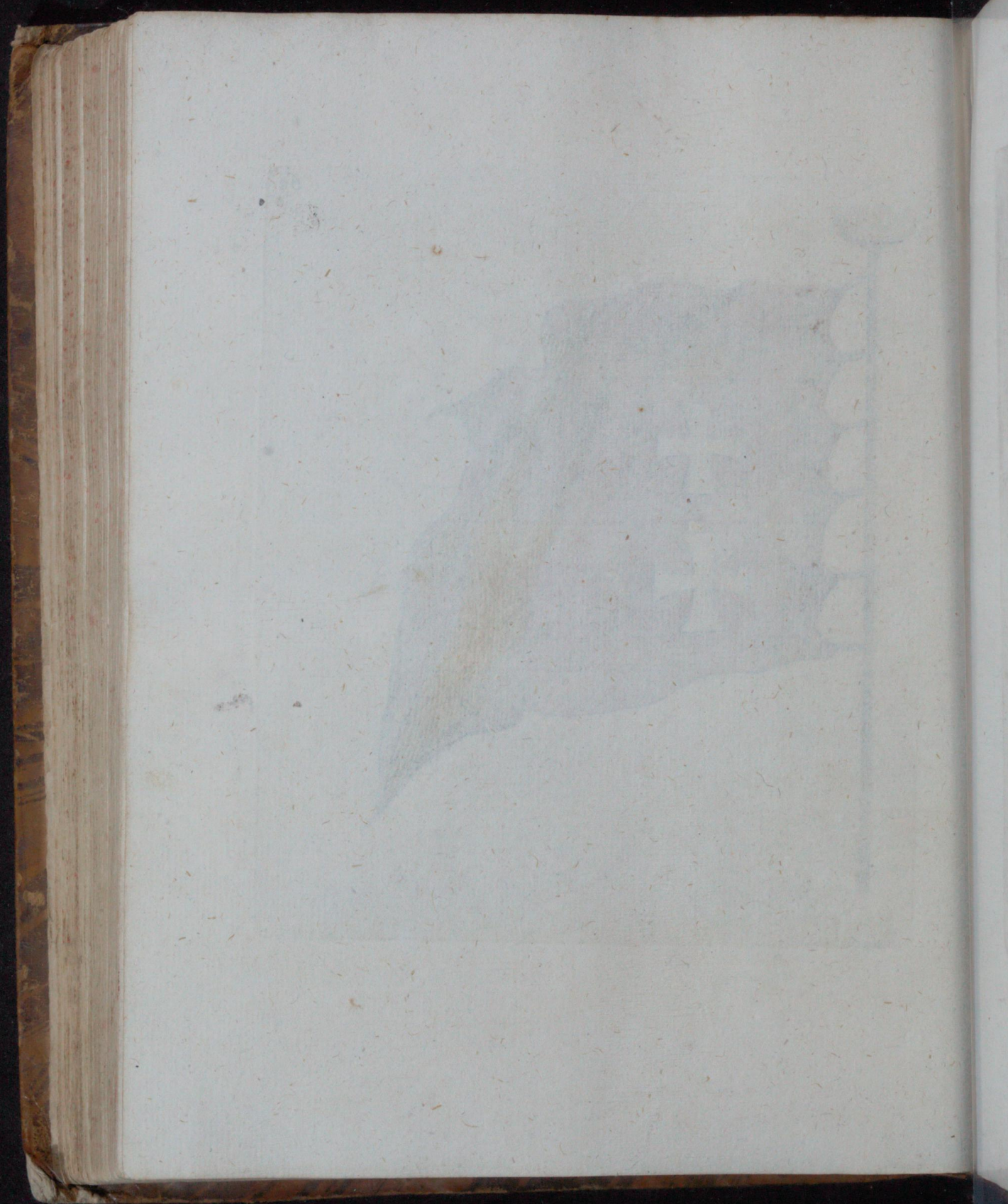

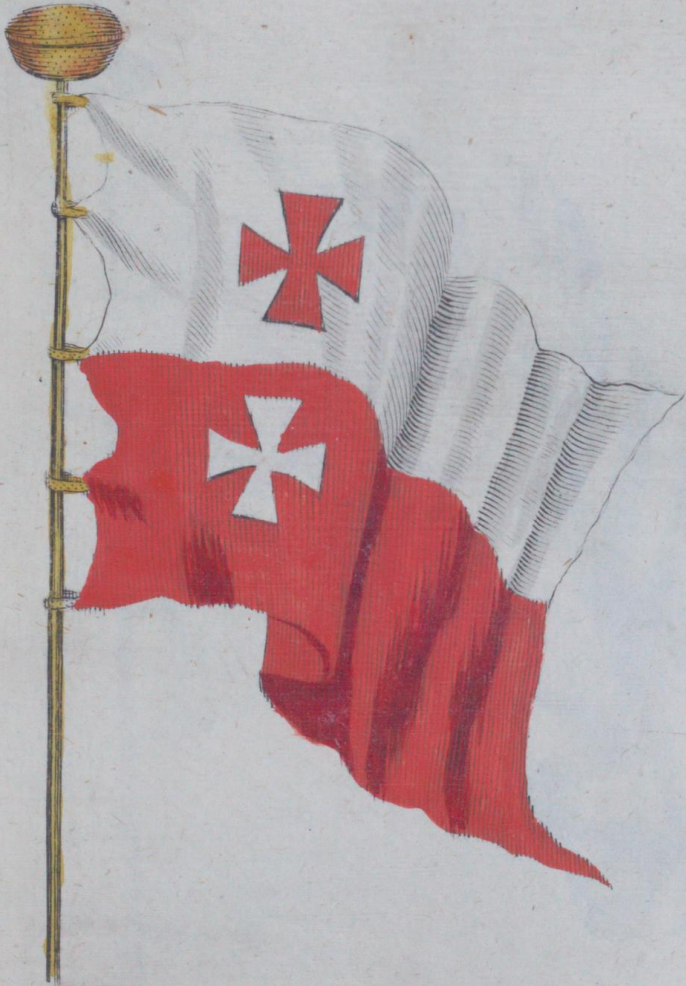

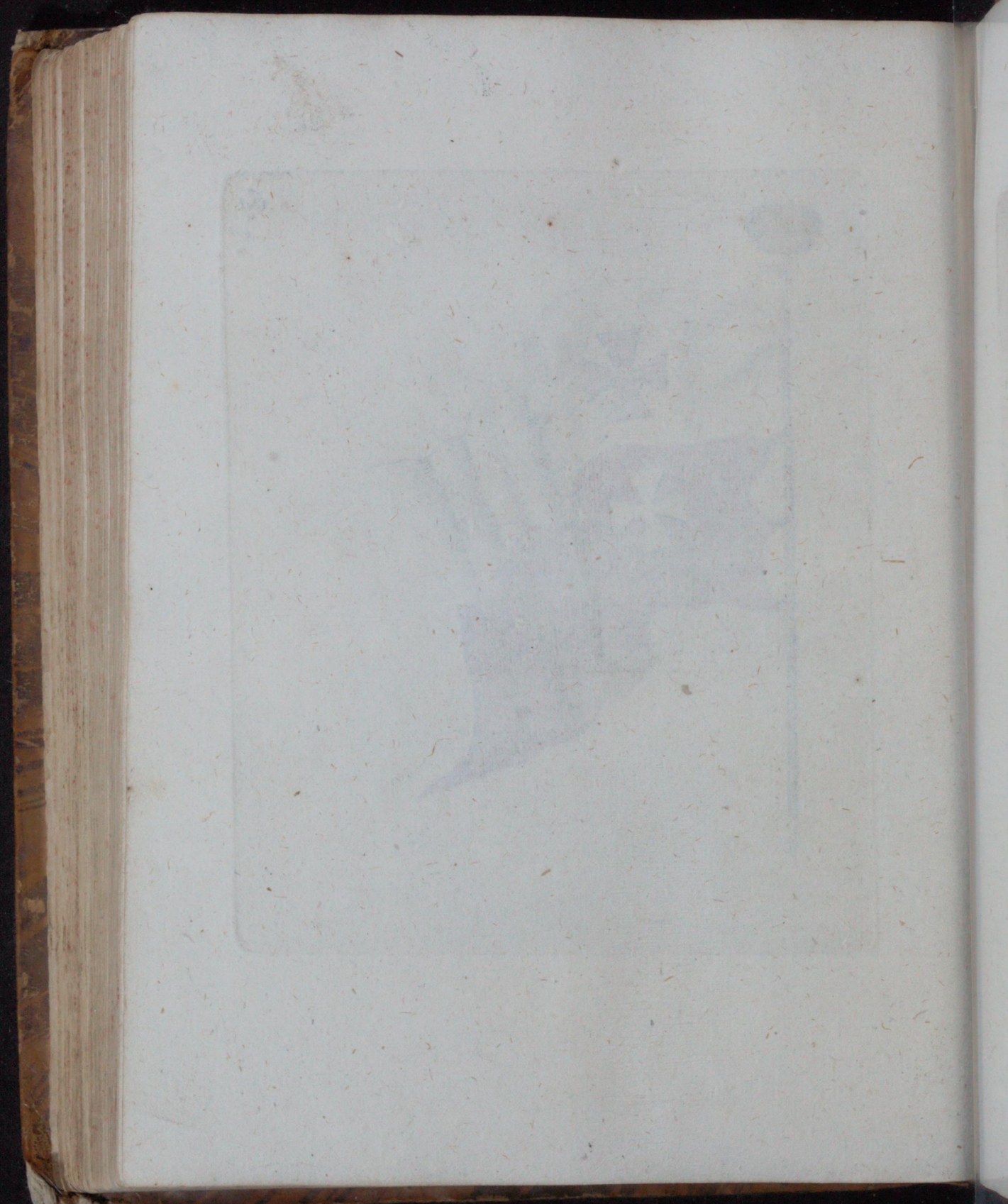

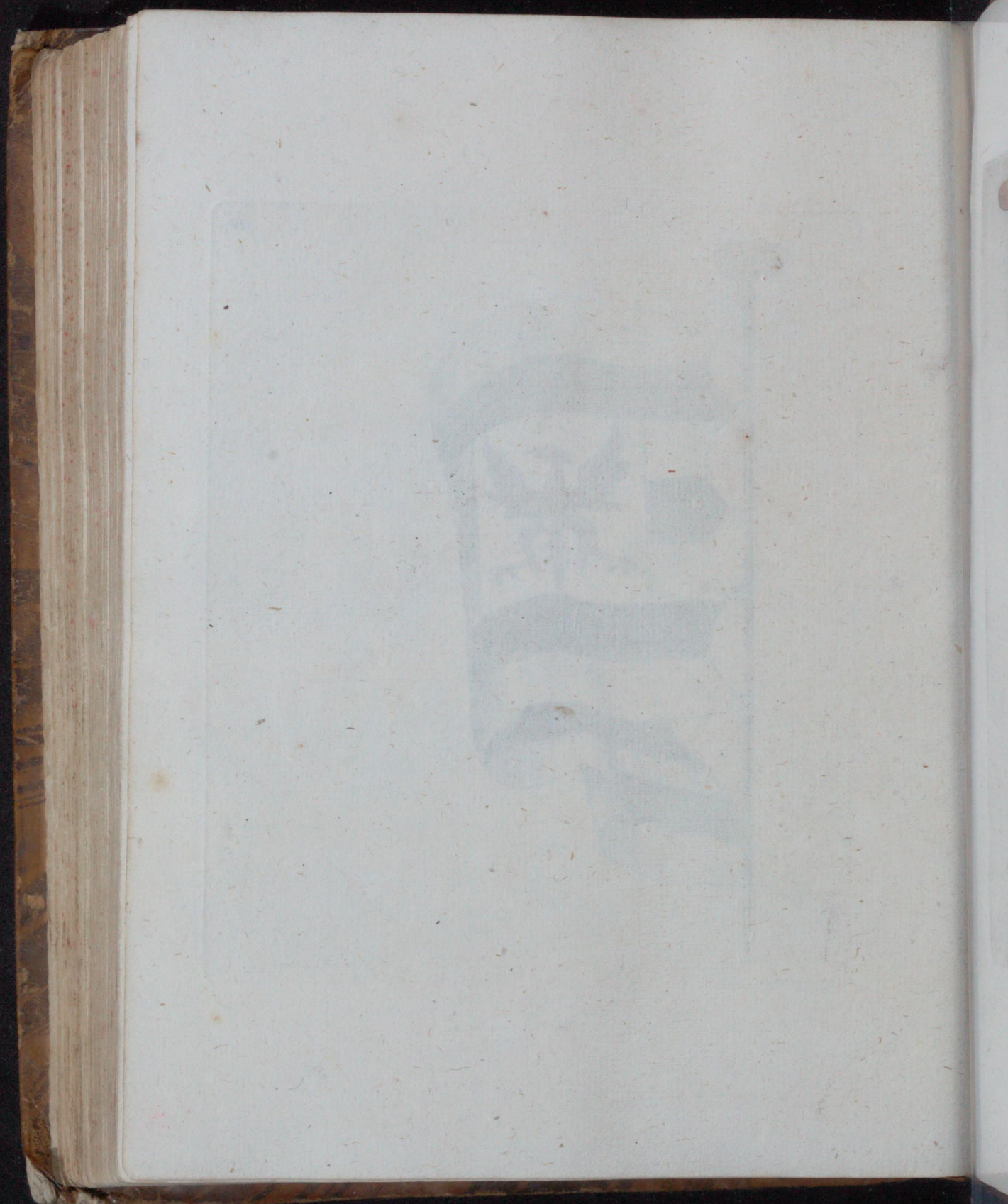

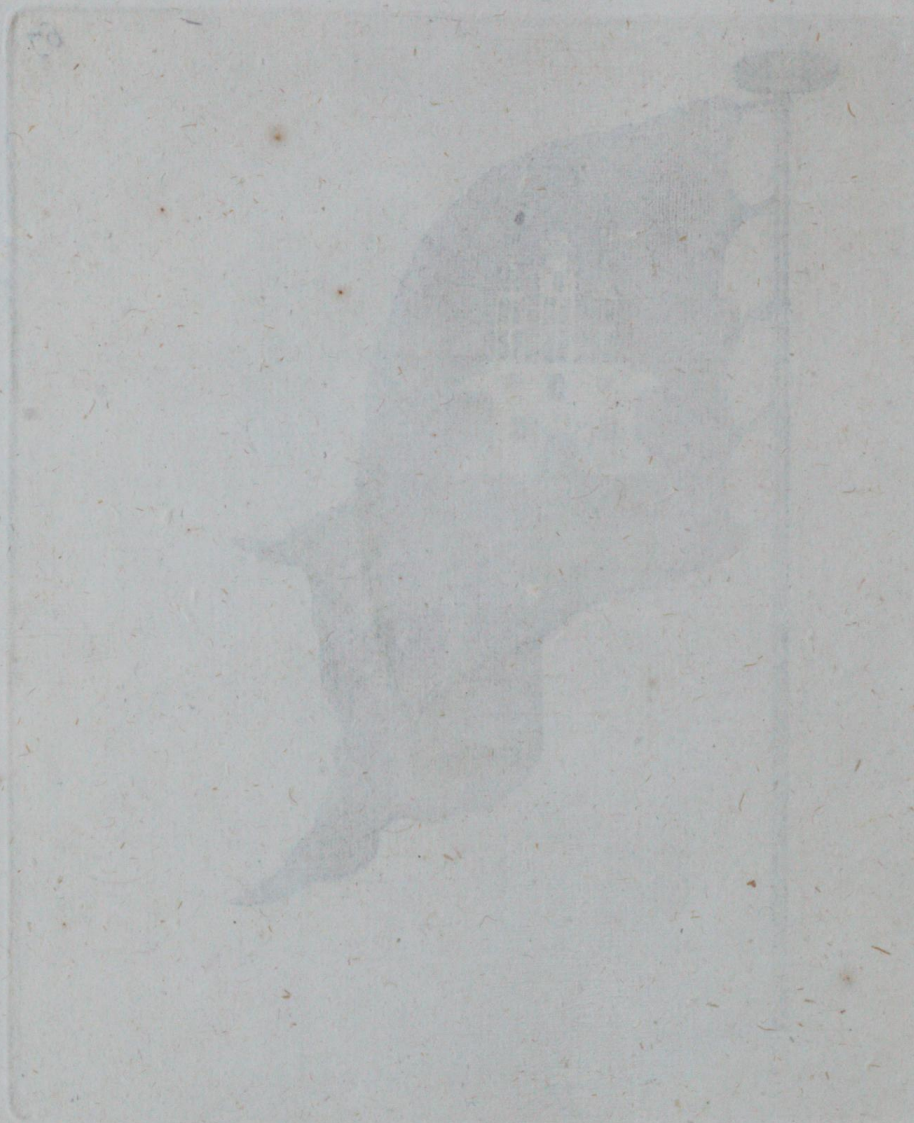

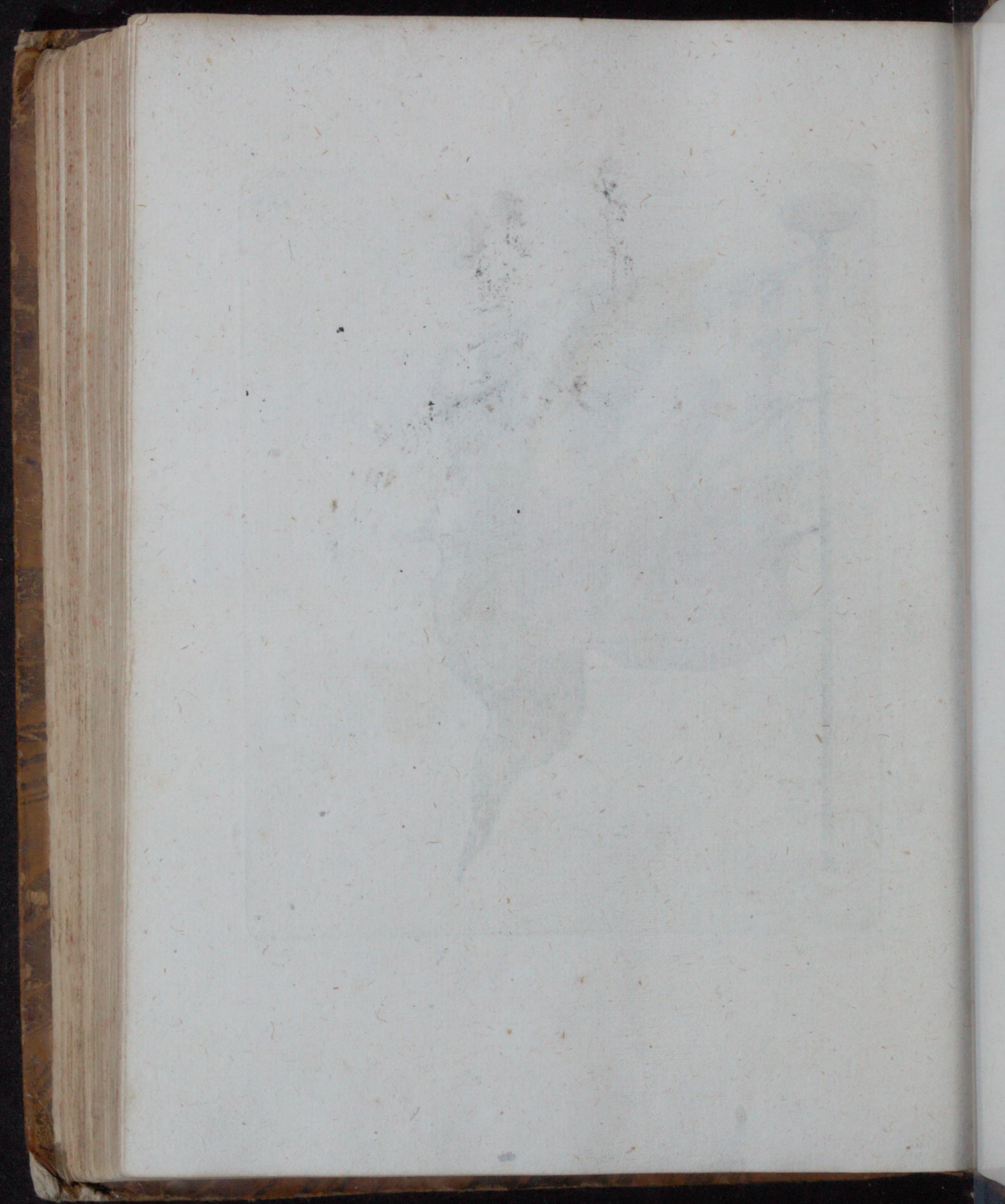

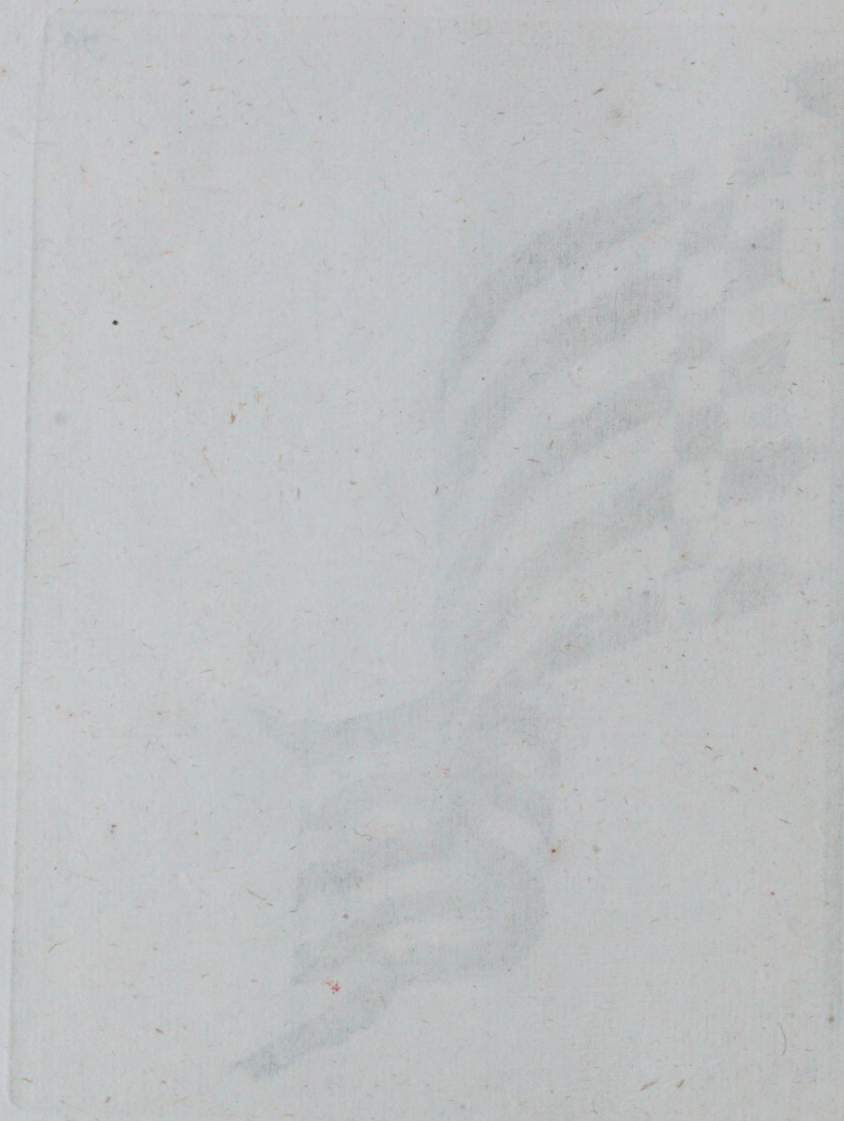

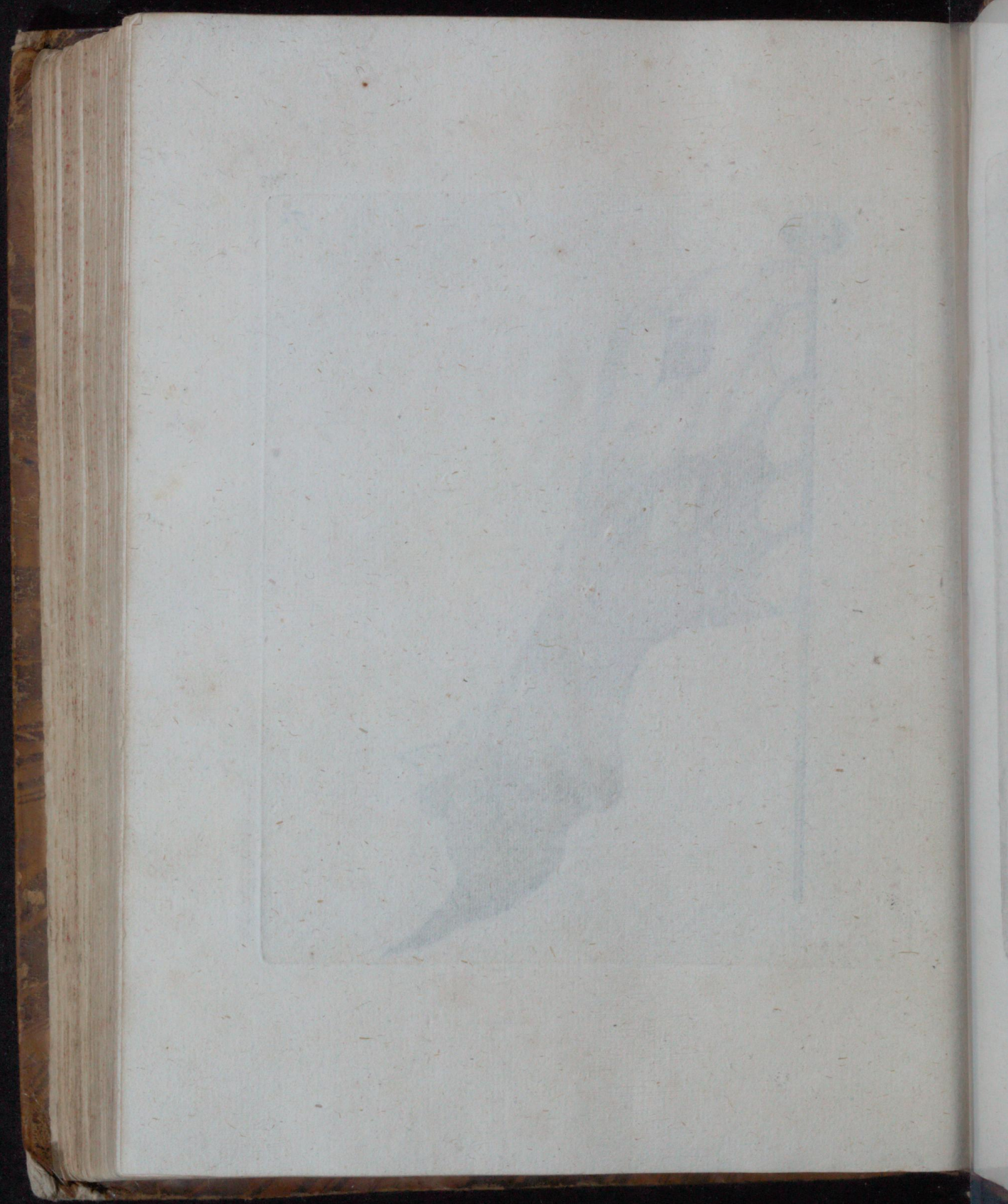

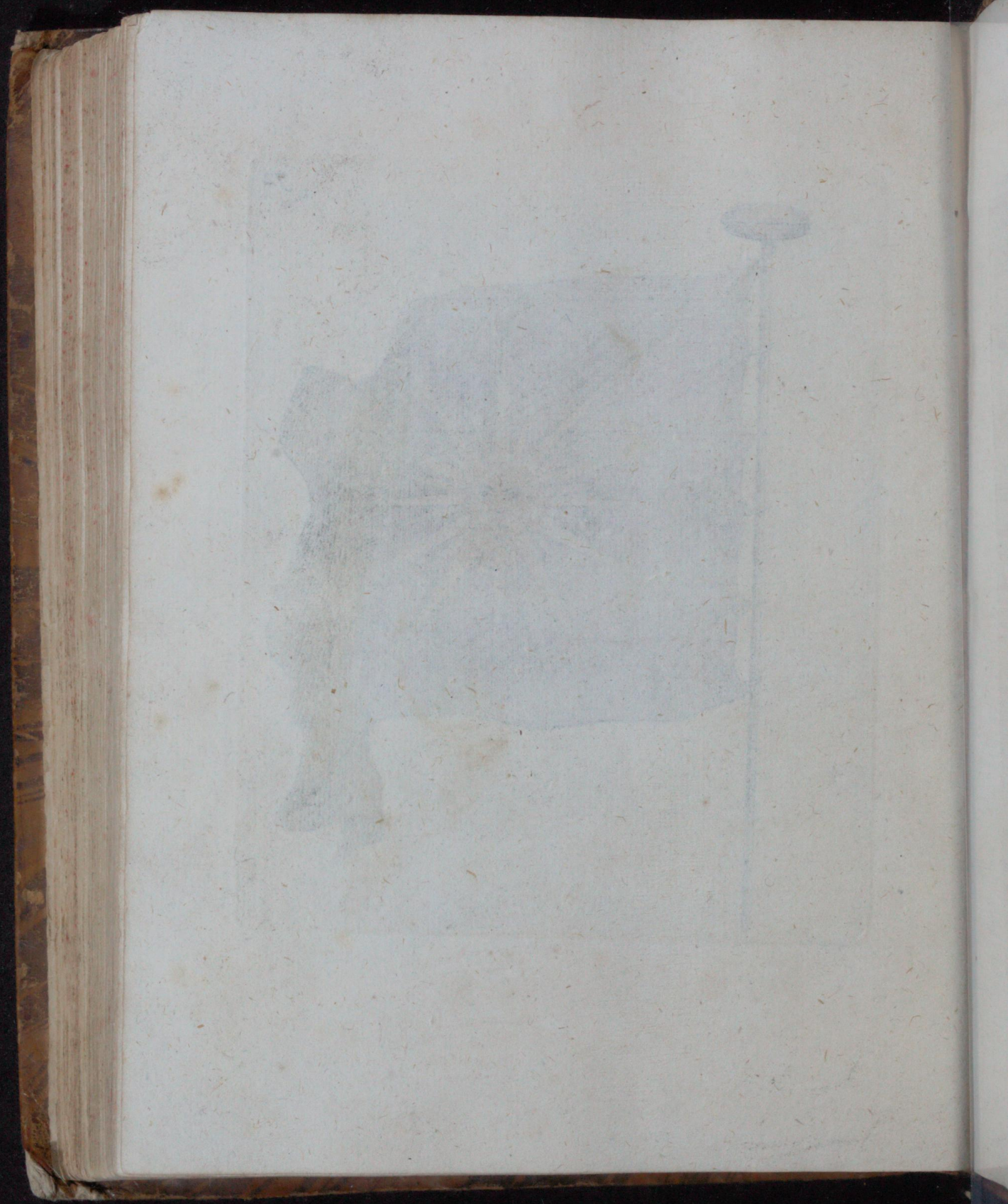

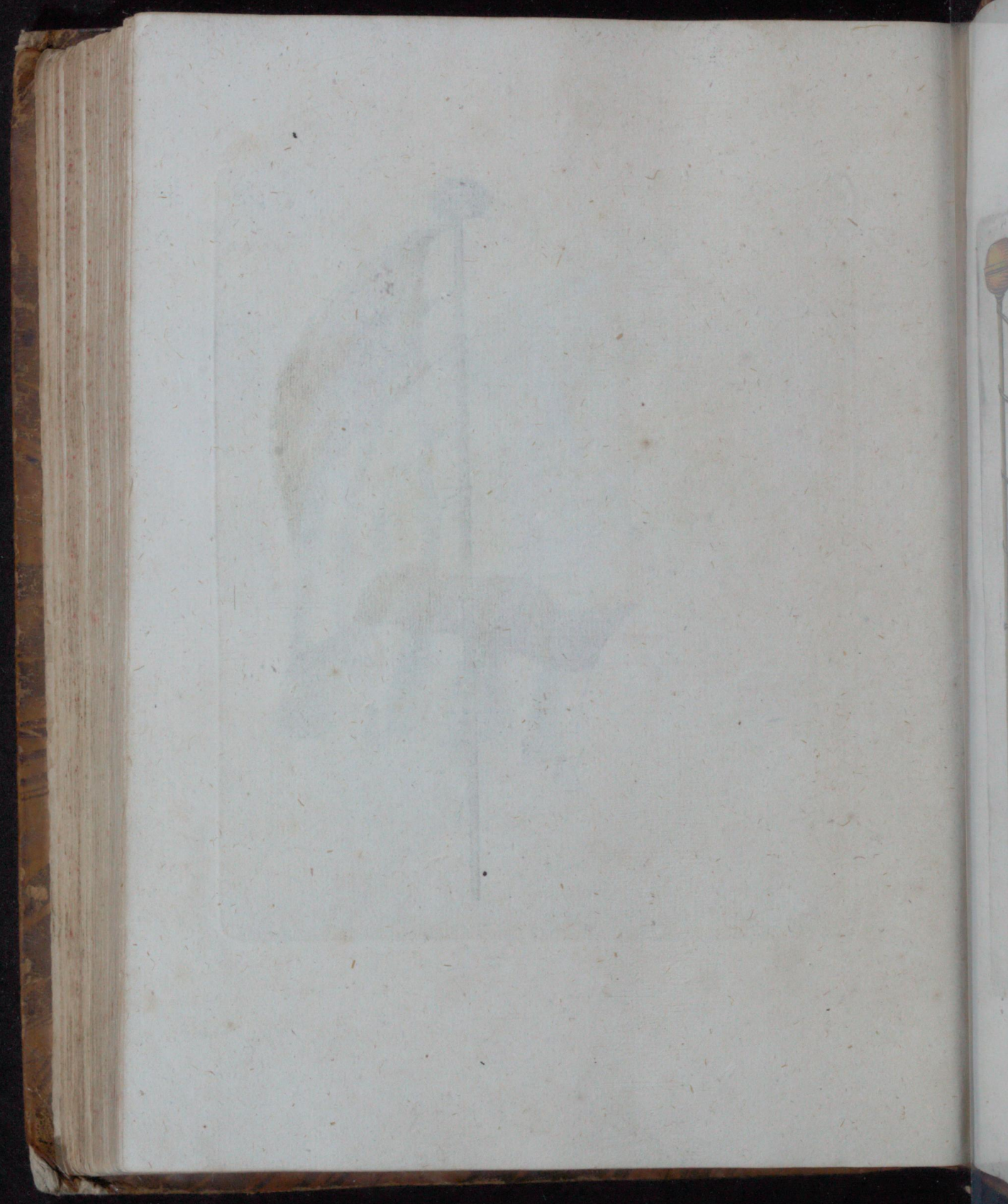

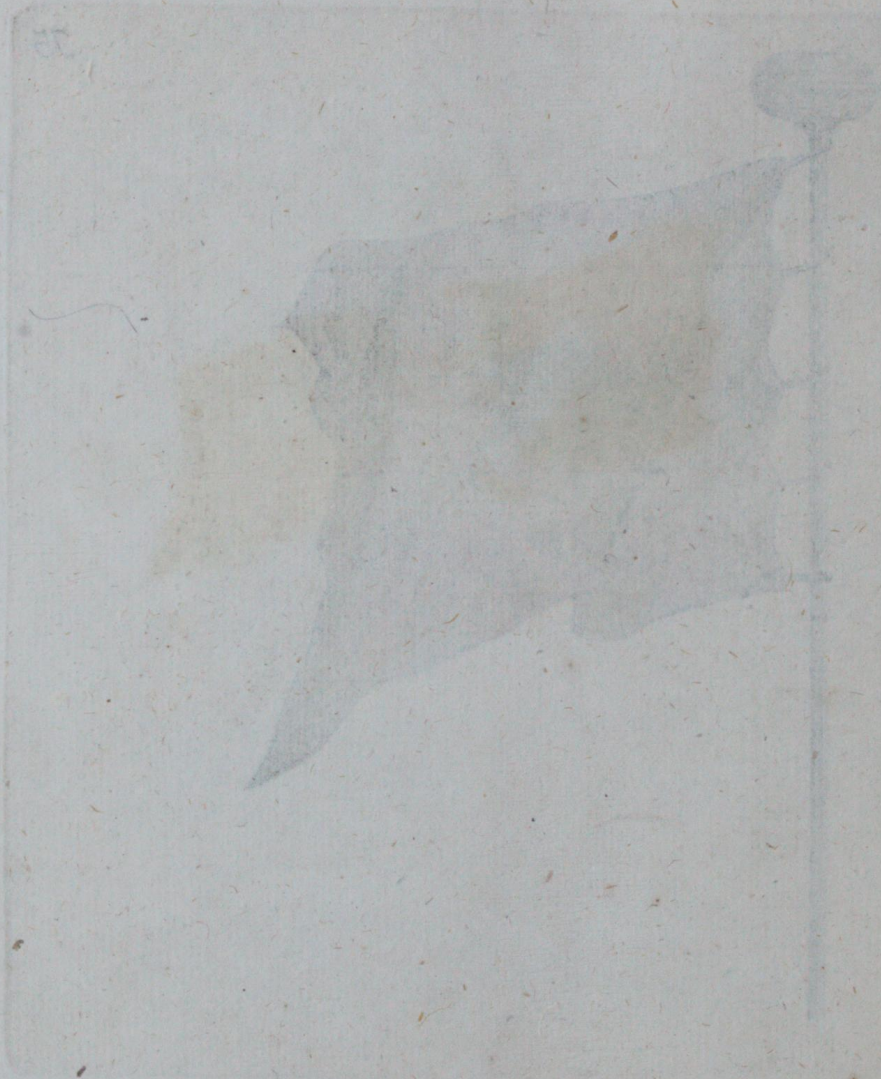

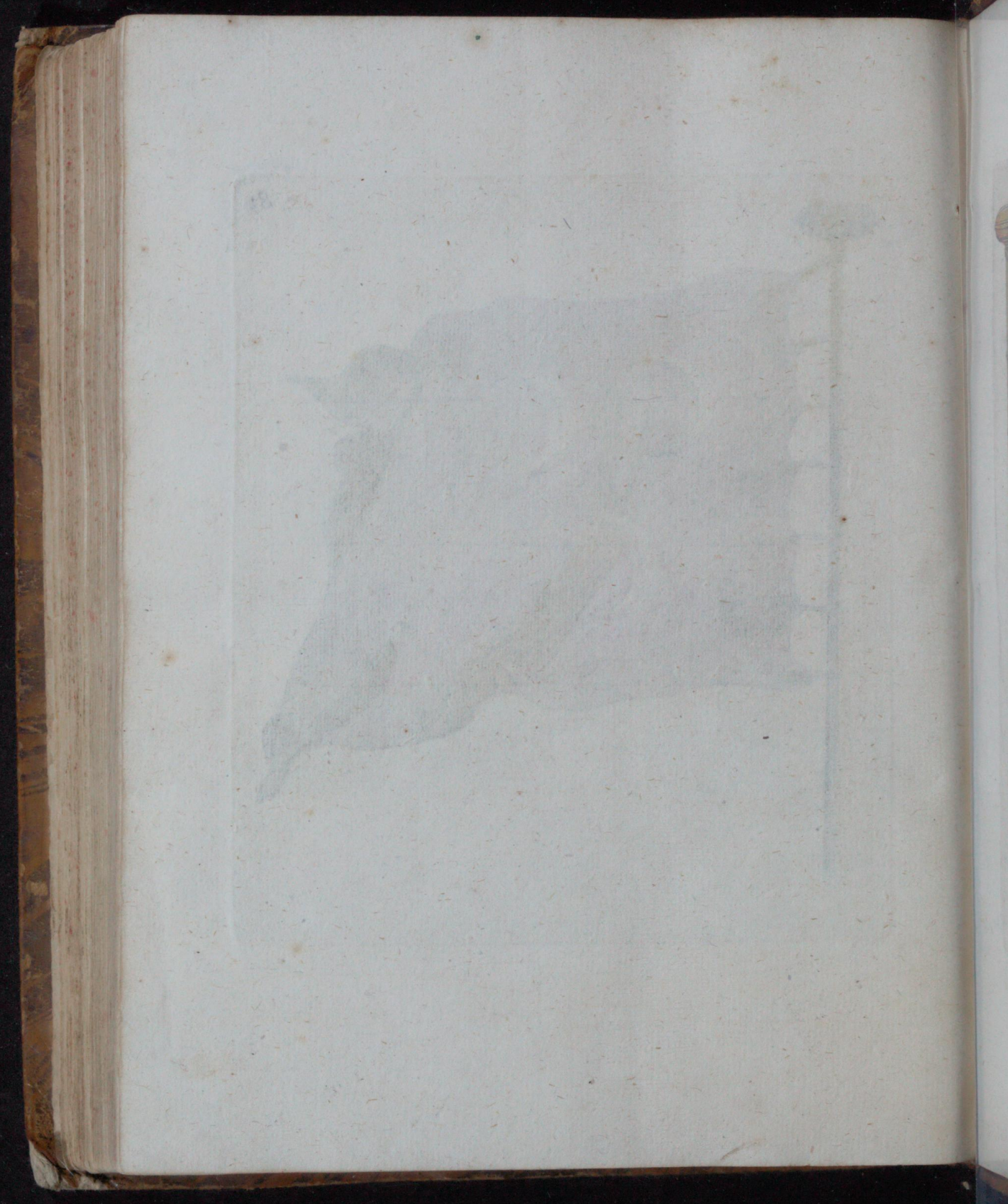

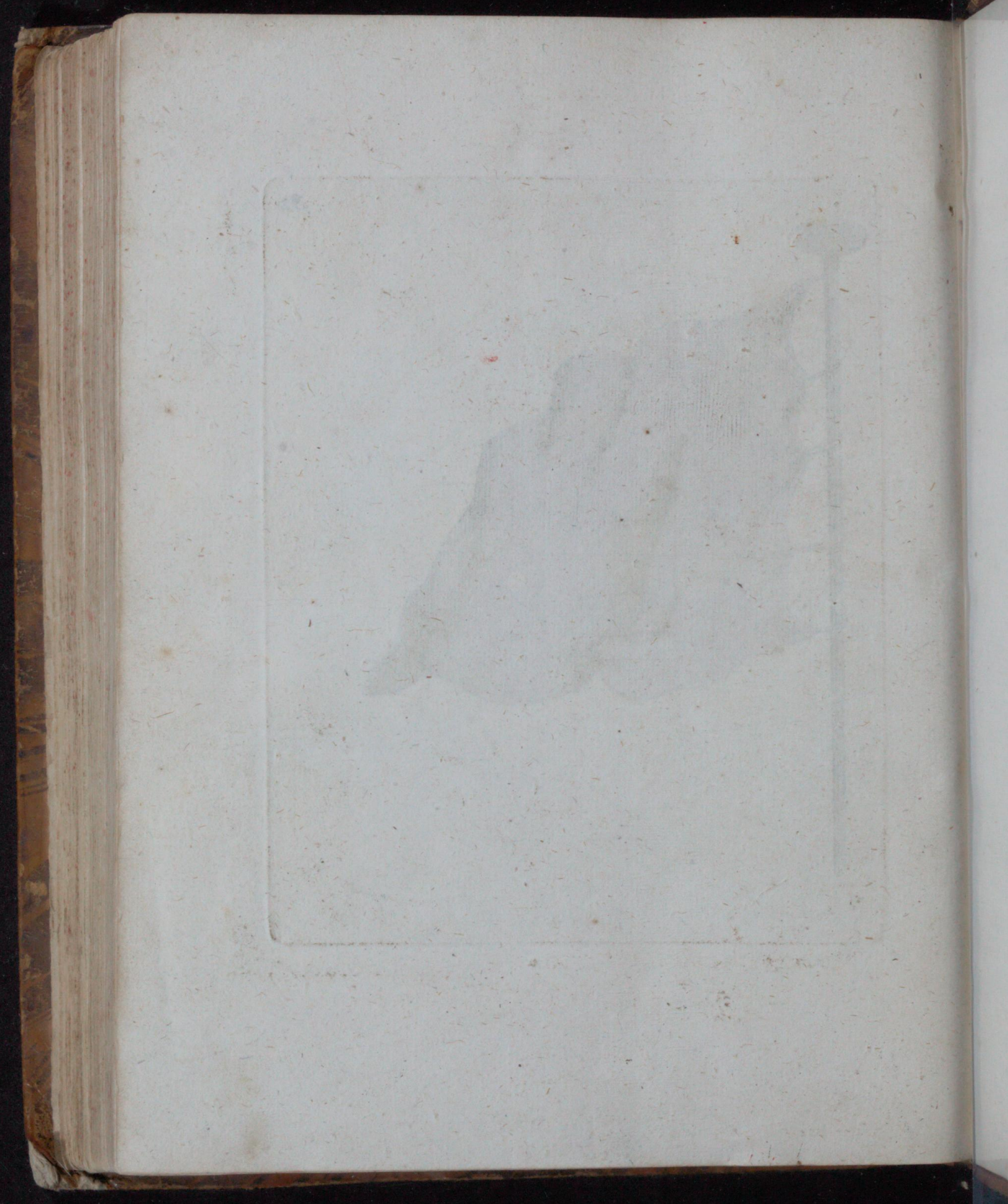

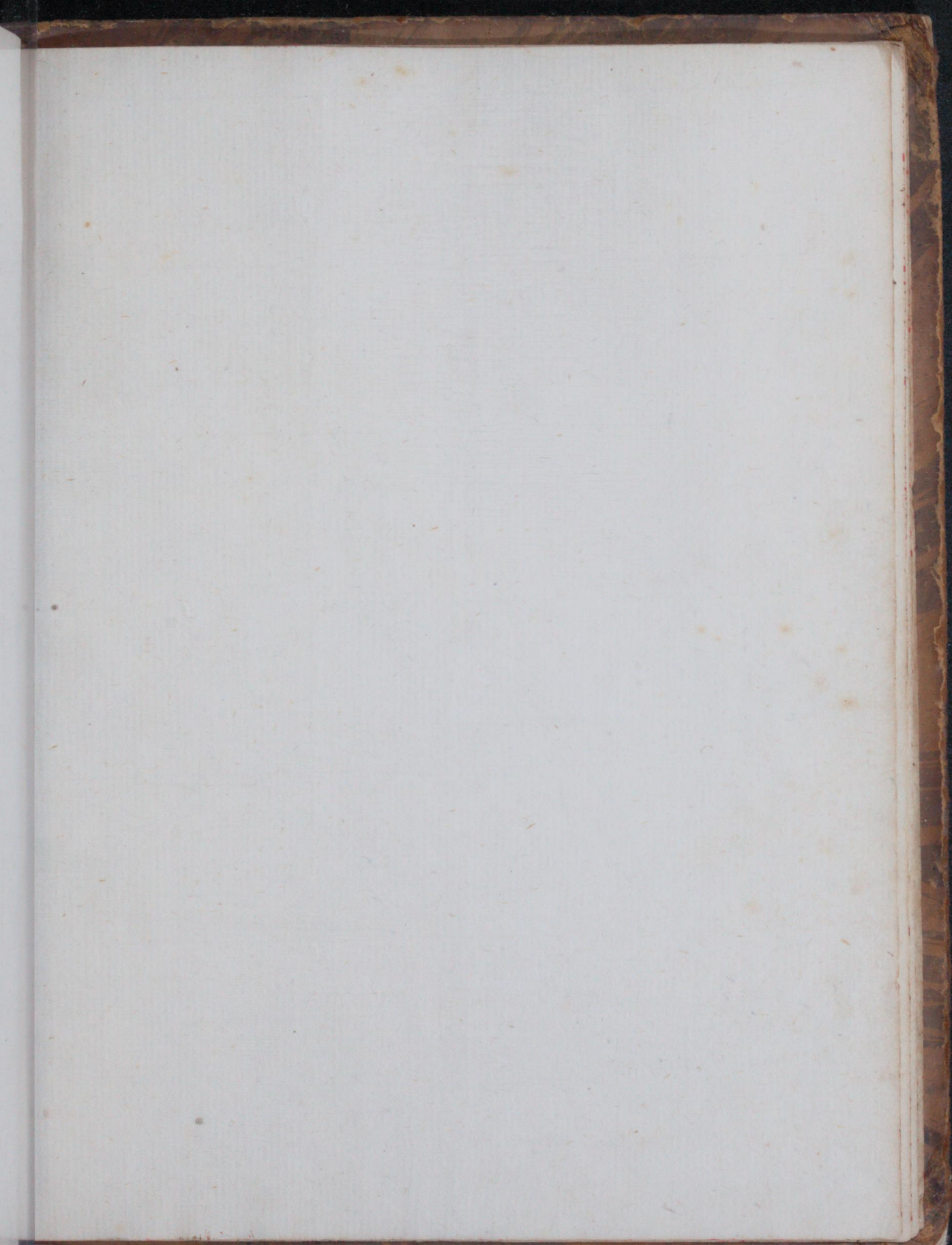

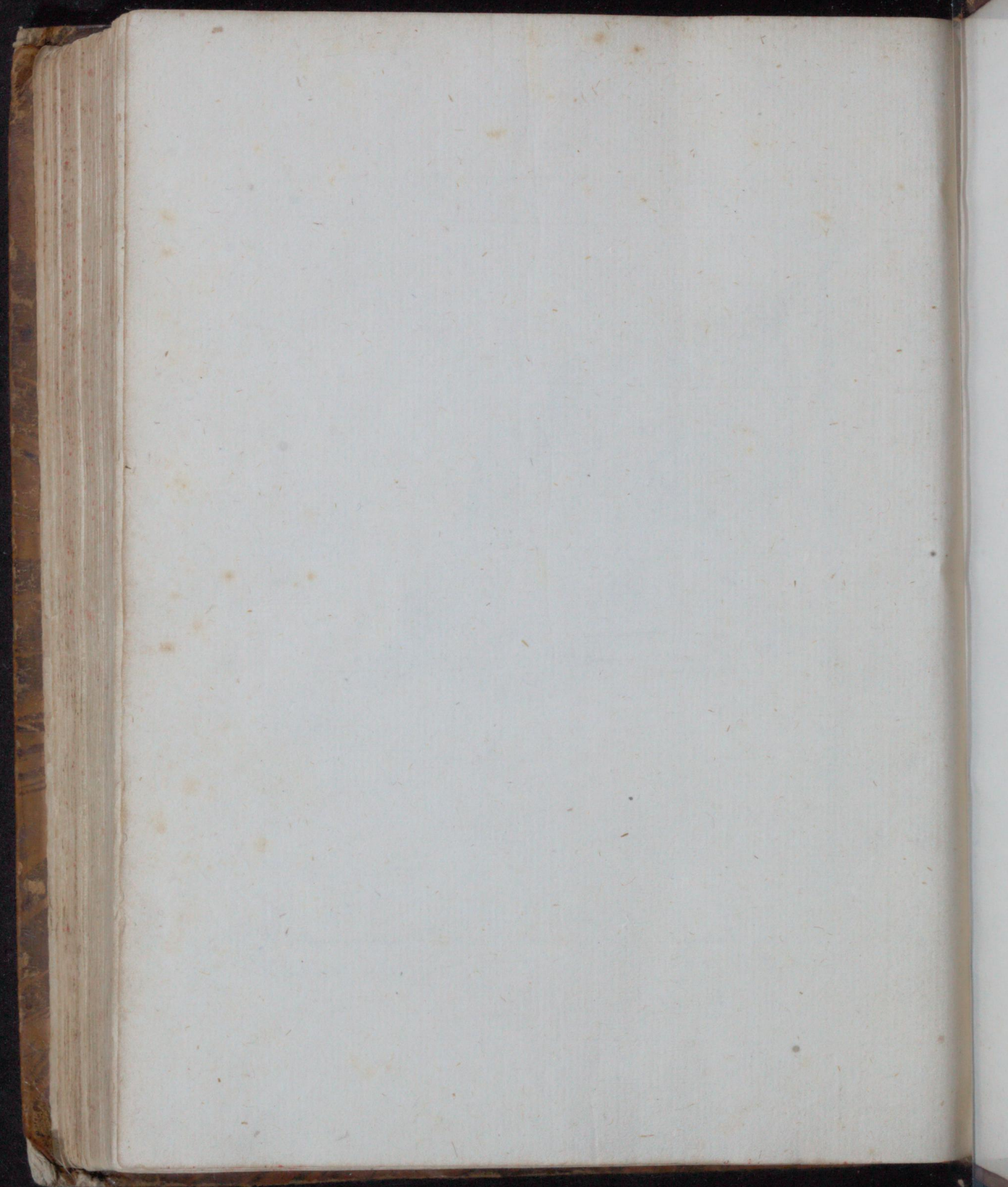

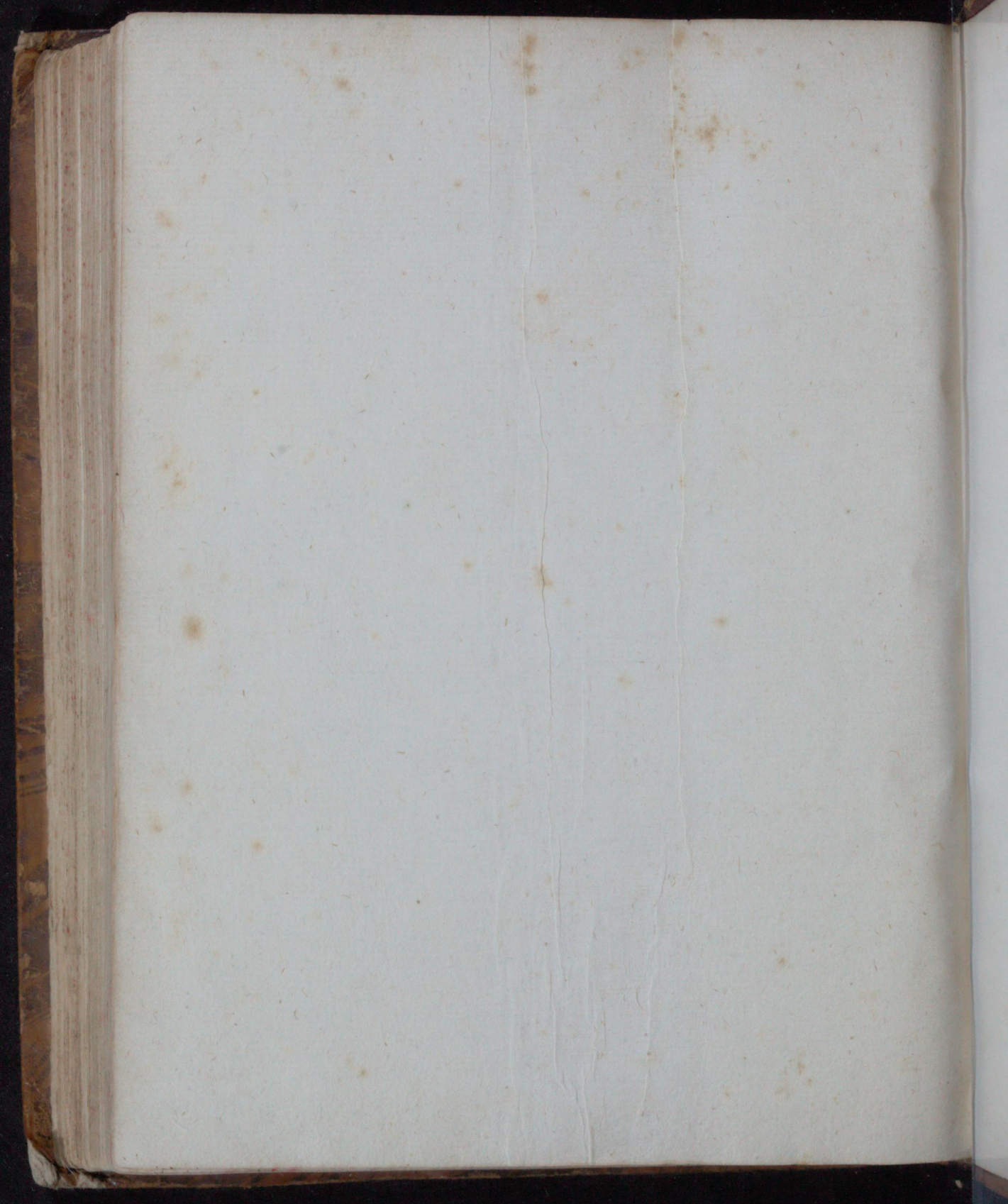

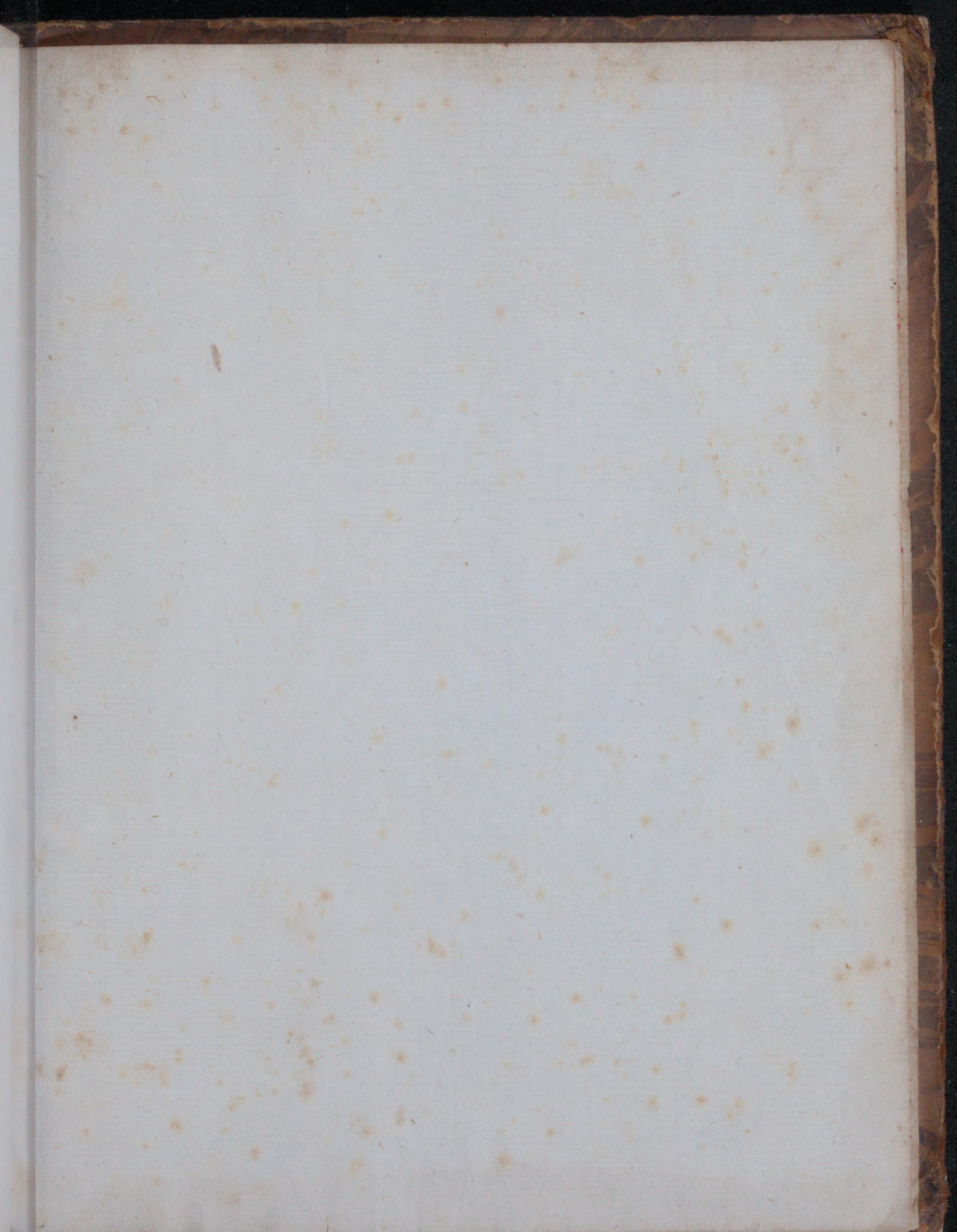

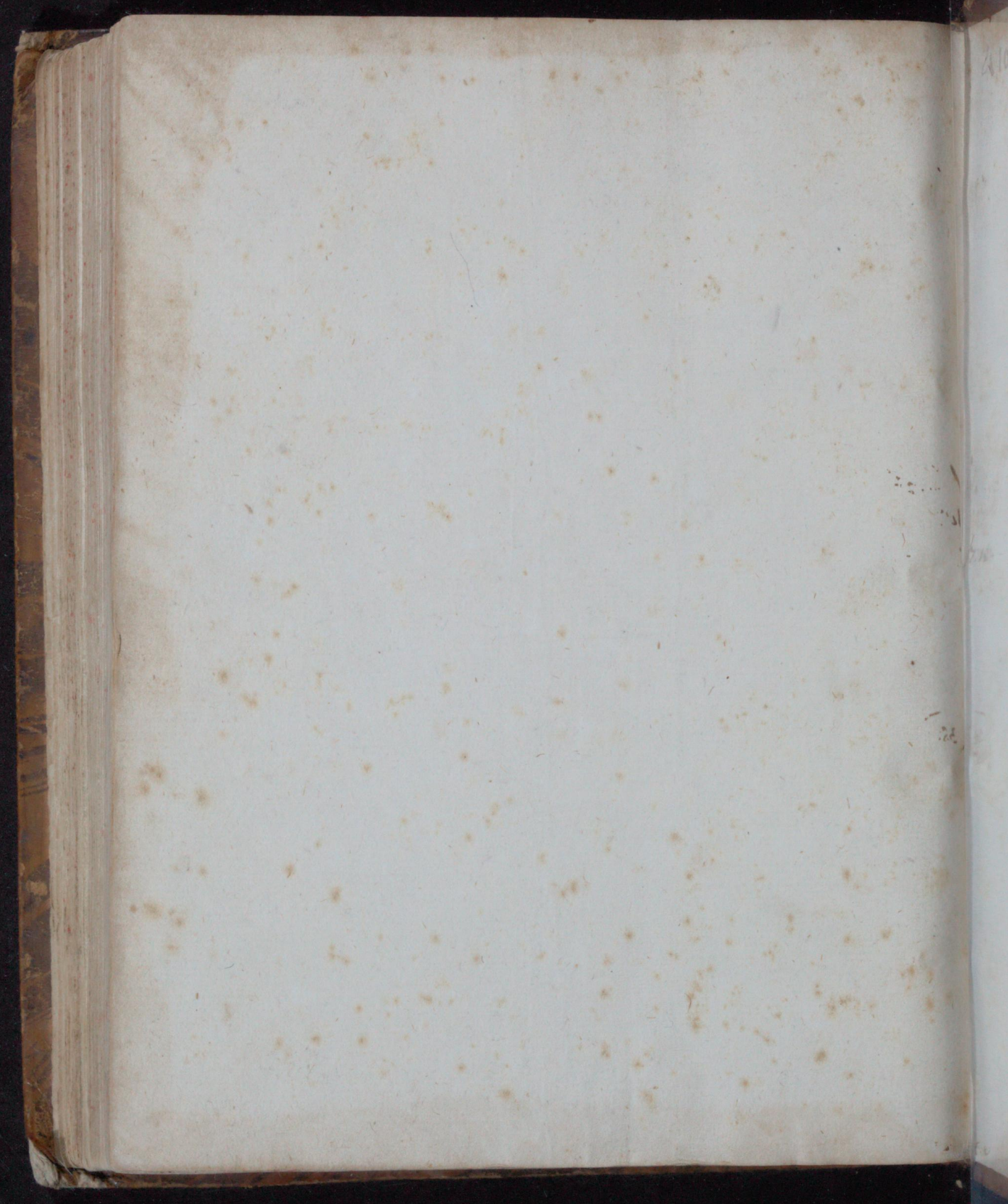

A 1012

~~40875~~

~~log 43~~

1:12-

(DTC)

15-9-89

